Zafer Bizimdir

Jean Laffitte



YAYINLARI

roman

ODA YAYINLARI : 34

ZAFER BİZİMDİR

JEAN LAFFİTTE



34

1. basım mart 1977

ZAFER BİZİMDİR / özgün adı, **NOUS RETOURNERONS CUEILLIR LES JONQUILLES** / jean laffite'ın romanı / türkçesi, rana güngörmüş / kapak, mustafa delioğlu / kapak filmi, ebru grafik / kapak baskısı, tekin ofset / doğuş matbaasında dizilip, öztürk matbaasında basılmıştır / oda yayınları, nuruosmaniye cad. nu. 36 garant han kat 3 cağaloğlu / haberleşme, posta kutusu, 57 sirkeci - istanbul, tel. 27 39 53.

JEAN
LAFFİTTE

türkçesi
Rana Güngörmüş

ZAFER BİZİMDİR

ODA YAYINLARI — İSTANBUL

BİRİNCİ BÖLÜM

1942 yazı. İşgal yılları.

Vincennes korusunda, büyük gölü çevreleyen ağaçlı yolun hemen kenarında, otlar üzerinde bir adam oturuyordu. Çevresinde çocuklar, çimenlikler arasında koşuşturarak oynuyordu. Gölgede, kadınlar örgülerini örüyordu. Çiftler sık ağaçlar arasında, kendilerine suç ortaklığı edecek sessiz bir yer arıyorlardı.

Tıknaz, ufak tefekti adam. İri başı, geniş alnı dikkati çekiyordu. Saçları siyahtı. Otuz yaşlarında gösteriyordu. Önünde açık bir gazete, dirseği üzerine uzanmıştı. Okumaya dalmış gibiydi. Ama gerçekte, gözlerinin önünde yalnızca tek bir cümle dans ediyordu: «...Öldürülenin yardımına koştuktan sonra katilin peşine düşen bisikletlinin Emniyet Müdürlüğüne kimliğini bildirmesi rica olunur.»

Gülümsedi. Bisikletli, oydu. Katil, yine o. Öldürülen ise; bir hafta kadar önce, ara sokakların birinde saldırıya uğrayan bir Gestapo subayı. Sözümona yardı-

mına koştuğunda, subay yalnızca yaralıydı. Karnına sıktığı bir kurşunla işini o bitirmişti. Sonra da pedallara asılarak var gücüyle bağırmaya başlamıştı: «Tutun onu! Kaçıyor!»

— Bayım, dikkat!

Adam tam zamanında başını kaldırarak çocuklardan birinin fırlattığı topu savuşturdu. Top gazetenin ortasına düştü, sıçradı ve göle doğru yuvarlandı. Yabancı topun ardından atıldı, göle düşmeden yakaladı. Kendisini güvensiz bakışlarla süzen küçüklere dönerek:

— Kimin bu? dedi.

Karşılık veren olmadı.

— Hadi, yakalayın!

Nişanlayarak, topu bir vuruşta çocuklara gönderdi. Parçalanmış gazetesinin yanına döndü sonra.

— Sağolun, bayım! diye bağrıştı çocuklar.

Yeniden başlayan oyunu gülerek izliyordu adam. Vichy mahkemelerinin birinde hakkında ölüm cezası alındığını düşünmüyordu bile. Raymond'du adı.

Raymond André'yi bekliyordu.(1)

Kırk yaşlarında, sağlam yapılı bir adamdı André. Öylesine kendi halinde bir havası vardı ki, zararsız bir büro şefini andırıyordu. Oysa bu sıradan büro görevlisi, 1937'de tüm bireysel bağlarını gözünü kırpmadan koparmış, İspanya'ya savaşmaya gitmişti. Bugün ise

---

(1) Bu yapıtta geçen isimler, ya takma adlardır ya da gerçek kişilerin ilk adları.

evi, resmi ele geçmiş, Gestapo tarafından aranan bir adamdı. Güç koşullar içinde, kaçak olarak yaşamını sürdürüyordu.

Raymond, oynayan çocukları gittikçe artan bir ilgiyle izlerken, André de gölün öte yakasında, hızlı adımlarla yürüyordu. İzlenmediğine kesin inanıncaya dek sağda solda dolandı, sonra adaya uzanan köprüyü geçti.

— Günaydın, doktor! diye bir park sırasında yalnız oturan genç adama seslendi.

Zarif giyimli yabancı, orta boyluydu. İnce uzun bir yüz, özenle taranmış saçlar ve zeki pırıltılar saçan küçük gözler. Robert'di bu.

İki eski tanış gibi, adanın tek kahvesine doğru yanyana yürüdüler. Terasa, herkesden uzak bir köşeye, bir güneşliğin altına yerleştiler.

— Garson! İki bira, biri karışık olsun.

— Benimkini gördüm, dedi Robert.

— De Gaulle'cüyü mü?

— Evet.

— Sonra?

— Söyledikleri kelimesi kelimesine şu: «Dün, Navarin sokağında Gestapo birini tutukladı. Patronumdur bu adam. Üzerindeki kâğıtlar sahteydi. Gerçek adresini bir ben biliyorum. Evinde malzeme stok etmişti. Onları oradan siz alabilirsiniz. Yalnız iki şartım var. Birincisi, grup şefinizi görmek istiyorum. Bir de, bu malzemeyle ne gibi eylemlere girişeceğiniz konusunda bana bilgi vermelisiniz.»

— Üzerinde durulabilecek bir öneri. Adam hakkında düşüncen nedir?

— Sözüne güvenilir biri gibi geldi bana, ama bilinmez ki.

— Eylemlerimizin kendi grubunun da işine yarayacak nitelikte olmasını istiyor galiba.

— Sanırım. Dediğine göre, Londra'nın da işine yarayacağını düşündüğü için malzemeyi bize veriyormuş. Zaten oradan gönderilmiş bunlar.

— Bu adamların işleri iş doğrusu!

— İşte böyle. Malzemenin Alman köpeklerinin pençesine geçmesindense, bizim elimizde olmasını yeğlediğini açık açık söyledi.

— Bu denli önemli malzeme neymiş?

— Plastik varmış!..

— Pek güzel! Doğru mu dersin?

— Umarım.

— Bize vermeli onları.

— Benden başka birini daha görmeden vermez.

— Amma da karışık iş!

— Kararın nedir?

— Önce sen yalnız buluşursun onunla. Sonra izlenip izlenmediğinize dikkat ederek başka bir yere götürürsün. Bir tuhaflık sezersen yolunu değiştir ve yakayı kurtarmaya bak.

— Kaygılanma sen.

— Eğer her şey yolunda giderse, önceden kararlaştıracağımız yere gel. Ben sizi orada bekleyeceğim.

— Ona seni tanıtayım mı?

— Paris milislerinden olduğumu söylersin. Kesinlikle ad vermek yok.

— Anlaşıldı. Adamı ne zaman görmek istersin?

— Yarın.

— Nerede?

— Dışarıda. Böylesi daha güvenli olur. Buluşma yerini birazdan gösteririm. Hadi şimdi kalkalım.

— Ama... garson ısmarladıklarımızı getirmedi ki daha.

— Susamış mıydın?

— Hayır.

— Öyleyse, biz de boş veririz. Buranın müşterilerinin pek acelesi yok galiba. Ama benim boşa harcayacak zamanım yok. Zaten beş dakika geciktim.

Birkaç metre uzaklarında açık renk saçlı, aşırı boyalı genç bir kız, çevresine meydan okurcasına iki Alman askeriyle diz dize oturuyor, şımarıkça göz süzüyordu.

— Orospu! diye tısladı Robert.

André onu dışarıya sürüklerken:

—Dikkati çekmenin hiç gereği yok, dedi.

Raymond saatine baktı. Hemencecik dost oluverdiği yumurcakların oyunları ilgisini çekmez olmuştu artık. Ah! André de görünmüştü işte! Ayağa kalktı, yeni gelene doğru ilgisizce yürüdü. Raslantı sonucu karşılaşmışcasma el sıkıştılar.

Ortalarda kimsenin görünmediği ağaçlıklı bir yola girdiklerinde:

— Sana fazla zaman ayıramıyacağım, dedi André. Konu kısaca şu. Arkadaşlar, senin grubun çalışmalarından çok memnun. Ama yine de daha fazlasını yapmak gerek. Bireysel süikastlarınız başarılı, ama bunlarla yetinemeyiz.

— Yalnızca bireysel süikastlar yapmıyoruz ki biz.

— Biliyorum. Valmy'nin grubu şimdiye dek eşsiz şeyler becerdi. Ama yapılan her eylem dar sınırlar için-

de kaldı. Yankılar uyandıracak, ağızdan ağıza dolaşacak bir şeyler becermeliyiz.

— Pek kolay değil bu.

— Almanları bir başımıza biz durduramayız tabii. Ama haberleşme araçları, savaş gereçleri ya da doğrudan doğruya orduyla ilgili bir süikast başarabilirsek, bizler için savaşanlara çok daha fazla yararımız olur. Zaferi çabuklaştırabiliriz.

— Hiç bir şey olanaksız değil kuşkusuz, ama...

— Beni anlamaya çalış. Çalışma biçiminizi değıştirmeniz söz konusu değil. Bir yandan bireysel eylemleri sürdürürken, bir yandan da Almanlara şöyle güçlü bir tokat indirmeye bakmalıyız. Herkesin sözünü edeceği okkalı bir tokat. Bu konuda bir düşündüğün var mı?

— Evet. Ne zamandır aklımda olan bir şey var.

— Nedir?

— Paris'in 50 kilometre uzağındaki Sainte-Assise verici istasyonu.

— Nefis! Alman denizcilerinin radyo istasyonu bu.

— Biliyorum.

— İşin üstesinden gelebilir misiniz?

— Denemeye değer.

— Planın nedir?

— Bir iki kuleyi havaya uçurmak bizim için yeterli.

— Sorunu uzun boylu inceledin mi?

— Hayır. Her şeyden önce bana, gözünü budaktan sakınmayan, yiğit adamlar gerek.

— İstediğince bulurum ben. Bu iş gerçekleşmeli.

— Eğer malzeme de bulursak, olabilir.

— Ne cins malzeme?

— Kapsül ve güçlü patlayıcı. Elimizde yalnızca bizlerin yaptığı bombalar var. Yetersiz bunlar.

— Hep aynı sorun. Dinle. Daha sana söylemek istemiyordum ama, her şey yolunda giderse istediklerimizi bulabileceğiz galiba.

— Nasıl olacak bu?

— Robert'in De Gaulle'cülerle ilişkisi olduğunu biliyorsun. Bu çocukların elinde malzeme varmış. Ama anladığım kadarıyla, karışıklık içinde olduklarından ellerindekini ne yapacaklarını bilemiyorlar. Anlaşılan, işimize yarıyabilecek bir stok söz konusu. Robert'e, adamıyla beni tanıştırmasını söyledim.

— Adamın, ellerindekini bize vereceğine inanıyor musun?

— Ne olursa olsun, şansımızı denemeliyiz.

— Bu iş ne zaman kesinleşecek?

— Yarın.

— İyi. Ben de yarın bizimkilerden ikisini Sainte-Assise'in konumunu araştırmak üzere işe koşturayım öyle ise.

— Anlaştık. Yarın sabah saat dokuzda, hayvanat bahçesinin girişinde beni bul. Sana ihtiyacım olabilir.

— Oldu.

İki adam bir sapakta ayrıldı.

İKİNCİ BÖLÜM

André, ertesi sabah saat onda yine Vincennes korusunda buluşmak üzere Robert'le sözleşmişti. Yanında Raymond, buluşma yerine ilk o geldi. Birlikte çevreyi inceledikten sonra, görünmeden yolu gözlemek üzere korunun içlerine doğru biraz yürüdüler.

Her şey düşünülmeliydi. Robert'in Valmy grubuna katılışı henüz dört ay olmuştu. Bir çok eylemde başarıyla rol almasına rağmen, tam güvenlerini kazanmamıştı daha. De Gaulle'cü bir gruptan geldiğini ilk günden söylemişti. Eski arkadaşlarıyla hâlâ görüşüyordu. Silâh elde etmek umuduyla, eski grubuyla ilişkisini sürdürmesini onlar istemişti ama, yine de dikkati elden bırakmamak gerekirdi. Bu tür işlerde herkesden kuşkulanmak gerektiğini çok pahalıya öğrenmişlerdi.

Duraksamadan geçen bir bisikletliden başka, yolda kimse görünmemişti daha. Ah, işte! Uzaktan iki gölge yaklaşıyordu. Robert'i yürüyüşünden tanıdılar.

Yanındaki, bekledikleri olmalıydı. Ateşli bir söyleşiye dalmış gibiydiler.

Herhangi bir yalnış anlamaya meydan vermemek için, aşırı dikkat korkuya ya da güvensizliğe yorumlanabilirdi, André gelenleri karşılamak üzere yola çıktı. Raymond görünmeden, onları uzaktan izleyecekti.

Elini ilk uzatan yabancı oldu.

— Tanıştığımıza sevindim, dostum.

— Ben de...

— Adlarınızı söylemeye gerek yok, dedi Robert.

Yeni gelenin sevimli bir yürüyüşü vardı. Hemen konuya girdi.

— Sanırım, arkadaşınız size her şeyi açıklamıştır. Evin birinde, zaman yitirmeden oradan alınması gereken değerli bir malzeme stoku var. Eğer siz elinizi çabuk tutmazsanız, Alman köpekleri üstüne konacak.

— Gestapo oraya çoktan pençesini atmış olmasın?

— Olanaksız.

— Size nasıl inanabilirim?

— Kapıcı adamımdır. Bu sabah telefonla konuştum. Zaten işi görecek olan ekibe ben yol göstereceğim. Önlerinden yürüyeceğim. Yalan söylemişsem, adamlarınız beni mıhlayabilir.

— Size güveniyorum. Ne zaman işe koyulabiliriz?

— Dilerseniz, bugün. Anahtarlar bende. Oyalanmak sakıncalı olabilir.

— Taşıyacaklarımız nelerdir?

— Altı bavul.

— İçlerinde ne var?

— Silâh ve patlayıcılar.

— Yarından önce onları oradan alamayız. Hareketi planlamak için zaman gerek.

— Sizi anlıyorum ama, fazla gecikmeyin. Gestapo her an oraya el koyabilir.

— Yarın için anlaştık öyleyse.

— Tamam. Yalnız bir sorum var. Ele geçireceklerinizi nasıl kullanacaksınız?

— Alman köpeklerini öldüreceğiz.

— Tabii, tabii! Ama daha ayrıntılı bilgi edinmek isterdim.

— Sainte-Assise'teki Alman denizcilerinin verici istasyonunu havaya uçurmayı düşünüyoruz.

— Bunun ne demek olduğunun farkında mısınız? Sainte-Assise'in üstesinden gelmek öyle sıradan bir iş değil.

— Evet, öyle. Ama bizim için asıl önemli olan, malzemeyi ele geçirmek.

—Malzeme sizindir. Yarın öğleden sonra saat üçte, Denfert-Rochereau meydanındaki «Lion de Belfort» kahvesinde olacağım. Gideceğimiz yer oranın yakınlarında.

— Tam adresi nedir?

— Froidevaux sokağı, 22 numara.

— Tamam. Biz daha önceden çevreyi gözden geçiririz. Hareketin nasıl yürüyeceği konusunda, arkadaşım yarın sabah size bilgi verir.

— Anlaştık.

— Artık ayrılabiliriz.

Uzatılan eli sıkarken:

— Sanırım, yine görüşürüz, dedi yabancı.

— Umarım.

— İki bölümde yani iki ekiple gerçekleştirilecek bir iş, demişti André.

İşin ilk bölümü, eşyaların evden çıkarılması, Robert'e verilmişti. İkinci bölüm, taşınma işlemi ise, Raymond'un sorumluluğundaydı. Ayrıntılar uzun uzun gözden geçirilmişti. Şimdi ne herhangi bir tartışma, ne de geriye dönüş söz konusu olamazdı.

Gün ortasında bir eve girmek, bir takım bavullar almak ve onları bir yerlere götürmek. Kuşkusuz görünüşte, pek güç bir iş değildi bu. Ama evde, belki de onları Gestopo bekliyordu. Sokakta dolanıp duran Almanların gözü önünde bir silâh deposunu boşaltacaklardı. Kısacası, öyle ya da böyle, bu işe bulaşanların her biri darağacına adaydı.

Auguste-Blanqui Bulvarında, kendisiyle birlikte yürüyen iki arkadaşına:

— Hareket en ince ayrıntısına dek planlandı, diye açıkladı Robert. Corvisart istasyonuna on dakikalık yoldayız. Bu hızla yürüyecek ve saat tam üçte Denfert-Rechereau meydanına gireceğiz. İkinci ekipteki arkadaşlar da, bir el arabasıyla birlikte, Orléans caddesi tarafından bizimle aynı zamanda meydana girecekler. Dün gece saatleri ayarladık. Bir yanlışlık olması olanaksız.

— Oraya varınca ne yapacağız? diye sordu irikıyım Albert.

— «Lion de Belfort»un terasında bir adam bekliyor. Bizi görünce sokağa çıkacak. Yirmi metreden onu izleyeceğiz.

— Görevimiz tam olarak nedir?

— Basit bir iş. Kılavuzun peşinden, yakınlardaki bir apartmana gideceğiz. Merdivenlerde ona yetişece-

ğiz. O önde, biz arkada üçüncü kattaki bir daireye gireceğiz. İçerdeki bavulları alıp aşağı ineceğiz ve kaldırımın kenarında bizi bekleyen el arabasına yerleştireceğiz. Gerisi bizim işimiz değil.

— Daire boş mu?

— Evet. Ama içerde birileri varsa, bu ancak Gestapo olabilir. Bu nedenle sizden silâhlanmanız istendi. Albert sen, adamın arkasından yürüyeceksin ve ona yaklaşan ilk sen olacaksın. Kapıyı açmasını bekle ve sakın gözlerini üzerinden ayırma. Eğer bir karışıklık olursa, duraksamadan ateş et. Ben senin iki üç metre ardında olacağım. Michel en arkadan gelerek bizi koruyacak.

Ekipteki üçüncü kişi, Michel:

— İzleyeceğimiz adam bizden biri değil mi? diye sordu.

— Hayır.

— Peki, sen onu tanıyor musun?

— Evet. Rahat olun, göreceksiniz her şey yolunda gidecek.

Ama Robert, kendisi rahat değildi. İçin için kaygılanıyordu.

Bir gece önce:

— Beni düşündüren bir nokta var, demişti André. Nasıl oluyor da senin adam, hem sana, evin adresini bilenin tek kendisi olduğunu söylüyor, hem de Gestapo baskınından kuşkulandığı için bizi sıkboğaz ediyor?

— Bakın, orada! dedi Robert.

Güneşli terasta tek başına oturan bir adam onların

geldiği yöne gözlerini dikmişti. Robert'i görünce ayağa kalktı, Raspail bulvarını geçti ve kayıtsız adımlarla Froidevaux sokağı doğrultusunda yürümeye koyuldu. Yol kavşağında Albert adımlarını hızlandırarak arkadaşlarının önüne geçti. Robert ve Michel, önceden konuşulduğu gibi, kısa aralıklarla onları izliyordu. Siyah şapkalı adam arkasına göz atmadan yürüyor, trafik kargaşalığı arasında grup kimsenin dikkatini çekmeden yol alıyordu. 50 metre sollarında ise, mavi gömlekli bir adamın ittiği bir el arabası, Denfert meydanının ortasından kalabalığı yara yara ilerliyordu.

Metro istasyonunun önünde Raymond'du farkedince, rahatlamıştı Robert.

Montparnasse mezarlığının duvarları boyunca uzanan Froidevaux sokağı, bir iki gelip geçenin dışında boştu.

Dört adam, birbiri ardından, 22 numaralı apartmana daldı, kapıcı penceresinin önünden hızla süzüldü. Tuhaf, kapıcı yerinde değildi! Basamakları yavaş yavaş tırmandılar.

Michel iyice arkada kalmış, merdivene açılan daire kapılarını tek tek gözden geçiriyordu. Bunlardan biri her an açılabilir, tuzağa düşebilirlerdi.

Yabancı, üçüncü katta durdu. Cebinden küçük bir anahtar çıkarıp kilide soktu. Albert, sağ eli ceketinin cebinde, gözlerini kapıya dikmişti. Bir metre ilersinde, Robert hareketsiz bekliyordu. O da ateş etmeye hazırdı. Michel bir kat aşağıda kalmıştı.

Adam korkusuzca daireye süzüldü, gelmeleri için el etti. İçeri ilk Albert girdi. Hemen ardından da Robert. Görünürlerde kimse yoktu. Merdivenlere bir kez daha göz attıktan sonra Michel de onlara katıldı.

Robert'e dönerek:

— Görüyorsun ya, dedi adam. Her şey sana söylediğim gibi. İşte malzeme.

Döşeme üzerinde, birbirinin eşi altı bavul yanyana diziliydi.

İlkini eliyle tartarak:

— Ağır, dedi Robert.

Yüzü geniş bir gülümsemeyle aydınlanmıştı. Bavulların içinde ne olduğunu bir o, bir de yabancı biliyordu.

— Her biriniz ikişer tane alın, dedi arkadaşlarına. Siz önden gidin. Biz de arkanızdan geliyoruz.

Adam, bir solukta tüm çekmeceleri karıştırdı, cebine birkaç kâğıt attı. Sonra, ellerinde birer bavul, onlar da aşağı indiler. Sokağa vardıklarında, ilk dört bavul kendilerini bekleyen el arabasına çoktan yerleştirilmişti. Getirdiklerini onların yanına koydular.

İş sonuçlanmıştı.

El sıkıştılar ve her biri ters yöne yürüdü.

Robert, biraz ilerde arkadaşlarına yetişti.

— Bu kadarcık bir iş için, bunca tedbir almak pek anlamsız, dedi Albert geniş omuzunu silkerek.

Ve üç arkadaş ilk dört yol ağzında ayrıdılar. Görevlerini tamamlamışlardı.

Sokağın karşı yakasında, duvar afişlerini okumaya dalmış gibi görünen Raymond hiç bir şeyi gözden kaçırmamıştı. Ekibindekilerin her biri görevi başındaydı.

El arabasını kaldırımın kenarına bıraktıktan son-

ra sürücü, yükün aşağı indirilmesini beklemek üzere, bir apartman kapısının geniş gölgesine sığınmıştı. Eski kasketi, mavi gömleğiyle rahatlıkla sıradan bir istasyon hammalı sanılabilirdi.

Biraz ilerde, otobüs durağında bir başkası bekliyordu.

Dört adamın apartmana girişlerini, sonra önde ilk ikisi, arkalarından da Robert'le yabancının ellerinde bavullarla dışarı çıkışlarını, hepsi bir bir izlemişti. Tüm taşıma işlemi yalnızca altı dakika sürmüştü.

İlk ekiptekiler uzaklaştığı zaman Raymond, şapkasını çıkararak adamlarına gidiş işaretini verdi.

Sürücü el arabasını itti. Araba kaldırım taşları üzerinde tıkırdayarak kaymaya başladı. Otobüs durağındaki yolcu arkalarına takıldı. Raymond ise karşı kaldırımdan yürüyordu.

İkinci gruptaki bu adamların görevleri sona ermeden önce, önlerinde daha yürünecek iki kilometrelik yol vardı.

İki kilometrelik bir yol Paris için hiç de fazla sayılmazdı belki. Ama 1942'nin Paris'iydi bu. Binbir tuzağı aşmak, barikatlardan, aramalardan sıyrılmak ve onların gözünde Fransa Bankasının tüm servetinden çok daha değerli olan bir araba yükü, çevrede kuş uçurtmayan polisin burnu dibinden kaçırmak söz konusuydu.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Raymond'la arkadaşları Froidevaux sokağından aldıkları değerli bavulları barınağa götürürken, Corbeil' den sonra Cesson doğrultusuna yönelen dik yokuşu kan ter içinde tırmanan iki bisikletli de tepeye varmıştı. Sainte-Assise'in konumunu gözden geçirmek üzere Raymond tarafından görevlendirilen iki kişiydi bunlar. Biri; bir seksen boyunda, hantal görünümle Armand, öteki ise, arkadaşının yalnızca omuzuna gelen ufak tefek Victor.

Alnında biriken terleri silerek:

— Cehennem sıcağı sanki, dedi ilki.

— Mola verelim, diye önerdi Victor.

— Biraz ilerde!

Ağaçlıklı bir köyün içinden geçiyordu yol.

— Bomboş buraları, dedi Armand.

Victor karşılık vermedi.

Arkalı önlü ilerliyorlardı şimdi. Uzaktan, ağaçlar üzerinden, Sainte-Assise verici istasyonunun kuleleri gö-

rünüyordu. Gri kule tepeleri, gökyüzünde birkaç metrelik alana yayılmıştı.

Bir yol ayırımında:

— Buraya sapalım, diye seslendi Victor.

— Hayır, dostdoğru devam edelim.

— Keyfin bilir, ben buradan gideceğim.

Durdular.

— Sağa sapmak gerek, diye açıkladı Victor. Kulelere baksana! Buradan gidersek tam önlerine çıkarız.

— Ana yolu izlediğimizde de oraya çıkarız.

— Evet ama, o yolda uyanığın biriyle burun buruna gelmemiz işten bile değil. Bu daha boştur.

— Saçmalama! Uyanığı muyanığı boş ver de, biz kulelerin yakınına çıkmaya bakalım.

— İhtiyatlı davranmalıyız, keçi kafalı!

— Senin yolunda kimselerin dolaşmadığını nereden biliyorsun? Düşünsene biraz. Şu anda istasyonun kuzeyinde olmalıyız. Michelin haritasına göre, en ağaçlık bölge doğuya ve kuzey doğuya düşüyor. Dediğim yoldan gidersek, kulelerę daha fazla yaklaşabiliriz. Doğru yolu izlemeliyiz, saparsak batıya düşeriz.

— Dediğin gibi olsun ama, benim pek aklım yatmadı bu işe.

Yeniden bisikletlerine bindiler. İki kilometre sonra Cesson garının önünden geçip, garı sollarına aldılar. Önlerinde kuleler hep eski uzaklıklarını koruyor gibiydi.

— Görüyorsun ya, dedi Victor, öteki yoldan gitmiş olaydık, çoktan kulelere varmıştık.

— Nereden biliyorsun? Hem burası ağaçlık, öteki yol tabak gibi açıktı kuşkusuz.

Yeniden bir sapağa gelmişlerdi, durdular. Armand

çorabından, üzerine kabaca bir harita taslağı çiziktirdiği küçük bir kâğıt parçası çıkardı.

— Tamam, dedi. Sağdaki yol Seine-Port'a çıkan olmalı. Biraz ilerde Saint-Leu kasabası var, Kuzeyi güneye bağlayan istasyondan geçen bir yol var orada. Boissise-la-Bertrand'la kavuşan yol. Demek ki, Saint-Leu doğrultusunda gideceğiz.

— Bence, dümdüz gitmeliyiz, dedi Victor. Koruya dalan şu dar yola sapmalıyız.

— Ama öteki yol daha güvenlidir.

— Olabilir ama, oradan gidersek kulelerin uzağına düşebiliriz.

— Peki, öyle olsun. Bana pek akıllıca gelmedi bu. Kuşkusuz, koruyu gözlüyorlardır.

— Göreceğiz, bakalım.

Victor ve Armand, soluklarını tutarak çalılıklar arasına gizlenmişlerdi.

— Tam düşündüğüm gibi, dedi Armand. Yığınla gözcü var orda.

Bisikletlerini sık ağaçlar arasına gizledikten sonra, koruluğa dalmışlardı. Kuleler şimdi tam önlerindeydi ama, yaklaşmak da olanaksızdı. Çevrede nöbetçiler kol geziyordu.

Gelip geçen ayak sesleri...

— İlerliyelim, dedi Victor, sesler biraz uzaklaşınca.

Sınıra kadar sürüne sürüne yaklaştılar.

— Buradan, daha ileriye geçmemiz olanaksız, dedi

Armand. Bir başka yönden şansımızı deneyelim. Bak, orada dar bir keçi yolu daha var.

— Peki, oraya da bir göz atalım öyleyse, diye boyun eğdi Victor.

Yolu keşfetmeye çalışarak, sakına sakına ormanda ilerlediler...

Bir saat sonra iki adam, bisikletlerini bıraktıkları ağaçlıklı yoldaydı. Çalı çırpı toplamaktan dönen yaşlı bir kadın, dönüş yolunu bulmalarında onlara yardım etmişti. Nöbetçileri aşamadıkları, kulelerin yakınına sokulamadıkları için her ikisi de öfkeliydi.

— Buradan, daha içerlere dalmamız olanaksız, dedi Armand.

Victor da öyle düşünüyordu. Ama karşılık vermedi.

— Öteki yolu deneyelim bir de.

— Bisikletlerimizi aşırmamışlarsa tabii, diye söylendi Victor öfkeyle. Bana öyle geliyor ki, aptalca bir iş yaptık!

— Ne yapaydık ki?

— Sağdaki yoldan gitmeliydik.

— Korudan geçmemizi sen istedin.

— Sen, istasyonun öteki tarafından geçmek istemedin de ondan.

— Orası böyle ağaçlık olmadığı için çekindim.

İlk denemelerinin başarısızlıkla sonuçlanması, iki arkadaşı da karamsarlığa sürüklemişti. Başları önde, konuşmadan yürüyorlardı.

Birden Victor:

— Farkettin mi? dedi.

— Neyi?

— Nöbetçiler, her çeyrek dakikada bir birbirleriyle karşılaşıyor olmalı.

— Yani?

— Yani birini mıhlarsan, öteki ancak bir çeyrek sonra alarm verebilir.

İki adam, Boissise-La-Bertrand'a çıkan Saint-Leu yolunda ilerliyordu şimdi. Koru sona ermemişti daha. Ama kuleler hâlâ çok uzaklardaydı.

— Şuraya bak!

Yol birdenbire uçsuz bucaksız bir alana açılıyordu. Görünüm soluk kesiciydi.

Yolun her iki yanında, bir kaç metre arayla, göz alabildiğince kuleler uzanıyordu. Ayakları çelik kablolarla güçlendirilmiş, iyice toprağa gömülmüşlerdi. Birbirlerine, korkunç boyutlarda sayısız antenle bağlıydılar. Öyle aman aman bir rüzgâr yoktu. Bununla birlikte, deniz kıyısındaymışcasına, dalga sesini andıran bir takım hışırtılar duyuluyordu. Belli belirsiz yaz yelinin, çelik halatlara, demir kulelere çarptıkça çıkardığı sesti bu.

— Burada duralım, dedi Victor.

— Herifleri görmüyor musun? Bak, bize nasıl yiyecek gibi bakıyorlar! Kimlik belgelerimizi filân sormaya kalkarlar.

Yol dikenli tellerle çevriliydi. Ve adım başındaki gözcü kulelerinde silâhlı nöbetçiler bekliyordu.

Pedallara asıldılar, istasyon biraz arkalarında kalınca:

— Verici kulelerini saydın mı? diye sordu Armand.

— Hayır ama, sayacağım.

Arkadaşının tepkisini beklemeden bisikletinden aşağı atladı. Bir hendeğin kenarında durdu.

— Tanrı adına, orada durma! diye homurdandı öteki.

— Ne yani? Çiş de mi yapmayacağız!

İki yüz metre ilerde Victor, bisikletini ağır ağır sürerek arkadaşına yetişti.

— Sol tarafta dört kule var, dedi. Sağda da on iki tane. Her biri on katlı. En azından yüzer metre olmalılar. Bir yığın da kablo!

— Tamam, yeterince gördük işte! Artık tüyelim. Buralarda daha fazla dolanmanın anlamı yok.

— Melun doğrultusunda gidelim, derim ben. Orada bir şeyler atıştırırız, sonra trenle döneriz. Sınır taşlarını sayacak gücüm kalmadı artık. Üstelik de karnım zil çalıyor.

— Tamam anlaştık ama, bir an önce şuradan uzaklaşalım.

Karanlık çökmüştü. Melun'dan Paris'e giden trenin kompartımanında pencereden dışarı seyrediyordu Victor'la Armand.

Gökyüzüne doğru kırmızı ve beyaz üç sıra ışık uzanıyordu.

Bir yolcuya:

— Bunlar ne? diye sordu Armand.

— Hangileri?

— Şu uzakta yanıp sönen ışıklar.

— Sainte-Assise verici istasyonu orası. Verici kulelerinin ışıkları onlar.

— Kuleler bu kadar yüksek mi?

— Her biri tam iki yüz elli metre.

Bir an sustuktan sonra, yolcu daha alçak sesle ekledi:

— Günümüzde oraları ancak uzaktan seyredebiliriz.

—Niçin?

— Kuleler Almanların elinde. Yakınlarında kuş bile uçurtmuyorlar.

Ceketinde üç küçük şerit bulunan yabancı, hafifçe kaşlarını çattı.

— Geçen savaşın gazilerinden olmalı, diye düşündü Victor. Babam yaşlarında.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Sabahın yedisi.

Hava alanını Saint-Jacques istasyonunu bağlayan metrodaydı André. Gözleri tek bir noktaya dikilmişti. Biraz ilerde, solda, La Santé hapisanesi uzanıyordu. Bazı geceler, on dört metre yüksekliğindeki hapisane duvarları ardından tek bir ağızdan Marseilleise' in söylendiği ya da «ekmek, ekmek!» diye bağrışıldığı duyulurdu.

La Santé hapisanesi. Raymond belki de oradaydı. Belki de sorgusu tamamlanmamıştı daha. Ama öyle ya da böyle, eğer hemen öldürülmezse, eninde sonunda geleceği yer burası değil miydi? O anda André, nedense arkadaşının tutuklandığından başka bir şey düşünemiyordu.

Bir gece önce için, Froidevaux sokağından alınan yükün taşınmasından sonra buluşmak üzere Raymond' la sözleşmişlerdi. Ama Raymond gelmemişti. Bavulların kolayca evden çıkarıldığını, el arabasına yerleştirildiğini Robert'den öğrenmişti. Ama Robert de daha faz-

lasını bilmiyordu. Harekâtın ikinci bölümü konusunda Raymond bilgi verecekti ona. Ama buluşma yerine gelmemişti işte. Raymond'un alışkanlıklarının dışındaydı böylesi bir davranış. Kuşkusuz, silâhların taşınması sırasında başlarına can sıkıcı bir kaza gelmiş olmalıydı. Her olasılığa karşı, bu sabah için sözleşmiş oldukları ikinci buluşma yerine gidiyordu şimdi. Ama arkadaşını yine bulamamaktan da ölesiye korkuyordu.

İtalya meydanı. André metrodan indi, çıkış merdivenlerini tırmandı. Maison-Blanche istasyonunun tam karşısına düşen «Vesüv» kahvesinde, saat yedi buçukta buluşmak için sözleşmişlerdi. Bol zamanı vardı. İtalya meydanından oraya rahatlıkla yürüye yürüye gidebilirdi.

Metronun tüm çıkış geçitlerinde o alışagelen canlılık göze çarpıyordu. İşlerine koşuşturanlar.

Hiç acelesi olmamakla birlikte, Paris'li alışkanlığıyla hızlı hızlı yürüdü André.

Birden bir kargaşalık oldu. Ne oluyordu ki? Polis yolu kesmişti! Geri dönmek için çok geçti. Tüm çıkışlar tutulmuştu. Kadın, erkek herkes tek tek aranıyordu. Bir anlık duraksama onu ele verebilirdi. Hiç bir şey olmamış gibi yürümesine devam etmeliydi.

Deri ceketli bir adam önüne dikildi.

— Polis. Kâğıtlarınız?

André karşılık vermedi. Elleri titremeden cebinden cüzdanını çıkardı, bir kimlik belgesi uzattı.

Polis uzatılan kimliği dikkatle inceledi.

— Üzerinizde silâh var mı?

— Silâh mı? Niçin olsun?

Kendine güvenli kollarını kaldırdı.

Polis yukardan aşağı üzerini yokladı, sonra kimliği geri verdi.

— Tamam. Geçebilirsiniz.

Hemen yanlarında bir başka polis genç bir kızın el çantasını arıyordu.

Biraz ilerde André, üniformalı birine:

— Ne oldu? Ne var? diye sordu.

Adam karşılık vermeden omuz silkti, yürüyüp geçti.

André bir sigara yakmak için durdu. Acele etmemeye özen gösteriyordu. Gerçekte, ne olduğunu çok iyi biliyordu o! Öylesine iyi biliyordu ki, çıkış kapısına yönelecek yerde en yakın geçite saptı. Çıkışta da bir başka arama olabilirdi. Ve insan, cebinde sahte bir kimlik kartı, ceketinin kol ağzında da küçük bir tabanca taşırsa, şansını ikinci kez zorlamayı göze alamazdı.

İstasyonun bekleme salonunda iki metro gelip geçinceye dek bekledi. Üçüncüye bindi.

Beş dakika sonra İtalya meydanı istasyonundaydı. Uzaktan, çıkış geçitlerine şöyle bir göz attı. Olağanüstü bir kargaşalık göze çarpmadığına göre, bu istasyonda arama yoktu anlaşılan. Yolcu kalabalığına karıştı. Ve çok geçmeden, İtalya meydanının kaldırımındaydı. Buluşma yerine dek, önünde yürünecek üç dört dakikalık bir yol vardı.

Bir polis aramasından sonra bir süre sokaklarda oyalanmak, buluşma yerine hemen gitmemek bir güvenlik gereğiydi aslında. Ama André bu kez, böyle bir tedbire gerek duymuyordu. Raymond'un üzerinde, buluşma yerini ele verebilecek yazılı hiç bir şey yoktu. Üstelik arkadaşına kendinden fazla güvenirdi.

— Nasıl yakalanmış olabilir ki? diye düşüncelerini zorladı. Onun görevi taşıma işlemini yalnızca uzak-

tan izlemekti. Durup dururken yakalanmış olamaz. Polis önce, el arabasını süren arkadaşı yakaladı kuşkusuz. Raymond da onun yardımına koştu. Eğer öyle ise, belki de hemen oracıkta öldürüldü... Yok canım! Olanaksız bu! Öyle tavşan gibi avlanacak adam değildir Raymond. Ne yapar yapar polisi atlatmayı başarır. Peki ama, başka nasıl yakalanmış olabilir? Yoksa yol tutulmuştu da, aramadan mı kurtulamadılar? Bak, bu olabilir! Ya da içimizden birisi mi bizi ele verdi? Hayır! Böyle bir şeyi düşünmek bile istemem!

Tolbiac sokağının başındaki meydan saati tam buçuğu gösteriyordu.

André adımlarını hızlandırdı, «Vesüv» kahvesine girdi.

Tezgâha yaklaştı. Görünürlerde kimse yoktu. İşte, her şey düşündüğü gibiydi. Raymond buluşmaya gelmemişti.

— Ne isterdiniz? diye sordu garson.

— Kahve.

Salonda birisi kesik kesik öksürdü.

André başını çevirdi.

Raymond oradaydı. Önünde bir konyak bardağı, bir masada yalnız başına oturuyordu.

— Hadi dostum, olup biteni tek tek anlat bana!

İki arkadaş iki yanı ağaçlarla çevrili caddede yürüyordu.

— İşte, sana biraz önce de söylediğim gibi, dün akşam saat yedide sözleştiğimiz buluşma yerine gelemedim. Malzemenin bir kısmını ikinci bir sığınağa gö-

türmek gerekiyordu. Anlarsın ya, yumurtanın tümünü tek bir sepette taşımak sakıncalı olabilir.

— Haklısın ama, beni çok korkuttun.

— Neden?

— Hey Tanrım! Tutuklandığını sandım, aptal adam!

— Aslında ben dün gece geldim ama, biraz geç.

— Ben seni sekize yirmi kalaya dek bekledim.

— Ben de tam sekize çeyrek kala geldim.

— Neyse, her şey yolunda ya, sen ona bak! Ama yukarıdakiler seni hâlâ tutuklanmış sanıyor.

— Bu kez de paçayı kurtardık işte!

— Öyle ama, bir daha bizi böyle üzme. Hele böylesine önemli bir görevden sonra bir buluşma söz konusuysa, ne yap yap buluşmaya gel. Bir de Breton gözümü iyice korkuttu. Tanımadığın bir adamın ipiyle kuyuya inmenin aptallık olduğunu söyledi durdu. Biliyorsun, arkadaşlar genellikle bu tür görevlerde yakayı ele verdi.

— Breton yanılmış. Adam dürüst çıktı. İş de, yağdan kıl çeker gibi kolay oldu.

— Bavullarda ne varmış?

— Plastik, fitil, el bombaları, yangın bombaları, kurşun, zehirli hançerler ve potasyum siyanür tabletleri.

— Nefis!

André'nin yüzü sevinçten aydınlanmıştı. Ama birden yeniden yüzünü astı.

— Ellerinde daha bunun gibi yığınla malzeme olmalı! Bunca nefis şeyleri varken, adamların elleri kolları bağlı oturduklarını düşünüyorum da! Gelecekteki büyük gün için stok yapıyorlar. Ve biz de, döğüşecek malzeme bulmak için kafamızı patlatıyoruz. Düşünse-

ne, aylardan beri elimizde silâh olarak bir tek küçük bir tabanca vardı. Onu da elde etmek için, yığınla Alman köpeği temizlememiz gerekti. Yangın bombalarımızı hâlâ potas kloru, şeker ve asitten yapıyoruz...

— El bombalarımızı da konserve kutularından!

— Neyse, yine de sızlanmıyalım. Bunları, Londra' nın da işine yarayacağını düşünerek bize verdiler ama, bu kez gerçekten adam gibi bir işe yarayacak.

— Biliyor musun? dedi Raymond. Bavullardan çıkanların her biri bir pırlanta. Söylendiğine göre, plastik nefis bir şeymiş. Seksen gramlık bir kapsül koca bir demir yolunun işini görebilirmiş!

— Ne dersin, elimizdekilerle Sainte-Assise'in üstesinden gelebilir miyiz?

— Sanırım.

— Sorunu uzun boylu gözden geçirmek gerek.

— Ben işe giriştim bile. Dün Armand'la Victor yöreği incelemek üzere oraya gittiler. Bu sabah onlarla da buluşacağım.

— Öyleyse, onların getirecekleri bilgilere göre saldırı planını hazırlarız.

— Harekâtla ilgilenecek arkadaşı şimdiden kararlaştıralım.

— Robert hakkında ne düşünüyorsun?

— İyi bir arkadaş. Sağlamlığını kanıtladı. Dün de çok başarılıydı.

— Bu işle onu görevlendirsek?

— Bak, seninle açık konuşacağım. Robert'in bu işin üstesinden geleceğine güvenim sonsuz, ama onu başka bir işle görevlendirmek istiyorum. Sainte-Assise'le ben kendim uğraşacağım.

— Her eyleme katılmak senin işin değil. Sen Valmy

grubunun beynisin. Senin görevin harekâtları yönetmek, boş yere kendini ateşe atmak değil.

— Tamam. Ama bu işi yönetmek için, işin göbeğinde olmalısın.

— Ya postu deldirirsen?

— Postu deldirmeye bile değer Sainte-Assise.

— Başka birini görevlendirmek daha doğru olur.

— Ya iş başarılamazsa?

— Yeniden deneriz.

— İki kez denenecek bir iş değil bu. İlkinde başarmalıyız.

— Dinle, adamlarının raporlarını inceledikten sonra konuşuruz bunları.

— Çocuklara, bu işle benim uğraşacağımı söyledim. Şimdi başka birini görevlendirirsek, güvenlerini yitirebilirler.

— Peki, işi sen üstlen. Ama bir şeyi aklından çıkarma...

— Nedir o?

— Oradan sağ dönmek zorundasın.

— Benim de istediğim o. Ne zaman görüşeceğiz?

— Bugün öğleden sonra saat dörtte Plessis-Robinson'da, her zamanki yerde.

El sıkıştılar.

— Bu işi onun yüklenmesi canımı sıkıyor, diye düşünüyordu André uzaklaşırken. Bugünlerin birinde, onu elimizden yitireceğiz galiba.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Raymond mutluydu.

Montsouris parkının kenarında André'den ayrıldıktan sonra aşağı doğru yürümüş, dokuz dolaylarında da Versailles kapısına varmıştı. Orada, açık hava sergisinin önünde Armand ve Victor'la buluşacaktı.

— Şimdi elimizde adam da var malzeme de, diye düşündü. İşe girişebiliriz.

Sainte-Assise saldırısına olmuş bitmiş gözüyle bakıyordu. Karar verilmişti. Geriye dönüş söz konusu olamazdı artık. Robert'in dediği gibi, şimdi saldırıyı kafasında yaşıyordu. Düşünceye öylesine dalmıştı ki, arkadaşlarını ancak on metre ilerisine dek yaklaştıklarında farketti.

Gülümsiyerek onlara doğru yürüdü.

— İkiz kardeşler gibi birbirinize benziyorsunuz, dedi.

İki adam, yapılan şakaya aldırmadı bile. İkisinin de yüzünden düşen bin parçaydı.

— Bir yerde oturup öyle konuşalım, dedi Raymond. Bu yakınlarda bir kahve var, fena sayılmaz. Oraya gidelim.

Birkaç dakika sonra üç arkadaş, büyük bir kahvede bir masaya yerleşmişlerdi. Salon boştu.

— Sana bir kez daha söylüyorum, dedi Armand. Bu işin elle tutulur hiç bir yanı yok.

— Ne demek bu? diye homurdandı Raymond.

— Anlattık ya sana, dedi öteki. Oraya dün öğleden sonra gittik, gece de döndük. İstasyonda kum gibi asker kaynıyor. Gözcü kulelerini öyle bir yerleştirmişler ki, verici kulelerine yaklaşmak olanaksız.

Raymond cebinden kâğıt kalem çıkardı.

— Anlatmaya en başından başlayın, dedi. Verici kuleleri nasıl yerleştirilmiş.

— Büyük ve küçük olmak üzere iki çeşit kule var. Küçükleri sonradan farkettik...

— Küçükler bizi ilgilendirmiyor. Kaç tane büyük var?

— On altı. Doğudan batıya, birbirine paralel olarak uzanan sekizerden iki sıra.

— Kule sıralarına göre istasyon binaları nereye düşüyor.

— Güney batı doğrultusunda, ikinci sıranın tam altına.

Raymond kaba taslak bir kroki çizdi.

— Tamam. Askerlerin çoğu orada bulunuyor olmalı. Bu yönden saldırmaya kalkışmanın hiç anlamı yok. Kulelerin konumunu yeniden gözden geçirelim bakalım. Çevrenin görünümü nasıl?

— Genellikle fundalık. Yer yer de çalılar ve yüksek ağaçlar var.

— Bu çok iyi! Kulelere görünmeden yaklaşabiliriz öyleyse.

— Pek öyle değil! Kulelere yaklaşmak için, önce bir yığın engeli aşmak gerek.

— Fundalıktan sonra ne var?

— Yaklaştığımız yönde, dar bir nöbetçi bölgesi vardı. Sanırım, öteki taraflarda da durum aynıdır.

— Kuşkusuz, öyledir. Yoksa iş çok kolay olurdu. Bu nöbetçi bölgesinin çevresinde ne var?

— Kuzey ve doğusunda ağaçlık bir alan. Batısında, galiba bir yol. Güneyinde de, bir yığın askeri karakol ve ikinci gruptaki kuleler.

— Güneyin üzerinde durmayalım öyleyse. Batıyı da bir kenara bırakalım. Geriye, ağaçlıklı olan kuzey ve doğu kalıyor. Buradan yaklaşmaya çalışmalıyız.

— En uygun görünen yönden biz yaklaşmayı denedik. Ama fazla ileriye gidemedik.

— Sorunu daha yakından gözden geçirelim. Her şeyi tek tek yeni baştan ele alalım. Siz hangi yoldan gelmiştiniz?

— Corbeil'den gelen ve istasyonu kuzeyden güneye geçen yolu izledik.

— Yani, istasyonun içinden mi geçtiniz?

— Evet ama, yine de tam içinden sayılmaz. Yolun iki yanı dikenli tellerle ve gözcü kuleleriyle çevrili. O yola çıkmadan önce, istasyonun doğu yakasını çevreleyen korunun içinden geçtik.

— Koruya kolayca girebiliyor mu?

— Evet. Zaten yöredeki köylülerin, akşam üstü korudan çalı çırpı toplamak için izinleri var.

— Bak, bu çok önemli. Evet, devam et?

— Birkaç yüz metre yürüdük. Sonra bir boşluğa vardık. Zaten gözcü bölgesini de oraya varınca farkettik. Çevrede dikenli teller vardı.

— Evet, sonra?

— Tabii ki, daha da ileriye gittik. Dikenli telleri aşmak güç olmadı. Ama nöbetçilerin bulunduğu bölgeyi aşmak olanaksızdı.

— Neden?

— Dar bir alan burası. Bir yığın gözcü kol geziyor. Kuzeyde de doğuda da aynı şey.

— Daha fazla ilerlemeye çalışmadınız mı?

— Çalışmaz olur muyuz, çalıştık tabii! Alanı, korunun içinden dolandık. Ama güneyde de durum aynıydı.

— Peki, bu gözcü bölgesinin ilerisinde ne var?

— Ağaçlar ve çalılar.

— Kulelere dek uzanıyor mu bunlar?

— Sanırım.

— Tamam. Anladığım kadarıyla sizin yaklaşmaya çalıştığınız kuleler geniş bir fundalığın ortasında. Bu fundalık da dar bir gözcü bölgesiyle çevrili. Gözcü bölgesinin çevresinde de dikenli teller var. Ondan sonrası ağaçlık.

— Evet.

— Peki, yoldan geçerken neler gördünüz?

— Öyle uzun boylu çevreyi inceleyecek zamanımız olmadı. Solda, doğuya düşen ağaçlıklı bölgede dört verici kulesi var. Sağ taraf ise açıklık.

— Doğudan saldırmak gerek, öyleyse. Kulelere yaklaşmak için önce ormandan, sonra yasak bölgeden geçeceğiz. Nöbetçileri aştıktan sonra da fundalığı geçe-

ceğiz. Ne dersin, fundalıkta görünmeden yürüyebilir miyiz?

— Kuşkusuz. Küçük bir orman orası. Ama sorun orada değil ki. Olanaksız olanı, nöbetçileri aşmak.

— Önümüzdeki tek engel bu, desene. Bu konuda sen ne düşünüyorsun, Victor?

Victor bir süre karşılık vermedi. Çok uzaklara dalmıştı.

— Güç iş bu, dedi neden sonra.

— Niçin?

— Armand daha önce söyledi. Gözcüler durmaksızın iki iki dolaşıyor. Her dört saatte bir, aşağı yukarı hep aynı yerde karşılaşıyorlar.

— Tam olarak nerede?

— Aşağı yukarı dönemeçlerin hemen başında.

— Hangi dönemeçlerin?

— Yol tüm alanı iki dönemeçle dolanıyor. Birincisi kuzey doğuda, ikincisi de güney doğuda.

— Nöbetçiler karşılaşıp her biri kendi doğrultusunda uzaklaştığı zaman, bölgeyi geçemez miyiz?

— Hayır.

— Niçin?

— Kuzeyde ve güneyde, dönemeçlere birkaç yüz metre kala, alanı gözleyen bir nöbetçi kulesi var. Batıda ise, bir kilometrelik bir yolu gözleyen bir başka nöbetçi.

— Sen de mi, bu bölgeyi aşmanın olanaksız olduğunu düşünüyorsun?

— Görünmeden oradan geçebileceğimizi pek sanmıyorum.

Raymond umutsuzluğa kapılmıştı. André'ye ne söy-

leyecekti şimdi? Hayır, vaz geçmek için çok geçti artık. Ne olursa olsun, şanslarını denemeliydiler.

— Bu işte hâlâ benimle birlik misiniz? diye sordu.

— Ben varım, dedi Victor.

— Ya sen, Armand?

— Ben mi? Oh, işten kaçmıyorum ama başaracağımızdan hiç umudum yok.

— Anlaştık öyleyse. Sorunu bir kez daha uzun uzun inceleriz. Burada daha fazla kalmayalım.

Raymond, çizdiği taslağı iyice yırttı, garsonu çağırdı ve hesabı istedi.

Bir dahaki buluşma yerini ve saatini saptadıktan sonra sokakta ayrıldılar.

Raymond hiç mutlu değildi şimdi. Kendi kendine homurdanarak yürüyordu.

Kent dışındaki Robinson meyhanesinin bahçesinde, André ile Raymond soğuk biralarını yudumluyorlardı.

— Durumum hiç de iç açıcı değil, dedi Raymond.

— Ben de seninle aynı kanıdaydım. İşe girişmeden önce biraz daha bilgi toplamamız gerek.

— Sanmıyorum. Oralarda bir kez daha araştırma yapmak, doğrudan doğruya eyleme girişmekten daha tehelikeli olabilir.

— Düşündüğün nedir?

— Elimizdeki verilerle saldırı planını hemen hazırlayalım. Eğer bilgiler yetersiz gelirse, o zaman oraya yine birilerini göndeririz.

— Adamlarının raporlarını bana uzun uzun anlat.

André Raymond'du dinlerken, bir gazetenin kenarına küçük küçük notlar alıyordu.

Raymond anlatmasını bitirdikten sonra, André bir süre düşünceye daldı.

— Hepimiz aynı kanıdayız, dedi sonra. Asıl engel, gözcü bölgesini aşmak.

— Öyle.

— Senin çocuklara göre olanaksız bu, değil mi?

— Evet. Ama bence olanaksız değil. Gözleme işlemi yalnızca silâhlı kolcular tarafından yapılıyormuş.

— Öyleyse sorun, bu bölgeyi aşmak için en uygun zamanı ve yeri bulmak da.

— Bunu bulduğumuz zaman çözümü bulmuş olacağız, dedi Raymond biraz sesini yükselterek.

Elinde tepsisiyle, yandaki çardaktan çıkan garson:

— Beni mi çağırdınız, baylar? dedi.

— İki bira daha, dedi André bardağını boşaltarak.

Ve garson uzaklaştığı zaman ekledi:

— Başka bir yere gidelim. Yanı başında insanların dolaştığı yerleri sevmiyorum.

ALTINCI BÖLÜM

— Peyniri bitirin, çocuklar. Bu kamamberi de birlikte götürecek değiliz.

— Ben biraz daha almak istiyordum ama, hiç şarap kalmadı.

— Bir bidon dolusu daha var.

Beş erkek neşeyle otlar üzerinde karınlarını doyuruyordu. Çevreye yemek artıkları, kâğıtlar, yumurta kabukları, gazete parçaları ve boş konserve kutuları fırlatılmıştı. Her biri kendince en rahat olan oturma biçimindeydi. İkisi, yanlamasına otlara uzanmış, bir başkası dizleri üzerine çökmüştü. Bir dördüncüsü de, bağdaş kurmuştu. Raymond ise, sona ermek üzere olan kır yemeğini yaşlı bir ağaç kütüğünün üzerinden izliyordu. Saint-Germain-en Laye ormanındaki bu ilginç toplantıyı düzenleyen oydu.

İlkokul öğretmeni, iki çocuk babası Michel oradaydı. İlk sabotaj eylemlerine katıldığında, Michel neredeyse korkudan bayılır gibi olurdu. Ama direnmekten

yılmamıştı. Şimdi, grubun en soğukkanlılarından biri sayılabilirdi.

Grubun ufaklığı, Gégène oradaydı. On dokuz yaşındaydı Gégène. Zayıf ve çelimsizdi ama, gözü pekliğine diyecek yoktu. En tehlikeli görevleri bile gözünü kırpmadan üstlenirdi. Ne de olsa gençti daha. Kanı kaynıyordu.

Don Quishotte'dan farksız Armand da oradaydı.

Her şeyi alaya alan, vurdum duymazlığıyla Paris serserilerini andıran Victor da. Ama Victor sessizdi bugün. Kimseye takılacak havada değildi. Fıtık ağrıları depreşmişti yine. Ameliyatın kaçınılmaz olduğunu düşünüyordu. Bugünkü toplantıya, hastalığı nedeniyle gücünü aşan bir görevi kabul edemiyeceğini söylemek üzere katılmıştı. Ama konuyu nasıl açacağını bir türlü kestiremiyordu. Arkadaşlarının kendisini yalnış anlamasından çekiniyordu.

Boşaltılan kamamber kutusu da öteki yemek artıklarının yanına fırlatıldı.

— Anlaşılan, hiç izcilik yapmamışsınız siz! diye söylenerek çevreye yayılmış boş kutuları, kâğıtları toplamaya koyuldu Gégène. Çingenelerden farkınız yok.

— Ne demek o?

— Çingeneler de sizin gibi yapar işte. Geçtikleri her yerde konserve kutularından ve yemek artıklarından iz bırakır.

— Ya izciler?

— İzçiler kamp kurdukları yeri her zaman pırıl pırıl bırakırlar.

Gégène topladıklarını ateşe atarken, Michel;

— Şu şarap bidonu da nerede ki? diye sordu.

Raymond, üzerinde oturduğu kütüğün arkasından, haki renkli bir kumaşa sarılı küçük bir bidon çıkardı.

— Al, işte burada.

Bidon elden ele dolaştı.

— Öyle lıkır lıkır içmeyin. Herkese yalnızca bir yudum var.

Bidon yeniden eline geldiğinde, arkadaşlarının şaşkın bakışları arasında Raymond bidonu ters çevirdi. İçi boşalmıştı. Dibini açtı. Gizli bir bölme ve küçük bir tabanca çıktı ortaya.

Gégène beğeniyle bir ıslık çaldı.

— Akıl diye ben buna derim işte!

Bidon ve içindeki yeniden elden ele dolaştı.

Raymond mekanizma hakkında bilgi verdi, sonra tabancayı yerine koydu.

— Tamam, dedi. Şimdi daha ciddi şeylerden söz edelim. Bu akşam her birinize böyle bir matara verilecek. Toplantıyı açalım artık. Yapacağımız bir eylemden söz etmek için topladım sizi buraya. Dilerseniz, önce hareket planını gözden geçirelim, sonra iş bölümü yaparız.

— Anlaştık.

— Konu şu: Sainte-Assise veri istasyonunu sabote etmek için görevlendirilmiş bulunuyoruz. Armand ve Victor oraya gidip, çevreyi incelediler. Getirdikleri raporu, kumandan arkadaşlardan biriyle uzun uzun inceledik. Harekatın başarıya ulaşma olasılığı yüksek.

Armand Raymond'da kuşkulu bir bakış fırlattı.

Raymond, yiyecekleri taşıdıkları bavulun üzerine lekeli bir kâğıt yaydı. Kaba taslak bir kroki çizdi.

— Sainte-Assise'de on altı tane büyük verici kulesi var.

— Her biri aşağı yukarı iki yüz elli metre yüksekliğinde, diye belirtti Victor. Hemen hemen Eyfel kulesinin boyunda.

— İşte, görevimiz bunları havaya uçurmak.

— On altısını da mı? diye sordu Gégène.

— Tabii ki, hayır! Kafanı kullansana biraz! İkisini havaya uçurmak yeter de artar bile. Elimizde gerekli malzeme var.

— İşin güç yanı kuleleri havaya uçurmak değil, onlara yaklaşmak, diye atıldı Armand.

— Bırak da sözümü bitireyim, dedi Raymond. Saldıracağımız kuleler küçük bir fundalığın ortasında. Çevre ormanlık.

— Pek basit bir iş gibi geliyor bana, dedi Michel.

— Sandığın gibi değil. Çevrede bir yasak bölge ve bir gözcü bölgesi var. Nöbetçiler kol geziyor orada.

— Bizi ilgilendiren şu iki kulenin tam yeri nedir?

— Her iki dizinin doğularındaki son kuleler bunlar. Bunlara yaklaşmak için önce ormandan, sonra yasak bölgeden geçmek gerek. Güç değil bu. Biraz çalılar arasında yürüdükten sonra, gözcü bölgesine varılıyor. İşte, işin güç olan yanı bu.

— Bence işi büyütüyorsun, diye sabırsızlandı Gègéne.

— Sus da, beni dinle. Arkadaşlarımızın söylediklerine göre, burada nöbetçiler dolaşıyormuş. Değil mi, Armand?

— Evet, öyle.

— Öyleyse, önce onların işini bitiririz, diye yeniden atıldı Gégène.

— Diyelim ki, dediğin gibi yaptık. Sonra ne olacak? Alarm verilecek, değil mi? O zaman kulelere yak-

laşmamız olanaksızlaşır. İşte, sorun bu. O iki kuleye nöbetçilere görünmeden yaklaşmak zorundayız. Hiç bir kuşkuya meydan vermeden dinamiti yerleştirmeli sonra da patlamayı beklemeliyiz. Görünmemeyi becerebilirsek, iş başarılır.

— Bu konuda bir düşündüğün var mı? dedi Armand.

— Sen ki dostum, uyanıklığı kimseye bırakmazsın. Çok önemli bir noktayı gözden kaçırmışsın.

— Neymiş o?

— Nöbetçiler aşağı yukarı hep aynı saatte, aynı yerde karşılaşıyorlar.

— Evet, öyle. Bunu sana söyleyen biziz zaten.

— Evet ama, bundan hiç bir sonuç çıkaramadınız. İşte, düşmanın zayıf noktası bu: Nöbetçilerin bölgeyi bir saat dakikliğinde taraması.

— Olabilir ama, zayıflık bunun neresinde?

— Düşünsene biraz. Her yüz metreye bir gözcü dikmek fazla adam kaybına yol açacağı için Almanlar, belli aralıklarla karşılaşan bir kaç gezici nöbetçi ve bir iki de nöbetçi kulesiyle yetinmişler.

— Bu senin yorumun.

— Başka nedenlerle de olabilir. Ama durumu değiştirmez bu. Gerçek olan bir şey varsa, o da nöbetçilerin hep aynı yerde ve aynı zamanda karşılaştıkları. Sorunun kilit noktası burada işte. Bölgenin en savunmasız olduğu zamanı bulmalıyız. Bu da güç değil. Nöbetçilerin karşılaştıkları andan sonra bir süre bölge bomboş kalıyor. Gözcüler karşılaştıktan sonra bir zaman ters yönlere doğru sırt sırta yürüyorlar.

— Evet ama, karşılaşma noktasının kuzey ve güneyindeki nöbetçi kulelerini unutuyorsun.

— Haklısın ama, senin de unuttuğun bir başka nok-

ta var. Doğuda nöbetçi kulesi filân yok. Kanımca, en uygun zamanda, doğu yakasından saldırıya geçmeliyiz.

Armand bir süre düşündükten sonra:

— Ben seninle aynı kanıda değilim, dedi. Gözcü bölgesi ince uzun bir yol biçiminde. Ve nöbetçiler yolu uzunlamasına dolaşıyor.

— Biz de yandan yaklaşmaya çalışırız, diye atıldı Victor.

Armand yine karşı koydu.

—Bu da olanaksız. O dolaylarda nöbetçilerin yaklaştığı görülmüyor bile.

Raymond'un canı sıkılmıştı. Düşünceli düşünceli başını kaşıdı.

Sonra birden:

— Gözlenen yolun tam biçimi nasıldı? dedi. Dümdüz bir çizgi biçiminde mi, yoksa dönüyor mu?

— Bölgeyi bir eğriyle çevreliyor. İki dönemeç var galiba.

— Tamam! Öyleyse sorun çözümlendi. Dönemeçler nöbetçilerin de, gözcü kulelerinin de denetim sahasının dışında kalır. Biz de, dönemeçlerin birinden yaklaşmaya çalışırız.

Victor çizilen taslağa bir göz attı.

— Doğru yahu! Nasıl oldu da bunu daha önce düşünmedik!

Armand da heyecanlanmıştı.

— Bak işte bu gerçekten olabilir!

Gégène Bichel bu buluşu çok olağan karşılamışlardı.

Raymond devam etti:

— Ayrıntıları yerinde çözümleriz. Bugün işi kaba hatlarıyla planlayalım. Ben, yarın harekete geçmeyi

öneririm. Boşa geçirecek zamanımız yok. İş bölümünü ve izleyeceğimiz yolu kararlaştırmayı daha sonraya bırakalım. Şimdi oraya nasıl gideceğimizi konuşalım. Yürüye yürüye gidemeyiz tabii ki. Bisikletleri almak zorundayız. Ama bir polis aramasına yakalanmamaya bakmalıyız. Yanımızda malzemeyle birlikte ele geçersek hapı yutarız. İşte bu nedenle, size biraz, önce o bidonu gösterdim. Fişekleri bidonun gizli bölmesine yerleştireceğiz.

— Yanımıza malzeme olarak başka ne alacağız? diye sordu Michel.

— Plastik kapsülleri, barut ve yirmi metrelik fitil.

— Benim nefis bir önerim var, dedi Victor.

— Söyle bakalım.

— İzleyeceğimiz yol hemen hemen hep Seine nehrini kıyı kıyı dolanıyor. Balıkçı kılığına bürünebiliriz. Ordakiler balıkçılara alışıktır, böylelikle hiç göze çarpmayız. Oltalar, kamışlar, sepetler alırız yanımıza.

— Hiç de kötü bir öneri değil!

— Plastik çok büyük müdür?

— Yok canım, dinamit lokumları kadar bir şey. Üstelik yoğurup dilediğimiz biçimi verebiliriz ona.

— Anlaştık. Malzemenin tümünü kamışların içine yerleştiririz.

— Aman dikkat edelim de, plastikle patlayıcıları bir araya koymayalım. Patlayıcıları kamışların içine yerleştirebiliriz. Ama plastik için başka bir yer bulmalı.

— Niçin bisikletlerin tekerleklerine yerleştirmiyoruz?

— Ya da gidona?
— Güzel!
— Ya ipi ne yapacağız? dedi Michel.
— İpi ben üstleniyorum, dedi Gégène, sevinçle.
— Geriye bir tek şey kalıyor,
— Nedir?
— Hançerler. Sanırım, bidonlardaki gizli bölmelere sığar bunlar. Hepinize birer tane verilecek. Ama dikkatli olun, hançerler zehirlidir.
— Kaygılanma.
Raymond arkadaşlarını tek tek gözden geçirdi.
— Eyleme katılmak için hepiniz hazırsınız değil mi?
— Evet.
— Yalnız son bir sorum daha var. Bu işi başaracağımıza inanıyor musunuz?
— Tabii ki! diye karşılık verdi Michel.
— Bir de soruyorsun! diye ekledi Gégène.
— Hiç kuşkumuz yok! dedi Armand.
— Ya sen, Victor?
— Ben de inanıyorum.
— Anlaştık öyleyse. Başarıya güvenmek, başarının ilkkoşuludur.
Beş adam ayağa kalktı.
Birden, elini karnına götürerek:
— Ay! diye bağırdı Victor.
— Neyin var?
— Hiç! Karnıma bir sancı girdi.

YEDİNCİ BÖLÜM

Paris varoşlarında büyük bir sitenin beşinci katında, yirmi sekiz yaşlarındaki ufak tefek Marcelle, küçük dairesinin karartma perdelerini çekti. Alabildiğine kaygılıydı.

Kocası her öğlen tam birde yemeğe gelirdi. Bu sabah ise, elinde bir yiyecek paketi ve bir şarap bidonuyla evden çıkmış, gülerek, arkadaşlarıyla kırda piknik yapacaklarını ve eve saat yediye doğru döneceğini söylemişti.

Genellikle çok daha geç döndüğü olurdu ama, bugün onu gün boyu görmediği için kaygılanıyordu Marcelle. Zaman bir türlü geçmek bilmiyordu. Saat gecenin dokuzu olmuş, o hâlâ gelmemişti.

Marcelle odaya yayılmış olan erkek eşyalarını kaygılı bakışlarla gözden geçirdi. Temizlenmemiş bir traş bıçağı, bir köşeye fırlatılmış terlikler, lavabonun altında kirli bir mendil... Akşam döndüğünde, ne denli dağınık olduğunu kanıtlamak için hiç bir şeye elini

sürmemiş, her şeyi olduğu yerde bırakmıştı. Ama şimdi, göz yaşlarını güçlükle tutarak odayı topluyordu.

Kocası, gün boyu fabrikada yada büroda çalıştıktan sonra, her zaman aynı saatte eve dönen öteki erkeklerden çok farklıydı. Kapıcının, kendisine ait olmayan başka bir adla selamladığı adam, komünist partisinin ileri gelen militanlarındandı ve F.T.P. saflarında döğüşüyordu.

Marcelle zaman zaman kente iner, onu Paris'te beklerdi. Gereğinde habercilik görevini yüklenir, yaşamını paylaştığı erkeğin işini de paylaşmaya çalışırdı. Bir akşam buluştuklarında, kocası onu dudağından öperken hafifçe geriye doğru itmiş, sırtını bir ağaç gövdesine yaslanmıştı. Çok geçmeden de, bir sinemanın çıkış kapısında, bir yığın Almanın ortasında bir bomba patlamıştı.

Marcelle irkilmemiş bile. Kocasının yanında hiç bir şeyden korkmuyordu. Güveni sonsuzdu ona.

Tuhaf bir kadındı Marcelle. Olup bitenlerden habersiz, güvenlik içinde evinde oturmak yerine, tehlikeye bulaşmayı yeğliyordu. Bugünlerde de, kocasının işinin başından aşkın olduğunun farkındaydı. İşi konusunda evde tek bir sözcük bile etmiyor, sorularını baştan savma karşılıklarla geçiştiriyordu. Biraz üsteledimi de, küçük bir kızmışçasına takılıyordu ona. Böylesi davranışları sevmiyordu Marcelle. Her yeni işte, kaygılarını paylaşan, kadınsı iç güdüsüyle ona yardımcı olmaya çalışan o değil miydi? Verdiği görevleri başarıyla sonuçlandırmamış mıydı? Peki ama niçin şimdi hiç bir şey söylemiyordu?

Kulağı kapıda, gittikçe korkuya kapılıyordu Marcelle. Hâlâ görünürlerde yoktu! Başına ne gelmiş ola-

bilirdi? Bir kaç metre uzağında kocası tabancasını prusyalı bir subayın göğsüne boşalttığında kılı bile kıpırdamamıştı ama bugün, kafasındaki boşluk onu korkudan titretiyordu. Kocalarının dönüşlerini bekleyen öteki kadınlardan farksızdı.

Aslında öteki kadınlarla arasında dağlar kadar fark vardı ya! Bir başka kadın kocasını merak ettiği zaman komşulara gidip içini dökebilir, işine telefon edebilir, arkadaşlarına haber verebilir ya da karakola baş vurabilirdi. O ise, hiç bir şey yapmadan, eli kolu bağlı oturmak zorundaydı. Bir hendekte unutulmuş yaralı bir asker gibi beklemek, yalnızca beklemek zorundaydı.

Dakikalar akıp gidiyordu.

Neden sonra, merdivenlerde ayak sesleri duyuldu. Kilidin içinde bir anahtar döndü.

Marcelle elini hızlı hızlı çarpan yüreğine bastırarak yerinden fırladı. Evet, gelen oydu! Raymond.

Genç kadın kocasının boynuna atıldı. Göz yaşlarını tutamıyordu artık.

Raymond karısına sıkı sıkı sarıldı. Yüzünü öpücüklere boğdu.

— Ne oldu? Niçin ağlıyorsun, yavrucuğum?

— Çok korktum.

— Neden?

— Tutuklandın sandım.

— Bugünlerde, ikidir tutuklanmış sanılıyorum. Görüyorsun işte, iyiyim. Çocuktan yeni bir haber var mı?

— Annen önümüzdeki perşembe onu çocuk bahçesine getirecekmiş.

— Gidip görmeye çalışırım.

Raymond yeniden merdiven sahanlığına çıktı ve omuzunda bisikletiyle geri döndü.

— Ne yapıyorsun?

— Bisikleti içeri sokuyorum.

Marcelle'in yüzü aydınlanmıştı.

— İş sonuçlandı öyleyse.

— Hayır, daha değil.

Genç kadının yüzü yeniden karardı.

— Peki, ne zaman?

— Yarın.

— Nedir?

— Yakında öğrenirsin.

Marcelle tüm sabrını yitirmişti artık. Dayanamayarak patladı:

— Ne yani! Biz kadınlara düşen yalnızca beklemek ve ağlamak mıdır? Dinle, beni işlerine bulaştırdın bir kez! Beni ilgilendirmeyen konulara karışmak istemem ama, paylaştığımız bir düşünce uğruna yaptıklarını öğrenmek hakkımdır sanırım. Bundan böyle, evde seni bekleyecek değilim artık...

— Bir dakika, dinle beni! Yarın gece saat sekizde kentte buluşacağız seninle. Sana vereceğim küçük bir paketi sığınağa götüreceksin.

— Hangisine?

— Yarın söylerim.

— Nerede buluşacağız?

— Orléans kapısındaki her zamanki kahvede. Nasıl, mutlu musun şimdi?

— Evet. Bir kez daha sarıl bana.

Raymond karısıyla konuştuğu saatlerde, Michel hızlı adımlarla yürüyordu. Oldukça geç kalmıştı. Yarım saat önce evde olmalıydı. Sainte-Assise eylemine ilişkin hazırlıklar sanıldığından daha fazla zaman almıştı. Her biri için bir bisiklet sağlanması gerekmişti. O, kendininkini ancak geceye doğru ele geçirebilmişti. Balıkçı gereçlerini bulmak, malzemeleri gözden geçirmek, ertesi günkü saldırıyı en ince ayrıntılarına dek bir kez, bir kez daha konuşmak saatler sürmüştü. Oradan oraya koşuşturmak, gidip birilerini arayıp bulmak, sürekli bir şeylerle uğraşmakla geçmişti saatler. Örgütteki işler tamamlanınca, Michel, ertesi sabah oradan almak üzere, bisikletiyle malzemeyi gidip bir arkadaşına bırakmıştı.

Her şey gereği gibiydi şimdi. Dairesine çıkan merdivenleri içi rahat tırmanıyordu Michel. Juliette'in yaptıklarından haberli olmasını istemiyordu. Canı gibi seviyordu karısını. Sıkıntılarını paylaşmak uğruna onu üzmek istemiyordu. Şimdiye dek durumu iyi idare etmişti. Askeri eylemlerle ilgili sıradan bir iki çalışmaya katıldığını söylemişti. Çocukların eğitimi, ev işleri... kadıncağızın işi başından aşkındı zaten. Juliette'in, kocasının gizli bir yer altı örgütünde görev aldığını bilmesi, Michel'in işlerini kolaylaştırmak şöyle dursun, onu daha da yıpratabilirdi. Oysa her gece eve döndüğünde, genç karısının ve iki çocuğunun tüm kaygılardan uzak güler yüzle onu karşılaması, ne büyük rahatlıktı! Her zaman pırıl pırıl olan yuvası, tehlikelerle yüklü, soluk soluğa yaşanan bir günün ardından sakin bir sığınaktı onun için.

Juliette'e geç kalışını nasıl açıklayacaktı şimdi? Üstelik karısı o sabah, tam saatinde evde olması için

sıkı sıkı üstelemişti. Akşam yemeğine tavşan hazırlayacağını söylemişti. Patatesle pişirilmiş tavşan yahnisi Juliette'in baş yemeklerinden biriydi. Michel de boğazına düşkündü doğrusu.

Kapıyı açarken:

— Bana çok kırgındır herhalde, diye aklından geçirdi.

Ayaklarını silip, yemek odasına girdiğinde;

— Pek düşünceli sayılmazsın, diye karşıladı onu Juliette.

Aynı zamanda beş yaşındaki Pierrot ile üç yaşlarındaki Lili babalarına doğru koştular.

— Baba! Baba!

Michel sevgiyle çocuklarını kucakladı.

Juliette gergin bir yüzle mutfağa yöneldi.

Dumanı tüten çorbayı masaya koyduğunda yüzünden düşen bin parçaydı. Kırgın bir sesle söylendi:

— İyi bir yemek olduğu zaman eve zamanında gelmemen pek hoş değil. Bir süredir, eve geç gelmeyi alışkanlık edindin zaten.

— Bir arkadaşı görmem gerekti...

— Oh! Arkadaşların senin için karından daha önemli!

— Böyle konuşma, Juliette!

— Patatesler yandı, sanırım tavşan da iyice kurumuştur. Ne hoş bir yemek, değil mi?

— Boş yere üzme kendini. Yemeğinin nefis olduğundan eminim ben.

— Aslında, sana iyi bir yemek hazırlamak için boşuna didiniyorum galiba.

Juliette çocukları masaya oturturken, Michel çorbasından bir kaşık aldı.

— Eline sağlık, çorban pek nefis olmuş.

Lili boynundaki peçeteyle oynuyordu.

— Çorbanı iç, Lili! dedi annesi sabırsızlıkla. Soğutmadan iç şunu. Pierrot, dikkat et! Bardağı devireceksin.

Sonra masadan kalkarak yeniden mutfağa gitti, tavşan yahnisiyle geri döndü.

Elini masaya vurarak;

— Ben bir but istiyorum! diye sızlandı Lili.

— Sen önce çorbanı bitir. Pierrot! Bardağa dikkat et dedim.

Lili sızlanmayı sürdürüyordu:

— Çorba içmek istemiyorum, tavşanın butunu istiyorum ben!

— Peki, peki! dedi Michel tavşanın butunu bir tabağa koyarken. İstediğini al işte.

— Michel! Önce çorbasını bitirmeliydi! Baksana, tek bir kaşık bile yemedi.

— Evet ama, görüyorsun işte yemek istemiyor.

— Senin ona arka çıkacağını biliyor da ondan! Pierrot! Sana son kez söylüyorum, dikkatli ol! Bardağı devireceksin...

Ama bardak masanın üstüne devrilmişti bile.

Genç kadın öfkeyle yerinden kalktı.

— Sana söylemiştim!

Bir bez almak üzere mutfağa giderken, küçük yumurcağın başına bir tokat indirmişti.

Pierrot ağlamaya koyuldu. Lili, butuna iki eliyle sarılmış, yüzü gözü yağ içinde eti dişlemeye çalışıyordu.

Michel avutmak için oğluna sarıldı.

— Ağlama, küçüğüm. Önemli bir şey olmadı.

— Çok iyi yapıyorsun doğrusu! diye söylendi Juliette. Onu azarlayacağın yerde şımartıyorsun. Zaten gün boyu evde değilsin. Başıma çıkıyorlar...

Küçük kız tabağını uzattı.

— Baba, bir but daha istiyorum.

Michel kendi tabağını kenara itti. Çocuklarının yemeklerini bitirmesine yardımcı olmaya çalıştı. Sonra sırtını sandalyesinin arkasına yaslayarak küçük ailesine gözlerini dikti. Mutluydu.

Juliette'in sinirleri yatışmıştı. Omuzunu silkerek;

— Niçin bana öyle bakıyorsun? dedi. Seni gören de, beni ilk kez görüyorsun sanır.

Düşünmek istememekle birlikte, ertesi günkü görevi Michel'in aklından çıkmıyordu. Çok sevdiği bu varlıkları bir daha hiç göremeyebilirdi.

İçini çekerek:

— Çok güzelsin, dedi karısına.

— Çocuk sen de!

Juliette gülümsiyerek iskemlesini kocasına yaklaştırdı.

SEKİZİNCİ BÖLÜM

— Evet reisler, size ne getireyim?

— Dört konyak.

— İçki satma yasağı var bugün.

— Ah! Biz yalnızca...

— Tamam tamam! Sizin için bir şeyler yapmaya çalışayım. İçkilerinizi kahve fincanlarına koyarım! Ama salonun kuytu bir köşesine çekilin siz.

— Kaldırıma bıraktığımız bisikletlerimiz gözümüz önünde olsun istiyorduk.

— Haklısınız, bu zamanda kimseye güven olmuyor.

— Öyle, hırsızlık olayları çok arttı.

— Bisikletlerinizi kapının içine alın.

— Sağol.

Lyon garı yakınlarında küçük bir kahvede Raymond, Armand, Victor ve Michel bir yığın balıkçı gereçleri, sepetler, kamışlar arasında oturuyorlardı.

Çocuksu yüzlü, şişman kahve sahibi;

— Avlanmaya nereye gidiyorsunuz? diye sordu.

— Uzağa değil, diye karşılık verdi Raymond.

— Marne'a mı, Seine'e mi?

— Marne'a.

— Ne avlayacaksınız?

Raymond'un duraksadığını farkeden Victor bilgisine güvenli bir tavırla atıldı:

— Yanımıza değişik yemler aldık. Solucan, kurt, buğday tohumu.

— Buğday tohumuyla avlanmanın zamanı değil şimdi. Solucanla sazan balığı avlayın, diye öğütledi patron.

— Ben de öyle düşünüyordum.

— Ha, ha! Belki de koca bir turna yakalarsınız. Baksanıza ne biçim donanmışsınız! Ben her salı balığa çıkarım. Salıları tatil günümdür benim, geçen hafta tam üç kiloluk bir turna yakaladım. Hem de buğday tohumuyla. Düşünün bir, tohumla... Adam hiç susmayacak gibiydi. Bir süre sonra bir otobüs şoförüyle iki arkadaşı sevimli bar sahibini tezgâha çekti. Uzaktan şakalaşmalar, kahkaha sesleri geliyordu. Balıkçılar patronun ilgisini çekmez olmuştu artık. Bu durum dört arkadaşın da işine gelmişti.

— Herkes bidonunu aldı mı? diye yavaşça sordu Raymond.

— Evet.

— Plastik parçaları gidonlara yerleştirildi mi?

— Evet.

— İyi. Şu kafasız Gégène'i beklemekten başka yapacak işimiz kalmadı öyleyse. Bu yumurcak da, nerelerde dolanıyor ki?

— Onu beklemeden gidelim, diye önerdi Victor.

— Olanaksız. İp onda.

Aynı anda Gégène içeri girdi. Yıpranmış golf pantolonu, deri ceketi, geniş kenarlı şapkası ve ayağında eski potinleriyle Daudetnin kahramanlarını andırıyordu.

— Tartarin'imiz geldi işte! diye neşeyle bağırdı Victor.

Sırtındaki yüklerden iki büklüm yürüyordu Gégène. Koluna koca bir sepet asmıştı. Omuzunda sallanan kamışlar, oltalar ayak bileklerine dek inliyordu. Elinde de büyük bir balıkçı kepçesi vardı.

— Bunlarla ne yakalamayı düşünüyorsun? diye sordu Raymond. Balina filân mı?

Dört adam kahkahalarını tutamıyordu.

Gégène yüzünü astı.

— Benimle dalga geçmeyin. Hepinize öyle bir ders vereceğim ki!

Sonra sesini alçaltarak ekledi:

— İpi sepetin en altına yerleştirdim. Geri kalan malzemeyi de belirtilen yerlere gizledim.

— Tamam. Daha fazla gecikmeyelim artık.

Beş arkadaş yüklerini iyi kötü bisikletlerine yerleştirdiler. Patronun, alışagelmiş iyi av dileklerini beklemeden yola çıktılar.

«Rasgele!» sözcüğü ağzında kalan patron arkalarından bir küfür savurdu.

On dakika sonra Vincennes ormanındaydılar.

Ortalarda kimselerin görünmediği ilk boşlukta Raymond arkadaşlarını durdurdu ve ilk emirleri verdi.

— Ormanın çıkışında, Charenton ve Alfortville köprülerinden geçerek Corbeil yoluna sapacağız. Draveil'in içinden geçeceğiz. Villeneuve-St-Georges'dan sonra sağa dönmek gerek. Armand yolu biliyor. Mic-

hel'le o önden gidecekler. Malzemenin önemli bir bölümü Gégène'de. Onları o izleyecek. Ben Victor'la birlikte arkanızdan geleceğim. Eğer beklenmedik bir şey olursa, birbirimizi tanımıyoruz. Şimdi saat sekiz buçuk. On birden sonra buluşacağız. Kente ilk varanlar ötekileri bekleyecek.

— Nerede buluşacağız?

— Kentin girişindeki ilk barda.

Öğle üzeri saat birde. Corbeil'deki küçük bir lokantanın en kuytu köşesinde, beş arkadaş yemeklerini yiyorlardı.

Yemek sonlarına doğru, bir tören yemeği niteliğine bürünmüştü. Belki de ölüme giden bu beş adam birbirlerine, şimdiye dek olduğundan çok daha başka bir içtenlikle yaklaşmışlardı.

— Doydunuz mu, çocuklar? diye sordu Raymond.

— Ben bir porsiyon daha et istiyorum, dedi Gégène.

— Bugünün tadını çıkarmaya bak, yumurcak! Her gün bayram değildir.

— Dikkat ettim de, dedi Michel, iyi bir yemek her zaman insanın aklını açıyor ve kendine güven sağlıyor.

— Ben de senin gibi düşünüyorum, diye sözü aldı Victor. Askerleri düşünsene... Hiç bir öğün aksamaz onlarda.

— Biz de asker sayılırız.

— Ama biz günde üç öğün yiyemiyoruz.

— Elinizi çabuk tutun, dedi Raymond. Birazdan kalkmamız gerek.

— Kahve içecek zamanımız var mı?

— Dilerseniz için. Bu arada da bana, bunca ev malzemesini nereden buldunuz, onu anlatın.

— Benim için hiç güç olmadı, dedi Gégène. Kamışları, oltaları kepçeyi... tümünü dayımdan aldım.

— Ödünç mü verdi?

— Sormadım bile. Av eşyalarını koyduğu büyük sandığı boşalttım. Farkettiğinde öfkeden küplere binecek herhalde.

— Döndüğümüzde, gerekirse yenilerini alırız ona.

Arkadaşları yemeklerini bitirirken Raymond da kahveleri ısmarladı. Garson istenilenleri getirdiğinde, konyağını fincanının içine boşalttı.

— Kahve nasıl içilir, bilmiyorsun sen, dedi Michel.

— Nasıl içilirmiş?

— Kahve içmenin üç safhası vardır. Birincisinde, küçük yudumlarla kahvenin yarısını içersin. İkincisinde, konyağının dörtte üçünü kalan kahveye eklersin ve kokusunu içine çekerek konyaklı kahveni yavaş yavaş yudumlarsın. Üçüncüsünde ise, hâlâ sıcak olan fincanına geri kalan konyağı boşaltıp bir dikişte bitirirsin. Kahvenin tadı böyle çıkar işte!

— İçtiğin yine kahveyle konyak olduktan sonra, öyle ya da böyle içmişsin ne fark eder ki?

— Öyle deme! Anlattığım biçimde içersen, her safhada bir başka tad bulursun.

— Pek nefis bir şey olmalı bu! diye beğenisini belirtti Victor. Keşke kahvemi bitirmeseydim. Birer tane daha ısmarlasak mı?

— Bu kadar yeter, dedi Raymond hesaba göz atarken. Zaten yedi yüz yirmi franklık hesap geldi.

— Vay canına! diye homurdandı Victor. Bahşişiyle sekiz yüz!

— Öyle. Tam sekiz yüz frank!

Gégène'in kaşları çatılmıştı. Düşünceli düşünceli dudağını büktü.

— Şu Sainte-Assise macerası da bize pek pahalıya patlayacak galiba!

— Çocuklar, yaklaşıyoruz.

Verici istasyonuna çıkan dar yola girdiklerinde Victor öne geçti. Corbeil'den beri bisikletlerini aynı hızla yanyana sürüyorlardı.

Hızlarını kestiler.

— Bisiklet yarışçılarına taş çıkartırız! dedi Gégène soluk soluğa.

— Üstelik bir yığın da yükümüz var, diye ekledi Victor. Yolda karşılaştığımız o iki herif bizi görünce nasıl da kıkırdadı.

— Evet ama, dedi Armand, onlarla burada karşılaşsaydık yükümüze pek gülmezlerdi sanırım. Sırtımızdaki tüm bu balıkçı gereçleriyle ormanda ne aradığımızı sorarlardı. Seine nehri arkamızda kaldı çünkü.

— Yanılıyorsun, diye atıldı Gégène. Nehir verici istasyonunun güneyinden geçiyor. Bir şey soran olursa, yolumuzu kaybettiğimizi söyleyebiliriz.

— Geçen geldiğinizde bisikletleri nereye bırakmıştınız? diye sordu Raymond.

— Sanırım, buralarda bir yere.

— Ben, biraz daha ileri gidelim derim.

Yol hafifçe döndükten sonra dümdüz uzanıyordu.

Doğu yakasına çıkmak için istasyonun çevresini dolanmak gerekiyordu.

Bir süre gittikten sonra:

— Bundan sonrasını yaya devam edelim, diye buyurdu Raymond.

Beş adam aynı anda yere atladı. Ne önlerinde, ne arkalarında görünürlerde kimse yoktu.

Bisikletleri omuzlarında, birbiri ardından ormana daldılar.

Grup yoldan biraz uzaklaştığında:

— Duralım, dedi Raymond.

— Sigara içebilir miyiz? diye sordu Gégène.

— Hayır. Buradan sonra sigara içmek yok.

— Evet ama, hiç bir sakıncası yok ki! Sigara ateşi plastiği patlatmaz.

— Biliyorum, ama yine de dikkati elden bırakmamalıyız. Bir disiplin gereği bu, dostum.

— Peki.

— Şimdi Victor'la ben önden gidip çevreyi kolaçan edeceğiz. Siz balıkçı gereçlerini gizleyin. Malzemeyle bisikletleri şu çalının arkasına koyun. Ve bizi burada bekleyin.

— Silâhları çıkaralım mı?

— Hayır, daha değil. Almanlar buralarda dolanmaz. Yöre halkından biriyle karşılaşacak olursanız, mantar topluyormuş gibi yapın. Birazdan görüşürüz.

Raymond ve Victor dar bir keçi yolunda ilerliyorlardı. Hiç bir engelle karşılaşmadan tel örgüye kolayca ulaşmışlardı.

— Dönemeç nerede? diye sordu Raymond.

— Sanırım biraz daha aşağıda.

— Aşağı inelim öyleyse.

Bir süre sonra Victor'un belirttiği yerdeydiler.

Tel örgü üzerine almanca levhalar asılmıştı. «DİKKAT! YASAK BÖLGE. ÖLÜM TEHLİKESİ»

— Dediğin yer burası mı? diye yeniden sordu Raymond.

— Evet. Sanırım, ilk kule dizisinin uzantısındayız.

— İlerliyelim.

Karınları üzerinde sürünerek tel örgüyü aştılar. Duraksamadan sürünmeyi sürdürdüler.

Ağaçlar kesilmişti burada. Ağaç köklerinden fışkıran sık filizler, ince dallar onları gizliyordu.

Sakınarak ilerliyorlardı.

Önlerine, bir ağaç öbeğinin ardından kuleler görkemle gökyüzüne doğru uzanıyordu. Ellerini uzatsalar tutabileceklermişcesine yakınlarındaydılar.

İki adam aynı anda durdu.

Bir kaç metre ilerlerinde, yaklaşan ayak sesleri duyuluyordu. Gözcülerin kol gezdiği dar yola varmışlardı.

— Yerimizden kımıldamayalım, diye fısıldadı Raymond.

Sık dallar arasından, yaklaşan bir çift koyu renkli üniforma gördüler.

— Geçtiler. İlerleyelim.

Gözcü bölgesi önlerindeydi şimdi.

Havada «Heil Hitler» sözcükleri yankılanıyordu.

— İkinci nöbetçi grubu tam burada karşılaşıyor, dedi Victor. Tam önümüzden geçecekler.

— Biraz geriye çekilelim.

Bir dakika sonra, ters yönden gelip, karşılaştıktan sonra sırt sırta uzaklaşan iki nöbetçi göründü.

— Tamam, dedi Raymond. Saat tam ikiyi beş geçe karşılaştılar. İki karşılaşma arası, yolu aşmak için en uygun zaman.

Biraz daha ilerlediler. Yolun tam yamancmdaydılar şimdi.

— Gördün ya? dedi Victor. Her şey tam sana anlattığım gibi. Yol bomboş. Kimse bizi göremez, geçelim.

Bir koşuda yolu aştılar, çalılıklar arasına daldılar. Birkaç dakika yüksek fidanların, küçüklü büyüklü ağaçların arasında yürüdüler.

— Çok güzel burası, dedi Raymond. Ormandan farksız. Buradan rahatlıkla daha içerlere yaklaşabiliriz. Şimdilik bu kadar yeter. Yeterince gördük sayılır. Artık geri dönelim.

Bir kaç dakika sonra arkadaşlarının yanındaydılar.

— Elimizi çabuk tutalım, diye buyurdu Raymond. Dediğiniz gibi nöbetçiler her çeyrek dakikada bir karçılaşıyorlarsa, yol ikiyi yirmi geçe yeniden boşalacak.

— Malzemeyi yanımıza alıyor muyuz?

— Kuşkusuz. Her şeyi götüreceğiz.

— Bisikletleri?

— Onları da.

— Peki, nereye gizleyeceğiz onları.

— Tüm gözlerden uzak bir yer bulduk.

— Nerede?

— Gözcü bölgesinin içinde.

DOKUZUNCU BÖLÜM

— Burada güvenlik içindeyiz, çocuklar.

Raymond'un önderliğinde beş arkadaş bisikletleri ve tüm balıkçı gereçleriyle yasak bölgeye girmiş, nöbetçilerin uzaklaşmasını bekledikten sonra yolu aşmışlardı.

Gözcü bölgesinin otuz metre uzağında, çalılar arasına çökmüşlerdi şimdi.

Raymond alçak sesle ilk buyruklarını verdi:

— Malzemeyi çıkarın. Tabancalarınızı ve hançerlerinizi yanınıza alın.

Malzeme becerikli ellerle gizlendikleri yerlerden çıkarıldı, bir araya yığıldı: Onaltı plastik kapsül, sekiz patlayıcı kapsül, on iki parça barut, yirmi metre fitil.

Çantasından, altı saat içinde patlayan bir yangın bombası çıkaran Gégène:

— Yanıma bunu da almıştım, dedi.

— Onu bana ver, dedi Raymond.

Ve bombayı cebine atarken devam etti:

— Şimdi beni iyi dinleyin. Michel, sen burada kalıp bisikletlere gözcülük edeceksin. Bizler, iki gruba ayrılacağız. Armand ve Gégène kuzeye, sağdaki kulelere gidecekler. Victor'la ben güneye, soldakilere. Birbirimize üç ya da dört yüz metreden fazla yaklaşmayalım. Yirmi dakika gidiş, yirmi dakika dönüş için, bir o kadar da patlayıcı yerleştirmeye ayıralım... Saat dörtten önce dönmüş olmalıyız. Tabii, beklenmedik bir aksilik olmazsa.

— Ben de sizinle birlikte gelmeyi yeğlerim, dedi Michel.

— Olanaksız. Birinin burada kalması gerek. Eğer saat beşe kadar dönmezsek, yakalandık demektir. Ama böyle bir şey olacağını sanmam.

— Eğer Almanlar buraya gelirse?

— Kaygılanma. Buralarda dolanmaz onlar.

— Malzeme olarak yanımıza ne alıyoruz? diye sordu Armand.

— Malzemenin yarısını aranızda bölüşün. Öteki yarısını da biz alacağız. Aman çocuklar, plastiğin yerleştireceğiniz yere iyice yapışması gerektiğini sakın aklınızdan çıkarmayın. İçine biraz barut koyduktan sonra fitille patlayıcı kapsüle bağlarsınız. Her bir nokta için iki kapsül plastik kullanın. Böylesi daha güvenli olur.

— Anlaşıldı.

— Boşa malzeme harcamamaya dikkat edin. Elimizde tam yeteri kadar var. Özellikle patlayıcı kapsülümüz çok sınırlı. Olanaklar el verirse, aynı kapsüle birden fazla plastik kapsülü bağlayın. Nasıl olacağını size daha önce göstermiştim.

— Tamam.

— İpi ne yapacağız?

— Belki ona gerek olmayacak bile. Ama yine de yanımıza alalım.

Her biri malzemenin bir bölümünü aldı. Gitmeye hazırlandılar.

— Bir şey daha var, dedi Raymond. Yakalanan olursa, unutmayın silâh kullanmak kesinlikle yasak.

— Niçin?

— En küçük bir gürültü alarm verilmesine neden olur. Bu da, hepimizin yakalanması demektir.

— Peki ama, yakalanırsak ne yapacağız?

— Çok şaşırmış gibi yapıp, yaklaşmalarını beklersiniz. Tabii, karşı koymadan hemen teslim olun demiyorum. Ama kendinizi hiç gürültü çıkarmadan savunmaya bakın. Kesin emirdir bu. Her birinizde, anında öldürücü zehirli hançerler var. Onları kullanın. Bu emir, senin için de geçerli Michel.

Dört adamın yüzü aynı ayda hafifçe sarardı. Ama hiç birinden herhangi bir tepki gelmedi.

Raymond, duru bakışlarla arkadaşlarını bir bir gözden geçirdi. Bakışlarından, onun da yüreğinde fırtınalar koptuğu hiç belli olmuyordu. Kendine son derece güvenli görünüyordu. Güvenli ve korkusuz. Grubun başı olarak,en küçük bir zayıflığa hakkı olmadığını çok iyi biliyordu.

— Hadi çocuklar, dedi. Unutmayın, her biriniz Fransa yer altı direniş örgütü üyesi ve partizansınız.

Raymond ve Victor dalları aralayarak, kedi adımlarıyla küçük koruda ilerliyorlardı.

— Dur, dedi Raymond birden.

Aynı anda durdular. Gözleri kısılmıştı.

Önde yürüyen Raymond bıçağına el attı. Bir süre çevreyi dinledikten sonra:

— Kuru dallar üzerinde yürürken bizim çıkardığımız gürültü bu, dedi.

Yapraklar ve yüksek çalılar arasından kuleler görünüyordu. En yakın olanları bir kaç metre uzaklarında gibiydi.

İki adam kuru dallara basmamaya dikkat ederek, yeniden yürümeye koyuldu. Ağaçlar gitgide seyrekleşiyordu.

Birden, otlar arasından ok gibi bir tavşan fırladı ve aynı anda gözden kayboldu.

İkisi de ürkmüştü. Heyecanı yatışınca Raymond sessizce yere çöktü yaklaşması için arkadaşına el etti. Victor sürünerek yaklaştı. Kuleler önlerinden, çalıların ardından yükseliyordu.

Dallara dokunmamaya dikkat et, diye fısıldadı Raymond.

Yirmi metre kadar karınları üzerinde sürüne sürüne ilerlediler. Kuleler eski uzaklıklarını koruyor gibiydi.

— Sağa doğru uzaklaştık galiba, dedi Victor duyulur duyulmaz bir sesle.

Raymond karşılık vermeden soluna döndü. Zaman zaman başını yerden kaldırarak bir süre daha süründü, sonra durdu.

Victor yüzünü buruşturarak, güçlükle onu izledi.

— Boku yedik!

Önlerinde bomboş, dümdüz bir alan uzanıyordu şimdi. Oraya buraya bir iki parça yeşillik, bir iki

yabanıl ot öbeği yayılmıştı. Alan, yarım kilometre genişliğinde uzun bir yol biçimindeydi. Alçak bir koruyla çevriliydi. İki arkadaşın bulunduğu yer, korunun güney doğusuna düşüyordu.

Alan üzerinde kuleler, üç ya da dört yüzmetre arayla dizilmişlerdi. Ama korudan uzaklıkları kuşkusuz daha azdı. Güçlü sütunlar üzerine oturtulmuşlardı. Ve eklemlerinden sağlam, gergin halatlar çıkıyor, beton bloklara gömülüyordu.

— Görüyorsun ya, diye homurdandı Raymond. Her eklemden yedi kablo çıkıyor ve üç ayrı beton sütuna bağlanıyor. Bu demektir ki, her bir kulenin yirmi sekiz kablosu ve her kablonun on iki bağlama noktası var. Ve tüm bunlar açık bir alan üzerinde.

Gördükleri düşündüklerinden çok değişikti. Çalılığın, kulelerin ayağına dek uzandığını düşünmüştü onlar. Kuşkusuz, daha kolay gözleyebilmek için Almanlar istasyonun bu bölümünü temizlemişlerdi.

Ayrıca, plan yaparken gözden kaçırdıkları bir nokta daha vardı. Bu denli çok sayıda kablonun olacağını hesaba katmamışlardı.

— Boku yedik! diye yineledi Victor.

İşler iyice karışıyordu. Önlerine, verevlemesine, ilk kule dizisi uzanıyordu. Onlara en yakın olanı, yüz metre kadar uzaklarındaydı. İlkinin yanında nöbetçi yoktu ama, aynı dizinin ikinci kulesinde bir nöbetçi vardı. Bu durumu da hesaba katmamışlardı.

Biraz uzakta, alanın öteki yakasında, aynı konumla ikinci kule dizisi uzanıyordu. Armand ve Gégène ekibi de aynı güçlüklerle karşı karşıya olmalıydılar.

— Yol nereden geçiyor? diye sordu Raymond.

— Her dizinin ikinci ve üçüncü kuleleri arasından

geçiyor olmalı. Biraz daha yaklaşırsak, görebiliriz sanırım.

Raymond soğukkanlılığını toplayarak:

— İlerleyelim, dedi. Yararımıza olan iki nokta var. Birincisi, saldırmayı düşündüğümüz ilk iki kule gözlenmiyor. İkincisi, beton bloklar bizi gözden gizleyebilir. Ama alanın çalılardan temizlenmiş olması, ikinci kulelerdeki nöbetçiler ve on iki düğüm noktası işimizi güçleştirecek. Her bağlantı noktasına patlayıcı yerleştirmemiz olanaksız. Ama bir iki kabloyu havaya uçarmak ötekileri de çökertir belki. Tabii, patlamanın kulenin dört ayağında da aynı anda olması gerek.

— Bunu sağlamak pek kolay değil, diye karşılık verdi Victor.

Raymond başını kaşıdı. Düşünceye daldığı zaman hep böyle yapardı. Karşılaştıkları beklenmedik engeller aklını karıştırmıştı. Kulelere görünmeden yaklaşmak olanaksız gibiydi. İkinci kulenin yanındaki gözcü durmadan bir aşağı bir yukarı dolaşıyordu. Yapacak bir şey yoktu galiba.

Önce nöbetçiyi öldürseler? Evet ama, görünmeden ona nasıl yaklaşacaklardı? Yaklaşabildiklerini varsaysalar bile, yolu bekleyen askerler durumu hemen farkedecekler ve iş yine suya düşmüş olacaktı.

Raymond alanın öteki tarafına, ikinci ekibin bulunması gereken noktaya göz attı. Kıpırtı yoktu.

— Onlar da bizim durumumuzda olmalı, diye aklından geçirdi.

Sonra yine çözüm aramaya daldı. Victor tek bir söz etmeden bekliyordu. Soran gözlerini şefine dikmişti.

Güneş enselerini yakıyordu.

Ama, nöbetçi nereye gitmişti? Raymond çevreyi

dikkatle gözden geçirdi. Nöbetçi görünürlerde yoktu. Yalnızca ilerde, belli belirsiz bir kıpırtı vardı. Nöbetçi kulenin arkasına gölgeye çekilmişti. Yüzü yolun öteki yanına dönük olmalıydı. Güneşten rahatsız olmuştu anlaşılan. Ama... Bu parlak bir düşünceydi işte!

— Ne yapıyoruz? diye soludu Victor.

— Sanırım alanı aşabileceğiz, diye karşılık verdi Raymond.

— Nöbetçi ne olacak?

— Bu yana bakmıyor.

— Ya öteki, ikinci dizideki?

— O bizi göremez nasıl olsa. Çok uzağımızda Sonra güneş de tam gözüne geliyor olmalı.

— Ama ilkinin bizi görmesi işten bile değil!

— Sürünerek gideriz.

— Dönerse, yine de bizi görebilir.

— Çalılara gizleniriz.

— Bak...

— Dinle. Amacımıza ulaşmak için önümüzde yalnızca yüz metrelik bir yol var. Ürküp duraksarsak iş suya düşer. Üstelik geriye dönmek ileriye gitmekten daha az tehlikeli değil. Korkuyorsan fitili ve patlayıcıları bana ver. Ben yalnız gideceğim.

— Başarı şansımızı bindi bir buluyor musun?

— Hayır, diye karşılık verdi Raymond boğuk bir sesle. Beni burada bekle.

— Yürü, ben seni izliyorum.

Başına ve omuzlarına otlar iliştiren Raymond, karnı üzerinde sürünmeye koyulmuştu. Üzerindeki otların düşmemesine dikkat ederek, ayrık dirsekleri üzerinde ilerliyordu. Dizleri parçalanmıştı. Hemen arkasında, aynı biçimde, Victor onu izliyordu. Artık geri

dönüş söz konusu olamazdı. Olabildiğince hızlı gitmekten başka yapabilecekleri bir şey yoktu ellerinde.

Raymond askerlik yıllarını anımsadı. Tüm manganın nefretini üzerinde toplayan kumandanları, her gün saatlerce yerde sürünme talimleri yaptırırdı onlara.

— Yere yapışın! Toprakla bir olun! En küçük bir toprak girintisinden bile yararlanın! Kalçalarınızı içeri çekin! diye buyruklar yağdırırdı talim boyunca.

Yaşlı kumandanı da, sözlerini de, yaptırdıklarını da gülünç bulurlardı o zamanlar. Adam sırtını döner dönmez yüzlerini buruşturur, onu alaya alırlardı. Ama bugün Raymond, ondan öğrendiklerini harfi harfine uyguluyordu. Çenesi toprağı yalıyor, yararlanabileceği küçük bir girinti bulabilmek için gözleri çevrede fır dönüyordu.

Uzakta nöbetçi hâlâ onlara sırtı dönük duruyordu. Gövdesinin üst yanını görebiliyordu yalnızca.

Gözlerini nöbetçiden ayırmadan Raymond hafifçe doğruldu. On metre kadar dizleri üzerinde ilerledi.

Nöbetçi başını çevirdi.

Raymond kendini dar bir çukura attı. Toprağa yapıştı. Bir süre hareketsiz bekledi.

Bileğindeki saat üçe beş kalayı gösteriyordu. Ama saatler geçmiş gibi geliyordu ona. Hafifçe soludu. Aşağı yukarı yolun yarısını aşmışlardı.

Nöbetçi, kulelerin gölgesindeydi hâlâ.

Bu kısa bekleme anından yararlanarak, ikinci kule dizisine göz attı Raymond. Yolun o yanında da bir şeyler kımıldıyor gibiydi. Arkadaşları olmalıydı. Ama hayır, hiç bir kıpırtı yoktu orada. Daha da dikkatli, yeniden sürünmeye koyuldu. Otuz metre sonra kulelerin

beton bloklarına varacaklar ve bir ölçüde güvenliğe kavuşacaklardı.

Raymond'un hemen arkasında, ayakları dibinde, Victor arkadaşının tüm davranışlarını taklit ediyordu.

Beton sütunlara yaklaşmışlardı. Bir kaç metre sonra, nöbetçilerin görüş alanınıdan çıkacaklardı.

Raymond birden yüzünü toprağa gömdü.

— Görüldük! diye düşündü.

İlerde nöbetçi onlara doğru dönmüş, geldikleri yöne gözlerini dikmişti.

— Ateş edecek, inek! diye tısladı Victor.

Raymond,un gözleri önünden çocuğunun ve kendisini o akşam bekleyecek olan karısının görüntüleri geçti. Sonra annesini, babasını, dostlarını, yaşamını, yaşamın anlamını ve kavgayı düşündü. Her şey onsuz olacaktı... Sonu gelmişti onun. Kafası parçalanacak ve her şey sona erecekti. Her şey!

Kulağına belli belirsiz bir gürültü çarptı. Saatinin tiktakları. Kaç saniyelik ömrü kalmıştı ki? Ağzına toprak dolmuştu. Kımıldamamak gerekirdi. Kımıldamamak...

Ölümü karşılamaya hazırdı artık. Yavaşça, çok yavaşça, çok yavaşça gözlerini yerden kaldırdı.

Nöbetçi onların doğrultusunda yürüyordu.

— Bırakalım yaklaşsın, Victor. Soluğumuzu tutarak bekleyelim. Eğer ateş etmezse üzerine atlar işini bitiririz. Beni duydun mu, Victor?

— Evet.

Nöbetçi durdu. Eğildi. Yerden bir şey aldı.

Yıllar süren bir kaç saniye... Yeniden, kulenin ardındaki gölgesine döndü.

Onları görmemişti.

İki arkadaşın yüzü aydınlandı!

— Paçayı kurtardık!

— Burada güvenlik içindeyiz.

Raymond, kulenin ayağına yaklaşan arkadaşına döndü. Terli yüzüne yapışmış ot ve toprak parçalarıyla Victor, savaşçı bir kızılderiliyi andırıyordu.

Kule, dört beş metre alanında, kırk santimetre kalınlığında beton bir temel içine oturtulmuştu. Dev saç yığını yukarıya doğru basamak basamak yükseliyordu. Ayaklar, demir çubuklarla birbirine bağlıydı. İki arkadaş bu beton ve demir karışıklığı arasına çökmüştü. Bulundukları yeri nöbetçinin görmesi olanaksızdı.

— Saat üçü iki geçiyor, dedi Raymond. Sınır çizgisinden buraya gelmemiz on yedi dakika sürmüş. Nöbetçiler aynı saatte değişiyor olmalı. En kötüsünü düşünüp, bizimkinin saat dörtte değişeceğini varsaysak, işimizi bitirmek ve koruya geri dönmek için yeterince zamanımız var sayılır.

Her ikisi de ceplerindeki malzemeyi çıkardı. Sekiz plastik paketi, dört patlayıcı kapsül, altı parça barut ve fitil özenle yere yayıldı.

Raymond zaman yitirmeden plastiği parmakları arasında yoğurmaya koyuldu.

— Ben ne yapayım? diye sordu Victor.

— İki parça barut ve iki patlayıcı kapsülü kablolar için kenara ayır. Ve arta kalan plastikle, aynı büyüklükte dört küçük top hazırla. Ben de, patlayıcıları nasıl yerleştireceğimizi gidip yakından inceleyelim.

Sözlerini yere uzanarak noktalamıştı Raymond. Kulenin ayağı dibine yatarak demir iskeleti gözden geçirmeye başlamıştı. Ayaklar T biçimindeydi. Patlayıcıyı açıların iç yanına yerleştirmek gerekiyordu.

Doğrulurken:

— Bir düşüncem var, dedi.

— Nedir?

— Kulenin tümünü tek bir patlayıcı kapsülle havaya uçurabiliriz. Aynı kapsüle bağlayacağımız dört ayrı ip hazırla. İplerin ucunu dört ayağa bağlarız, bitimlerine de patlayıcıyı yerleştiririz.

— Benim başka bir düşüncem var, dedi Victor.

— Söyle ama, çabuk ol.

— Patlayıcının ikisini yere, ikisini de dengeli bir biçimde biraz daha yükseğe yerleştirelim...

— İyi bir düşünce ama, fazla zamanımızı alır. Sen nöbetçiyi gözle, ben işe başlıyorum.

Konuşmadan çalışıyorlardı şimdi.

Raymond kulenin içindeki boşluğa atlamış, demir çubuklar arasına uzanmıştı.

Victor, arkadaşının işaretle istediklerini aceleyle ona uzatıyordu.

Her saniyeleri değerliydi. Şu anda işlerinden başka hiç bir şey düşünmüyorlardı. Demir çubuklar arasında kımıldayan gölgelerin nöbetçinin dikkatini çekebileceğini bile.

Raymond, içine barut konmuş iki plastik topu yerlerine yerleştirmişti. Aşağıdakileri yerleştirmek güç olmamıştı ama, öteki ikisi dakikalardır onu uğraştırıyordu. Güneşten ısınmış demir üzerinde plastik durmuyor, kayıyordu.

Raymond öfkelenmeye başlamıştı.

Gözlerini nöbetçiden ayırmayan arkadaşının yanına dönerek:

— Olmuyor, dedi.

Gömleğini pantalonunun içinden çıkardı, duraksamadan ucunu yırttı, üç parmak genişliğinde parçalara ayırdı.

— Plastiği bununla tutturacağım. Sen de gömleğini yırt.

Üzerindeki, iki sağlam gömleğinden biri olduğu halde, Victor da istenileni duraksamadan yerine getirdi.

Raymond yeniden işinin başına döndü. Ayakları ucunda tehlikeli bir biçimde yükselerek, kalan patlayıcıyı yerleştirmeye koyuldu.

Victor heyecandan tırnaklarını kemiriyordu.

Kolları havada, korkusuzca ayağa dikilmişti Raymond.

Nöbetçi başını çevirdi, gözlerini onların bulunduğu yöne dikti.

Victor'un yüreği yerinden fırlayacakmışcasına hızlı çarpıyordu.

Olmuştu. Raymond işini tam zamanında bitirmiş, yeniden beton blokun ardına gizlenmişti. Gözcü bir şey görmemişti. Patlayıcıların tümünün yerleştirilmesi bir çeyrek sürmüştü.

— Kapsüllerin emniyetini kaldırdın mı?

— Evet, diye başını salladı Victor.

Kapsülleri yerleştirmekten başka işleri kalmamıştı.

Raymond üçüncü kez, yılan gibi demir çubuklar arasından süzüldü. Dişleriyle, kapsülün fitilini kopar-

dı, patlamaya hazırladı. Tehlikeli bir oyundu bu. En küçük bir yanlışlık, kapsülün o anda patlamasına neden olabilirdi. Ama Raymond kendini o denli yaptığı işe kaptırmıştı ki, bu olasılık aklının ucundan bile geçmiyordu.

— Dört ayak da altı saat sonra, aynı anda havaya uçacak. Saati aklında tut, Victor.

— Şu anda saat tam üçü yirmi iki geçiyor.

— Öteki kule de aynı anda havaya uçmalı. Arkadaşları görebiliyor musun?

— Hayır.

— Neyse. İki patlama arasında bir iki dakika geçse bile, fazla önemli değil. Şimdi, kabloları ele alalım.

— Hangilerine patlayıcı yerleştirelim?

Raymond bir kez daha başını kaşıdı.

Ve neden sonra:

— İki patlayıcı kapsülümüz daha var, dedi. Kablolar iki iki aynı betona bağlanıyor. Dört kabloyu bir defada havaya uçurabiliriz. En kalın olanları havaya uçuralım, derim ben. Kulenin doğruğunu yere bağlayanları. Hangi betona bağlanıyor ki bunlar?.. Sanırım şuna, üçüncüye.

— Bence, en yakınımızda olan şu ikisine patlayıcı yerleştirelim, dedi Victor. Nöbetçilere daha uzak bunlar.

— Seninle aynı kanıda değilim. Orası sağa da, sola da açık. En küçük bir gürültü her iki nöbetçi tarafından duyulabilir. Şimdi sen sağdaki betona git. Ben de, tam karşısındakine gideceğim.

— Ama nöbetçinin çok yakını orası... Nöbetçiye mi yaklaşacaksın?

— Başka çıkar yolumuz yok, dostum. Malzemeni

al ve hemen işe koyul. İşini önce bitiren, ötekini beklemeden geri dönsün. Yolu geçtikten sonra, çalılıkların içinde birbirimizi buluruz.

İki arkadaş, iki ayrı yönde sürünmeye başladı.

Epeyce yorulmuşlardı artık. Sürünmeleri cansızlaşmıştı. Tehlike iki kat daha büyüktü şimdi. Açık alanda iki ayrı hedeftiler. Üstelik, daha önce, yüzleri nöbetçiye dönük ilerlemişlerdi. Şimdi ise, Victor gözcüye sırtını dönmüş, Raymond ise kavis çizerek sürünüyordu.

Raymond için tehlike daha büyüktü. Yolu uzaktı onun.

— Achtung!

Birden, hemen arkasında, almanca bir bağrış patlamıştı.

İlk sütuna varmış olan Raymond, yüzü toprağa yapışmış, elleri göğsü üzerinde, titredi.

— Achtung! diye daha alçak bir ses, öte yandan karşılık verdi birincisine.

Daha uzaktan, bir üçüncü:

— Achtung! yükseldi.

Ve yine sessizliğe büründü ortalık.

Saat tam üç buçuktu.

Nöbetçiler mi değişiyordu acaba? Yoksa nöbetçiler çevrede dolaşmaya mı başlamışlardı?

Raymond yeniden ilerlemeye koyuldu.

İkinci sütunu da aşmıştı. Duraksamadan ilerliyor, zaman zaman başını çevirerek nöbetçiye göz atıyordu. Gücü tükenmişti artık.

Bu kablolar da neredeydi ki? Tamam. Biraz ilersinde. Ne o? Üçüncü sütunun hemen yanı başında küçük bir çukur vardı. Şanstı bu! Orada gizlenebilirdi.

Acele etmeden plastiği, kabloların betona bağlandığı noktaya yapıştırdı. Patlayıcı kapsülü fitille plastiğe bağladı. Ve tümünü, gömleğinden kalan son parçayla sağlamlaştırdı. Olmuştu. Kablolar tam zamanında havaya uçacaktı. Ayağa fırlamak ve koruya koşarak dönmek geliyordu Raymond'un içinden.

Orada, sağında, Victor'un bir solucan gibi yerde süründüğünü görür gibi oluyordu.

Sırtını nöbetçiye vererek, dönüşe geçti Raymond. Elli metreden sonra kurtulmuş olacaktı.

Ama önünde uzanan yol hiç bitmeyecek gibi geliyordu ona.

Çalılık yaklaştıkça korkusu büyüyordu. İşin sonunda yakalanmak hiç de hoş olmazdı doğrusu.

Yirmi metre kalmıştı önünde.

Victor görünürlerde yoktu. Çalılar da kıpırdamıyordu.

Geriye bir göz atmayı aklından geçirdi.

Beş metre, üç metre...

Hızlı hızlı soluyordu. Korkunç bir gürültü çıkarıyor olmalıydı.

— Ya geriye göz attığımda, Almanlarla yüz yüze gelirsem, diye düşündü. Ama olamaz canım! Yaklaştıklarını duyardım. Ama belki de kendi gürültümden onlarınkini duymadım.

Son bir çaba daha! Kurtulmuştu. Kendini çalılar arasına atarken, sessiz sessiz gülüyordu Raymond.

Yaptıklarını, bir kez daha yapacak gücü bulmuyordu şimdi kendinde. Öldürücü dalgalarla saatlerce savaştıktan sonra kıyıya çıkan bir yüzücüyü andırıyordu. Boğuştuğu sulara gururla bakan, ama ırmağı ay-

nı noktadan iki kez geçmeye kalkmayacak olan bir yüzücüyü.

Victor nerelerdeydi ki? Raymond çalılar arasında, dizleri üzerinde güvenle ilerledi. Yirmi metre ilerde arkadaşını, yüksek otlar arasına iki büklüm uzanmış, acı içinde kıvranırken buldu. Kalkması için ona yardım etti. Ama Victor yumruklarını karnına bastırmış, inliyordu.

— Neyin var?

— Hiç, hiç! Fıtık ağrılarım tuttu.

— Hasta olduğunu niçin daha önce söylemedin?

— Seninle gelmeme izin vermezsin diye.

— Evet ama, hiç doğru yapmadın. Bu durumda her şeyi altüst edebilirdik.

— Oh, ne olursun sus! Hiç bir şey söyleme! İşi başardık ya, sen ona bak.

Paris'li doğrama işçisinin, Victor'un yüzünde acılı tuhaf bir gülümseme vardı.

Kaya gibi sert, korkusuz Raymond'un gözleri yaşla doldu.

Kucaklaştılar.

ON BİRİNCİ BÖLÜM

— Buradan, derim ben.

— Hayır, buradan.

Raymond'la Victor, bir çeyrek dakikadır küçük koruda ilerliyorlardı. Yollarını yitirmişlerdi.

Victor hâlâ iki büklümdü. Ağrısı gittikçe artıyor, yürümesini güçleştiriyordu.

— Durup da yönümüzü bulmaya çalışalım, dedi Raymond. Gidişte, tavşanı buralarda görmemiş miydik?

— Hayır. Sık bir çalılığın arasından fırlamıştı tavşan.

Raymond kaşlarını çattı.

— Hiç de akıllıca bir iş yapmadık. Bir dahaki sefere, geçtiğimiz yolu işaretlemeliyiz. Dönüşü aklımıza bile getirmedik. Dur bakalım, biraz düşünelim... Kuleler nereye düşüyor?

— Sanırım arkamıza, sola.

— Yerlerini tam olarak bilebilseydik. Ama buradan hiç bir şey görünmüyor ki!

Bir süre daha yürüdüler. Ve birden, dallar arasından kuleleri gördüler.

Durdular.

Kulelere dikkatle baktıktan sonra:

—Ne aptallık! dedi Raymond. Giderken, ilk kule dizisi tam önümüzdeydi. Şimdi ise ilk kuleyi, bizimkini, yandan görüyoruz. Sağa dönmek ve dümdüz yürümek gerek. Alanı başka yönden aştığımız için yolumuzu şaşırdık. Bisikletler arkamızda kaldı sanırım. En iyisi, başlangıç noktasına geri dönelim ve kuleleri arkamıza alarak dosdoğru yürüyelim.

— Hiç gücüm kalmadı artık.

— Dilersen, biraz oturup dinlenelim. Ama fazla gecikmemeliyiz. Saat neredeyse dört olacak. Ötekiler bizi merak etmeye başlamışlardır bile.

— Yürümeye devam edelim. Durursak, yerimden hiç kalkamam gibi geliyor.

— Dayan bana.

— Hayır. Yalnız başıma yürüyebilirim.

Ve Victor acıyla dudaklarını ısırarak öne geçti. Yiğitçe yürümeye koyuldu.

Saat dördü beş geçiyordu.

Raymond ve Victor yeniden durmuşlardı. Birkaç metre ilerlerinde boş bir yol uzanıyordu. Gözcü bölgesi olmalıydı bu.

Victor'un yüzü ağrıdan gerilmişti.

— Biraz içeriden, yola paralel yürüyelim, dedi Raymond. Bisikletler yakınlarda olmalı.

Sona bir an önce ulaşmak isteğiyle Victor öne atılcı. Ama Raymond kolundan yakaladı.

— Dinle!

Ağaçlar arasından, yaklaşan ayak sesleri duyuluyordu.

İki adam, hemen yanı başlarındaki bir çalılığın dibine çöktüler.

Adımlar yaklaşıyordu. Kuru dalların çatırdısı kulaklarında yankılanıyordu. Michel olamazdı bu. Bisikletlerin yanından ayrılmaması için kesin emir almıştı. İkinci ekipteki arkadaşları da olamazdı. Onların yolu bu yönden geçmiyordu.

Victor sessizce bıçağını çıkardı.

Tek sözcük etmeden Raymond da onun gibi yaptı.

İç güdüsel olarak, tüm çevreyi görebilecek biçimde sırt sırta dönmüşlerdi.

Hançerini elinden bırakmadan Raymond, cebinden yangın bombasını çıkardı. Ucunu dişleriyle kopardı, çalılığın içine yavaşça bıraktı.

Adım sesleri uzaklaşmış gibiydi.

— Ay!

Karnına dayanılmaz bir sancı saplanan Victor, inlemesini engelleyememişti.

Dişlerini sıkarak, öne atılmaya hazır, hafifçe doğruldu Raymond.

Birden, önlerindeki dallar aralandı. Birkaç metre uzaklarında, gözleri büyümüş, eli silahlı bir adam belirdi. Gégène'di bu.

— Hay Allah! diye dişleri arasından homurdandı Victor.

Raymond yeni gelene yaklaştı, alçak sesle çağırdı. Öfkelendiği sesinden belliydi.

— Silah kullanmanın yasak olduğunu söylememiş miydim ben?

— Almanlar sandım.

— Ne olursa olsun, kendinizi yalnızca hançerle savunmak için kesin emri almıştınız.

— İzlediğimi düşündüm.

— Silaha sarılman için bir neden mi bu?

— Kendimi korumak istedim.

— Çok yanlış davrandın. Yarın hesabını vereceksin bunun.

— Tamam, tamam kızma! Siz sağsınız ya, önemli olan bu benim için.

— Armand nerede?

— Önden gitti o. Onu durduramadım.

— Neden önden gitti?

— Alman köpekleri bizi gördüler.

— Emin misin?

— Doğrusunu istersen, ben pek emin değilim. Ağaçlar arasında kımıldayan bir şeyler gördüm ama ne olduğunu tanımlayamam.

— Ne zaman oldu bu olay?

— En yakınımızdaki kablolara plastiği yerleştirmiş, geri dönüyorduk.

— Kuleler ne oldu?

— Armand, kuleleri havaya uçurmanın olanaksız olduğunu düşündü. Ne olursa olsun, ben yine de şansımızı denemek istiyordum. Ama tam o sırada Armand, otlar arasında bizi gözleyen iki asker gördü. Hemen kaçmayı emretti bana. Benim şefim o, buyruğuna uymak zorundaydım.

— Korktuğum başıma geldi. Armand paniğe kapıldı.

— Peki siz, işi başardınız mı?

— Tabii ki.

— Ya kuleler?

—Kulenin ayaklarına dört, çelik kablolara da iki patlayıcı yerleştirdik. İyi şamata kopacak.

— Dinle Raymond, dilersen, oraya geri dönmeye hazırım.

— Aynı tehlikeyi ikinci kez göze alamayız.

— Oraya yalnız giderim.

— İşin zamanında yapılması gerekirdi. Şimdi, bir an önce buralardan uzaklaşmaya bakmalıyız.

— Siz gidin. Ben size yetişirim.

— Hayır, dedim. Çok geç artık. Oraya geri dönmen, işleri altüst edebilir.

— Sana iş suya düştü diyorum, dostum!

— Saat beşe kadar buradan ayrılmamı emretti Raymond. Bekleyeceğim.

— Hay Allah! Sana kaç kezdir söylüyorum, iş sarpa sardı. Alman köpekleri bizi gördü.

— Doğru mu bu?

— Bana inanman gerek. Gégène'le aynı anda kaçmaya başladık. Biraz uzaklaşınca bir süre onu bekledim. Ama gelmedi. Kuşkusuz, yakalandı.

— Ya ötekiler? Raymond'la Victor?

— Hâlâ burada olmadıklarına göre, onlar da yakalanmış olmalı.

— Ne yapsak ki?

— Hemen buradan uzaklaşmalıyız. Almanlar ormanı taramaya başlamışlardır bile.

— Ya arkadaşlarımız birazdan gelirlerse?

— Bisikletlerini burada bulurlar ve kendilerini kurtarırlar. Ama yakalandılarsa, bizim de kapana kıstırılmamız onlara hiç bir yarar sağlamaz.

— Hayır, yakalandıklarına emin olmadan ayrılmam buradan.

— Hey Tanrım! Dilimde tüy bitti...

— Alçak sesle konuş!

Ateşli ateşli tartışan iki adamın sesleri yükselmişti. Raymond ve ötekilerin yaklaştığını duymadılar.

Raymond'u ilk gören Armand oldu. Sevinçle arkadaşına doğru atıldı.

— Dostum! Bizi çok korkuttunuz. Yakalandınız sandık.

— Gitmeye mi hazırlanıyordun?

— Başka ne yapabilirdim?

— Bunu sonra konuşuruz. Tartışmanın yeri değil burası.

Raymond yeniden grubun şefi olmuştu. Dönüş emirlerini verdi.

— Sen Gégène, git yolu gözle, nöbetçilerin karşılaşıp uzaklaşmasını bekle ve yol boşalınca bize haber ver. Armand ve Michel, siz ikiniz, malzemeyi eski yerlerine koyun.

— Silahları da mı?

— Hayır. Silahları yola çıktığımızda gizleriz.

Arkadaşları verilen buyrukları yerine getirirken Raymond, yerde oturan Victor'a yaklaştı.

— Sancıların nasıl?

— Daha iyice.

— Bisiklet kullanabilecek misin?

— Sanırım.

— Karnını sıkmak iyi gelebilir. Kemerimi ister misin?

— Bir deneyeyim.

Raymond sevencenlikle, Victor'un kemeri takmasına yardım etti.

Gégène görünmemişti hâlâ.

Sakin görünmekle birlikte, kaygılanmaya başlamıştı Raymond.

Armand'ın anlattığı masal doğru muydu acaba? Eğer Almanlar gerçekten onları gördüyse, gözcü bölgesinde bir tuzak hazırlamış olabilirlerdi. Öyle ya da böyle, şu anda beklemekten başka yapabilecekleri bir şey yoktu.

İşte, Gégène de geliyordu.

— Evet?

— Yol açık. İki nöbetçi de uzaklaştı.

— Her şey hazır mı, çocuklar?

— Evet.

— Ne malzememiz kalmış?

— Altı tomar plastik, dört parça patlayıcı, üç tane patlayıcı kapsül ve epeyce fitil.

— Tamam. Michel önden gidecek. Onun ardından, Gégène. Victor'la ben onları izleyeceğiz. Armand en arkadan gelecek. Böylelikle acele etmemeyi öğrenir.

— Kabul. Seninle tartışacak değilim.

— Dönüş için emirlerin var mı? diye sordu Michel.

— Görünmemek için çok dikkat edin.

— Ya yakalanırsak?

— Tabancalarınızı son ana dek kullanmayın.

— Anlaşıldı.

— Birbirimizi, ormanın içindeki yolun kenarında

bekleyeceğiz, diye ekledi Raymond. Gözcü bölgesini birer dakika arayla aşacağız.

Michel, bisikletini omuzlayarak, gözcü bölgesine doğru ilerlemişti bile.

Gégène, gözleri saatinde, onu izlemeye hazırlanıyordu.

Kimse konuşmuyordu.

Saat tam dördü yirmi beş geçiyordu.

Harekât, düşünüldüğünden biraz daha uzun zaman almıştı.

Nöbetçilerin kol gezdiği yol ve yasak bölge hiç bir engelle karşılaşılmadan aşılmıştı. Ormanın girişinde, soluk soluğa toplanmışlardı şimdi. Bir tek Armand yoktu aralarında.

— Nerede kaldı bu adam? diye homurdandı Gégène. Yakayı ele vermemiş olsa!

— Neredeyse görünür, diye onu yatıştırdı Raymond. Ah, işte! Göründü bile.

Armand sakin adımlarla, gülerek yaklaşıyordu.

— Bu işi iyi atlattık, çocuklar! Bizi gören olmadı.

Raymond onu iğnelemekten kendini alamadı.

— Biraz önce, öyle düşünüyordun ama.

— İki asker gördüğüme eminim ama, her insan yanılabilir. Belki de bizi gördüler ama bulamadılar.

— Görüyorsun ya, heyecanlanmak hiç bir şey kazandırmıyor.

— Haklısın. Hatalı davrandım. Sizleri beklemem gerekirdi.

Gégène yüzünü asarak:

— Bir daha seninle aynı ekipte çalışmam, dedi.

— Her zaman hatalı davrandığımı söylemek istemiyorsun herhalde?

— Hayır ama, bugün soğukkanlılığını yitirdin. Hemen kaçmasaydın, Almanlara daha iyi bir ders verecektik.

— Tartışmayı kesin, çocuklar! diye araya girdi Michel. İyi iş becerildi bugün.

Gégène tartışmayı kesmeye istekli görünmüyordu.

— Evet ama, diye üsteledi, Armand kaçmasaydı daha iyi olabilirdi.

Raymond dostça çocuğun omuzuna vurdu.

— Hadi, surat asma. Bugünlük bu kadar yeter, gelecek sefere daha iyisini becermeye çalışırız. Şimdi, dikkati üzerimize çekmeden bir an önce Paris'e varmaya bakmalıyız. Saat şimdi tam beş. Patlama dokuz sıralarında olacak. Dönüş için bol zamanımız var. Yangın bombasını da gözcü bölgesinin hemen yakınlarına yerleştirdim. O da ötekilerin hemen ardından şenliğe katılacak.

— Pek güzel! Pek güzel! diye beğenisini belirtti Armand. Yaptıklarınızı anlat bize.

Ama boş yere konuşarak zaman yitirmek, Raymond'un alışkanlıkları arasında değildi. Bu görevin sorumluluğu onun omuzlarındaydı. İyi biliyordu bunu.

Sözü uzatmadan arkadaşlarının giysilerini gözden geçirdi, malzemenin ve silahların iyi gizlenip gizlenmediğini denetledi. Plastik yeniden bisikletlerin gidonlarına konmuş, tabancalar ve hançerler çift bölmeli bidonlara yerleştirilmişti.

— Bugün ne avladığımızı soran olursa, ne söyleye-

ceğiz? diye sordu içlerinden biri. Elimizde hiç balık yok.

— Olağan bir şey bu. Balıkçıların çoğu eli boş döner. Üstelik yakaladıklarımızı sattığımızı da söyleyebiliriz.

— Hangi yoldan döneceğiz? diye sordu Michel.

— Geldiğimizden.

—Bu doğru olur mu dersin? diye söze karıştı Victor. Bizi tanıyanlar çıkabilir.

— Ne olacak? Dikkati çekmemenin en iyi yolu, gizlenmemektir. Bu sabah bizi balığa giderken gördüler. Akşamleyin de, dönerken görecekler. Bundan daha doğal ne olabilir?

Yolda kimsenin olmadığına kesin emin olduktan sonra beş adam, ellerinde bisikletleri ormandan çıktı.

— Artık birer tane tüttürebiliriz, dedi Gégène.

— Ne kadar da sabırsızsınız, diye ona takıldı Raymond.

— Sigara içmediğin belli!

Dört adam sigaralarını yakarken, Raymond son buyruklarını verdi.

— Corbeil'e dek hep birlikte gideceğiz, sonra, bu sabahki gibi arayı biraz açacağız. Siz dördünüz, Paris'e vardığınız da buluşacağınız yeri kararlaştırın. Ben kentin girişinde sizlerden ayrılacağım. Kalan malzemeyi Michel'e verin. Malzemenin hemen bu akşam barınağa ulaştırılması gerek. Yanınızda hiç bir şey tutmayın, her şey gelecek sefer için gizlenecek.

Bir an duraksadıktan sonra:

— Tamam, dedi Michel. Malzemeyi teslim işini ben üzerime alıyorum.

Bu ek görevin, eve dönüşünü geciktireceğini düşünmüştü. Ama bireysel sorunları nedeniyle, verilen görevi geri çeviremezdi.

Michel'in aile durumunu iyi bilen Raymond, arkadaşının duraksadığını farkedince Gégène'e döndü:

— Bu görevi sen üstlenmek ister miydin, Gégène?

— Ben mi? dedi Gégène sevinçle. Tabii! Seve seve yaparım bu işi. Malzemeyi kime teslim edeceğim?

— Rose-Marie'ye. Onu nerede bulacağını birazdan söylerim sana. Bugünün öz eleştirisini yapmak üzere, yarın saat üçte Saint-Cloud parkında buluşuruz.

— Tamam.

Bir zaman sonra beş arkadaş, omuzlarında gösterişli balıkçı gereçleriyle, Corbeil yolunda neşeyle bisikletlerini sürüyorlardı.

Kentin girişinde oltalarını yerleştiren bir balıkçı;

— Ne o reisler, elleriniz boş mu dönüyorsunuz? diye seslendi.

— Sızlanmanın gereği yok, diye ona karşılık verdi Michel.

— Bir dahaki sefere bugünün acısını çıkarırız, diye ekledi Gégène.

Balıkçının yaptığı şakayı duymadan uzaklaştılar.

Yüzünü rüzgâra vermiş, başı çekiyordu Armand. Hemen onun ardından, Michel'le Gégène geliyorlardı. Onları Victor izliyordu. Dişlerini acıyla kenetlemiş, karnını içeri çekerek bisikletinin gidonuna iyice yapışmıştı.

Kısa bacaklarıyla, güçlükle arkadaşlarına yetişmeye çalışan Raymond:

— Yola devam edin, diye seslendi.

— Durmuyor muyuz?

— Hayır. Zamanımız yok.

Sekizde onu bekleyecek olan Marcelle'i düşünüyordu. Daha önce de André ile buluşacaktı.

ON İKİNCİ BÖLÜM

Beş arkadaş, Paris yolunda bisikletlerini sürüyorlardı şimdi. Sabah verilen buyruğa uygun olarak dizilmişlerdi. Armand ve Michel en arkadan geliyorlardı. Bir kilometre önde, Victor'la Raymond başı çekiyordu. İki ekibin arasında ise, sırtında iri balıkçı kepçesiyle Gégène bulunuyordu.

Villeneuve-St-Georges'u geçmişlerdi. Kentin varoşlarına varmış sayılırlardı.

Pompatour kavşağı önlerindeydiler.

— Dümdüz devam edeceğiz!

Sollarında, uzakta, kara bir duman içinden, Ivry fabrikasının dört uzun bacası görülüyordu.

Victor, yüz çizgileri gerilmiş, sancısını dindirmek için bisikletinin gidonuna iyice abanmıştı. Yol boyunca, bir kez bile yakınmamıştı. Raymond gözlerini saatinden ayırmıyordu. İlk buluşma saati yaklaşmıştı ve Maison-Alfort'un çok uzağındaydılar daha.

— Acele edelim, dedi yanındakine.

Marne kıyılarına inen yokuşun başına varmışlardı. Raymond'un burada ayrılması gerekiyordu.

Victor'a son buyruklarını verdi.

— Anladın, değil mi? Birazdan tüm malzemeyi toplar Gégène'e verirsin.

— Tamam. Yarın parkta görüşürüz.

— Ben, plastiğin ve kapsüllerin bir kısmını yanıma alıyorum.

— Oldu.

— Elinizi çabuk tutun ve malzemeyi Gégène'e verdikten sonra hemen ayrılın. Bir şey daha var...

Soluk soluğaydı Raymond. Cümlesinin gerisini güçlükle tamamladı.

— ...Yarın sabah saat onda bisikletini, Picpus sokağındaki kapıcıyı bırak.

— Bisiklet ona mı gerekiyormuş?

— Hayır. Daha geç bir saatte bir arkadaş bisikleti ondan alacak. İkinizin, birbirinizi tanımaması gerek.

— Anlaşıldı.

Charenton köprüsüne varmadan önce iki arkadaş ayrıldı.

Victor yola devam etti.

Raymond Ivry yönüne saptı. Victor'u düşünüyordu. Başka bir şeyler daha söylemeliydi ona. Bir an önce hastaneye yatıp ameliyat olması gerektiğini hatırlatmalıydı.

Bir süre sonra Raymond, Ivry mezarlığının içinden geçen boş yolda bisikletini sürüyordu. Saat yedi buçuktu. André ile burada buluşacaklardı ama, epeyce geç kalmıştı. Kuşkusuz arkadaşı beklemeyip gitmişti.

Çevreye şöyle bir göz attıktan sonra, durmadan yo-

la devam etti Raymond, Buluşmaları daha geç bir saate kalmıştı artık. Önünde biraz zaman vardı. Eve uğrayıp bisikletini ve balıkçı gereçlerini bırakabilir, üstünü değiştirebilirdi. Kuşkusuz Marcelle evde değildi, Orléans kapısındaki buluşma yerine gitmişti. Biraz geç kalsa bile, nasıl olsa onu beklerdi Marcelle.

Malzemenin arta kalanını karısına teslim ettikten sonra, sözleştikleri ikinci yerde André ile buluşacaktı.

Saat gecenin dokuzu.

Châtillon kapısındaki küçük kahvede André, bilârdo masasının hemen yanındaki masada kelebek gözlüklü, iri yarı genç bir adamla birlikte oturuyordu. Yabancının başında, kenarları kıvrık bir şapka vardı. Breton'du bu. Öne doğru eğilmiş, fısıldayarak konuşuyordu.

— Gelir mi, dersin?

— Sanırım. İkinci buluşma yeri olarak burasını kararlaştırmıştık.

— Öyleyse, ben de bekleyeyim.

Sessiz geçen bir iki dakikadan sonra:

— Yakalandılar mı acaba? diye kaygıyla sordu Breton.

— Sanmam, diye karşılık verdi André. En iyi adamlarımız onlar.

Kuşkularını açığa vurmak istemiyordu. Sözünü henüz noktalamıştı ki, gözü kapıya takıldı. Ve yüzü aydınlandı. Raymond içeri girmiş, sıradan bir müşteri gibi, çekingen bakışlarla masaları gözden geçiriyordu.

Arkadaşlarını farkedince, adımlarını hızlandırmadan onlara yaklaştı.

— İyi akşamlar, dostum.

— İyi akşamlar, beyler.

— Bizimle bir şey içer misiniz?

— Sevinirim.

— Evet? diye sordu André, garson ısmarladıklarını getirip uzaklaştıktan sonra.

— Oldu.

Ve Raymond, günlük, sıradan bir olaydan söz eder gibi kesik kesik cümlelerle tüm harekâtı özetledi.

— Adamlar bir şeylerden kuşkulandılar mı? diye sordu Breton.

— Hayır. Bizi görmediler bile.

— Kapsüllerin patlayacağına eminsin değil mi?

— Benim yerleştirdiklerimden kuşkum yok.

Boş bardağını masaya vurarak:

— Garson! diye seslendi Breton. Yenilerini getir bize.

Sonra cüzdanını çıkararak hesabı ödedi.

Garson yeniden uzaklaştığında, kadehlerini kaldırdı üç adam.

— Başarıya! dedi Raymond yavaşça.

— F.T.P'ye(1) diye mırıldandı André.

— Zafere! dedi Breton beyaz dişlerini göstererek.

Bir süre sonra sokaktaydılar.

— Biraz birlikte yürüyelim, dedi Breton. On dakika daha zamanım var.

Alésia metrosuna doğru yürürken, Raymond yine

---

(1) Fransız Gönüllü ve Partizan örgütü.

soru yağmuruna tutulmuştu. Acele etmeden, tüm sorulara karşılık vermeye çalışıyordu.

— Harekâtın ayrıntılı bir raporunu hazırla, dedi André.

Raymond yüzünü buruşturdu.

— Ben sana her şeyi sözlü olarak anlatırım, yazıya sen dökersin.

— Michel sana yardım eder. İşin başarıyla sonuçlandığı konusunda bize garanti veriyorsun, değil mi?

— Her şeyi anlattım size. Malzeme yerlerine yerleştirildi. Patlama bu gece saat tam dokuzu yirmi iki geçe, aşağı yukarı birkaç dakika sonra olacak. Bu konuda üstlerine kesin bilgi verebilirsin.

— Tamam. Anlattıkların beni sevindirdi, Raymond. Artık gidebilirsin, dedi André.

Göründüğünden çok daha heyecanlıydı.

Üç adam karanlığın içinde durdu.

Breton sevincini belli edecek sözcükler bulmaya çabalıyordu.

— Çok iyi... çok iyi... diye bir şeyler geveleyip duruyordu ağzında.

Birden sustu, içtenlikle Raymond'u kucakladı.

Elini sertçe sıkarken:

— Parti'nin yönetim kurulu, yaptıklarınızı bu gece öğrenecek, dedi.

Ayrıldılar.

— Bunun gibi binlerce adamımız varken, elimizde onlara verecek silah olmaması ne kötü! dedi André, Breton'la birlikte uzaklaşırken. Bir parça plastikle neler becerdik, baksana!

— Öyle, diye içini çekti Breton. Sainte-Assise'i havaya uçurmak için Londra'ya düzinelerce uçak, tonlar-

ca bomba ve bir yığın da insan canı gerekirdi. Bize ise, kararlı beş adam yetti...

— Ve biraz da plastik!

Aynı saatlerde Gégène, Daumesnil alanındaki Rotonde kahvesinden içeri giriyordu. Tertemiz giysileri, özenle taranmış saçları ve elindeki şık deri çantayla sabahki Gégène'den çok farklıydı, bu Gégène.

Aynalar ve kırmızı muşamba sedirler üzerinde yansıyan parlak ışık gözlerimi kamaştırmıştı. Gözlerini hafifçe kısarak, dikkatli bakışlarını masalarda dolaştırdı. İşte, Rose-Marie oradaydı. Salonun en uzak köşesinde, tek başına oturuyordu. Yanındaki masada oturan bir Alman subay aç bakışlarını ona dikmişti.

Duraksamadan genç kıza doğru yürüdü, yanına oturdu.

Rose-Marie gülümsiyerek karşıladı onu. Öptü.

— Geciktin, şekerim!

— Büroda işim uzadı.

Yanlarındaki Alman, bakışlarını karşı masada oturan bir başka genç kıza çevirmişti.

Rose-Marie bayağıca davranışlarla konuşuyordu. Çantasından rujunu çıkararak dudaklarını boyadı. Oysa daha birkaç saat önce yüzü boyasız, üzerinde işçi önlüğü atelyede çalışıyordu. Şimdi ise, sırtında gösterişli bir tayyör, yüzünde çeşit çeşit renk, neşeli kahkahalar atıyordu. Valmy grubunda habercilik görevini yürütüyordu Rose-Marie. Bir gruptan ötekine malzeme ve silah taşıyan oydu. Aklı bir karış havalarda oynak bir genç kız rolüne bürünmek işini kolaylaştırıyordu. En

tehlikeli görevleri bile, hep aynı vurdumduymaz gülümseyişle karşılıyordu. Her akşam, bu sevimli arkadaşlarıyla karşılaşmak Valmy grubu için bir ödül, yaşamlarının tadıydı. Onun yanında ertesi günün kaygılarını unutuyorlardı. Grubun neşe kaynağı, uğuruydu Rose-Marie. Hepsi onu kız kardeşleri gibi seviyorlardı.

Gégène hesabı ödedikten sonra kalktı.

— Çantanı almıyor musun, şekerim?

— Ah! Unuttum.

Rose-Marie'de ayağa kalktı.

Alman subay geçmesi için ona yol verdi.

— Teşekkürler, bayım.

— Rica ederim, bayan.

Rose-Marie adama gülümsedikten sonra Gégène'in koluna girdi.

Konuşmadan kapıya yürüdüler.

Dışarı çıktıkların da:

— Bu heriflere biraz fazla yüz veriyorsun, dedi Gégène.

— Görmedin mi, bana nasıl kur yapıyordu? Surat assaydım, sana çantanı açtırırdı.

— Neyse, eğer peşinden gelirse gebertirim onu.

— Bu karanlıkta bizi izleyemez. Beni metroya kadar geçir. Çantayı bana ver.

— Dikkat et, içi patlayıcı dolu.

— Biliyorum. Amma da ağır! İşi başardınız mı?

— Evet, yarın herkes yaptıklarımızdan söz edecek.

— Güzel! Ben buradan ayrılıyorum.

— Hoşça kal, Rose-Marie.

— Hoşça kal, Gégène.

İki yaşlı arkadaş gibi el sıkıştılar.

ON ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Raymond eve yürüyerek dönmeyi yeğlemişti.

Karanlığın içinden bir meydan saatinin vuruşu yükseldi. Dokuz çeyrek. Karartma başlamamıştı henüz. Ama yine de bu saatlerde sokaklarda dolanmak pek güvenli değildi. Üstelik bu gece bir şeyler olacaktı. Sainte-Assise çok uzaklardaydı, patlamanın Paris'ten duyulması olanaksızdı ama, bu gece tüm Fransa için bir şeyler olacaktı.

Olacakları gözlerinin önünde canlandırmaya çalıştı Raymond.

Sainte-Assise... Gözcüler, nöbetçi kuleleri, makine odaları, telsizler, görevliler, gökyüzünü delen dev antenler, dünyanın dört bucağına gönderilen şifreli mesajlar...

Gözcü bölgesinde, ormanın sessizliğine kulak vererek, robot adımlarla nöbetçiler dolanıyor. Verici kuleleri döner projektör ışıkları altında pırıl pırıl, görkemli. İkinci kulenin ayağı dibinde, kasketli bir nöbetçi

tüfeğini dizlerine dayamış geceyi gözlüyor. Alman olduğu için güvenlikte buluyor kendini. Her çeyrek dakikada bir, birbirlerine hep aynı biçimde seslenen ötekiler de... Ve daha uzakta başka gözcüler. Yatakhanede uyuyan başkaları. Kantinde şampanyasına kâğıt oynayan subaylar. Makinelerin çalışmasını denetleyen kumandanlar.

İstasyon bir silah deposundan farksız. Ağır toplar, bombalar, makineli tüfekler ateşe hazır.

Kulelerden birinin beton sütununa oturmuş olan bir Alman asker düşüncelere dalmış. Rus cephesinde savaşan oğlunu düşünüyor belki. Belki de karısını, köyünü. Savaştan nefret ediyor belki de. Belki de Almanların gerçekten üstün ırk olduğuna inanıyor, Hitler'e tapıyor. Alman olduğu için övünüyor. Yenilmez sanıyor kendini. Güçlü, büyük, dünyanın efendisi o...

Ve belli belirsiz duyulan bir çıtırdı. Bir tane daha. Ve karanlığı yırtan korkunç bir patlama.

Koşuşturan nöbetçiler. Şaşkınlıktan dona kalanlar.

Derin uykusundan sıçrayarak uyanan bir subay.

— Fliegealarm! Fliegealarm! bağrışları.

Gökyüzünde birbirine karışan projektör ışıkları.

Birbirine çarpan gölgeler.

Çığlıklar, patlamalar, uğultu, çatırtı...

Ağaçları yalayarak gökyüzünü saran alevler.

Saatinin fosforlu kadranına göz atarak, kendi kendine gülümsedi Raymond. Dokuz buçuk. Düşündükleri, şu anda Sainte-Assise'de yaşanıyor olmalıydı. Düşünceleri daha uzaklara gitti.

Okyanusta, dalgalar arasında kayan bir denizaltı düşündü.

Bir yerlerde, koca bir devin demir karnında tel-

sizler tıkırdıyordu. Öfkeyle manivelâlarının üzerine kapanmış kulaklıklı adamlar... On, yüz, bin öfkeli adam. Binlerce çağrı, binlerce soru. Dilediklerince soru yağdırabilir, dilediklerince uyuyabilirdi bu adamlar. Artık, bu saatten sonra Sainte-Assise'den karşılık alamazlardı.

Yüreği sevinçle dolan Raymond, karanlığın içinde yitik bu ufak tefek militan, göğsünün gururdan kabardığını hissediyordu.

Ya iş sanıldığı gibi sonuçlanmadıysa?

Bu düşünce Raymond'un aklına birdenbire takılıvermişti. O ana dek işe, olmuş bitmiş gözüyle bakmıştı hep. Olağanüstü bir patlayıcı yapmamışlar mıydı? Barutu plastiğin içine kendi elleriyle yerleştirmemiş miydi? Fitili koparan da, patlayıcı kapsülleri hazırlayan da o değil miydi? Tüm bunları hiç görünmeden becermemişler miydi? Üstelik, işin başarıldığı konusunda arkadaşlarına garanti bile vermemiş miydi?

Evet, ama... Ya nöbetçilerin nöbet alanı değiştiyse? Ya gözcüler daha sonra kulelerin ayakları arasında dolandılarsa? Ya kapsülleri ve patlayıcıları farkettilerse? Ya plastikle barut patlamadıysa? Ya kapsüllerde bir bozukluk olduysa? Ya onca uğraş, onca tehlike bir hiç uğruna idiyse?

Yatağında, karısının yanında yatan Raymond'un gözüne bir türlü uyku girmiyordu. Başarı ve başarısızlık olasılıklarını durmadan karşılaştırıyordu. Topluyor, çıkartıyor, hesaplıyor yine de kesin bir sonuca ulaşamıyordu.

— İşleri iyice karıştırdım, diye düşündü. Bir de arkadaşlara garanti verdim. Almanların nöbet yerlerini değiştirebilecekleri neden daha önce aklıma gelmedi? Ama değiştirmemiş de olabilirler. Patlayıcıları farketmiş de olabilirler, farketmemiş de. Başarı ya da başarısızlık olasılığı aynı. Birbirine eşit. Bu durumlarda, başarı şansının daha az olduğunu kabul etmek gerek. Aptal! Bunu daha önce düşünmeliydin! Breton ve André ile o denli kesin konuşmamalıydım...

— Uyuyor musun? diye fısıldayarak sordu Marcelle.

— Hayır. Saat kaç?

Genç kadın çıplak kolunu baş ucundaki küçük masaya uzattı, lâmbayı yaktı.

— Oh! Saat sabahın ikisi. Sen, bütün gece oradan oraya dönüp durdun. Uyumaya çalış, yorgun olmalısın.

— Dinle beni. Sabah erkenden, sen de benimle birlikte geleceksin.

— Nereye?

—Kırlara doğru gidip geleceğiz.

— Sevindim buna. Mavi elbisemi giyerim.

— Neyi istersen onu giy.

— Kıra neden gideceğiz?

— Şimdi bana hiç bir şey sorma. Bana güveniyorsun değil mi?

— Cehenneme bile gitsen, ardından geleceğimi biliyorsun. Niçin bana her şeyi anlatmıyorsun? Bugünkü iş dilediğince sonuçlanmadı mı?

— Evet... Hemen hemen.

— Arkadaşlardan yakalanan mı oldu?

— Hayır.

— Öyleyse neden kaygılanıyorsun?

— İşin sonucunu bilmiyorum daha.

— Ama öğreneceksin, değil mi?

— Evet, yarın.

— Ya ben?

— Sen de benimle aynı zamanda öğreneceksin.

— Benim için büyük bir sürpriz bu.

— Öyle olsun.

Marcelle başını kocasının omuzuna koydu, yaşlı gözlerle baktı ona.

— Bilsen, bu gece yanımda olduğun için öyle mutluyum ki. Göreceksin, her şey yolunda gidecek. Seziyorum bunu.

Raymond karısına sevgiyle baktı.

Marcelle ekledi.

— Senin için zaman zaman öyle korkuya kapılıyorum ki.

— Neden o?

— Bazı geceler uykunda konuşuyorsun.

— Neler diyorum?

— Bir çok şey. Ama duyan ben olduktan sonra, önemil değil.

— Karım benim...

— Ben, aynı zamanda dostun da olmayı isterdim.

Raymond yanına döndü.

— Şimdi, yalnızca karımsın.

— Seni seviyorum...

— Küçük karım benim...

— Sevgilim...

Küçük odanın ışığı söndü.

Sabahın yedisi.

Villeneuve-Saint-Georges garında, tulumları içinde işçiler, Paris'e gidecek olan treni bekliyorlardı. Birkaç dakika önce Austerlitz treninden inen Marcelle ile Raymond da kalabalığa karışmıştı.

— Biraz karışık bir gezi oldu, diye kocasına takıldı Marcelle. Bir trenden in, bir ötekine bin, sonra da geldiğin yere geri dön.

— Hayır. Bununla Lyon'a gideceğiz!

Ve yanlarından geçen bir görevliye döndü Raymond.

— Melun'dan gelen tren bu istasyonda duruyor mu?

— Evet. Ama Melun treninde rötar var.

Yanlarına yaklaşan bir kadın:

— Ne olmuş Kaza mı varmış? diye sordu.

Raymond'un yürek atışları hızlanmıştı.

— Sanmam, diye karşılık verdi. Tren rötarlıymış.

— Ne kadar?

— Bilmiyorum.

— Gar şefi yirmi dakikalık olduğunu söyledi, diye belirtti genç bir kız.

— Pek bir şey değilmiş, dedi bir işçi göz kırparak.

Raymond gülümsedi.

Peronun kenarında bir kargaşalık oldu.

— İşte geldi! dedi bir ses.

Yolcular boş yerlere doğru koşuştular.

Marcelle'le Raymond kalabalıkla sürüklenmişti. Trene bindiklerinde tüm sıralar kapışılmıştı.

Genç bir işçi ayağa kalktı.

— Buyurun oturun, bayan, dedi yerini Marcelle'e vererek.

Raymond'un yanı başındaki tutamağa asıldı.

Bu sabah, alışagelmişin dışında, olağanüstü bir canlılık göze çarpıyordu trende. Yolcuların çoğu neşeliydi, birbirleriyle konuşuyorlardı.

Tren hareket etti.

— Bir şey mi oldu? diye sordu Raymond yol arkadaşına.

— Nasıl! Haberiniz yok mu?

— Hayır. Ne oldu ki?

— Sainte-Assise verici istasyonu bu gece havaya uçtu.

Mutluluktan soluğu tıkanan Raymond, tüm gücüyle tutunduğu tutamağı sıktı.

Çevresinden yeni bilgiler fışkırıyordu.

— Önemli bir şey olmalı, dedi biri. Bu sabah bile, istasyonun tepesinde duman vardı.

— Bu konuda ayrıntılı bilgi verildi mi?

— Hayır. Daha hiç kimse kesin bir şey bilmiyor. Gecenin bir yarısından sonra patlamalar duyulmuş ve bir süre devam etmiş. Kesin olan tek şey, Almanların Sainte-Assise yolunu kapadıkları ve gelip geçen herkesi baştan aşağı aradıkları.

— İyi iş, diye mırıldandı işçi.

— Kim yapmış olabilir bunu? diye sordu Raymond pek şaşırmış görünerek.

Marcelle ışık saçan gözlerle kocasına bakıyordu.

— Tabii ki İngilizler, bayım, diye fısıldadı yaşlı bir kadın Raymond'un kulağına. Radyoyu dinlemediniz mi?

Raymond kadını tokatlamamak için kendini güç tuttu. Yanındaki işçinin hafifçe omuz silktiğini farketmişti.

Karı kocanın bakışları karşılaştı.

Marcelle'in gözlerinin içi gülüyordu.

Gerçeği biliyordu o. Avaz avaz bağırmak geliyordu içinden.

— Yanılıyorsunuz, aptallar! Bu işi beceren bizimkiler, Fransızlar. Sainte-Assise'i kocam havaya uçurdu. Ve sizler, kollarınızı kavuşturarak oturuyorsunuz hâlâ!

Sainte-Assise harekâtından bir zaman sonra André ile Robert, Maréchal-Foch parkında dolaşıyorlardı. Güz gelmişti.

Yanlarından, Boulogne ormanına doğru at koşturan genç bir kadın geçti. Altındaki at pahallı bir saf kandı. Altın gibi parıldayan saçları, özenli binici giysisiyle bir opera oyuncusunu andırıyordu genç kadın.

— İşte sana, yakınacak hiç bir derdi olmayan biri, dedi André. Bu kızı prenses diye tanıtsan, herkes yutar. Atının koşumlarını gördün mü, saf gümüştendi.

— Bu da belki, kendi çapında bir direnişçi, diye güldü Robert.

— Olabilir. Söylendiğine göre, antiemperyalist tavırlar takınmak salonlarda moda olmuş. Ama bunun gibi genç sarışınlarla, Alman köpekleri kovulmaz. Ne ise, biz işimize bakalım. Konuşacak çok daha önemli konular var. Sainte-Assise harekâtının sonuçları konusunda bilgi toplayabildin mi?

— Yöreye birkaç kez gittim ama, fazla bir şey elde edemedim. Oralarda oturanlar, ya polis ya da Gestapo korkusundan, konuşmaktan kaçınıyorlar. Öğrene-

bildiğim tek şey, Saint-Leu'den Boissise-la-Bertrand'da çıkan yolun geçişe yasaklandığı.

— Öyleyse, iş başarıya ulaştı demektir. Paris'te, bu konuda neler konuşuluyor?

— Herkes kendince bir yorum atıyor ortaya. Kimileri yüz yüze bir dövüşten söz ediyor, kimileri ise, verici kulelerinin şimdiye dek denenmemiş yepyeni bir patlayıcıyla havaya uçurulduğunu söylüyor. Kuşkusuz, herkes olayı biraz abartıyor ama, bu atağın Fransızların moralini yükselttiği gerçek.

— Peki, bu saldırıyı kimin hazırladığını düşünüyorlar?

— Genel kanı, bu işi İngilizlerin becerdiği.

— Tabii, olayı gözleriyle görmediler ki. Radyolarının başında kendilerince bir takım yorumlar yapıyorlar. İngilizler bu işi, kendi paraşütçülerinin başarısı olarak yayarlarsa hiç şaşma!

— Haklısın.

— Neyse, biz ün peşinde değiliz nasıl olsa. Bugün için önemli olan Almanları kıskıvrak yakalamak ve yenilmez olmadıklarını tüm dünyaya kanıtlamak. Ama bize yine plastik gerek. Senin adamı, De Gaulle'cüyü gördün mü bu yakınlarda?

— Evet. Harekât konusunda bilgi verdim ona.

— Ne dedi?

— Sevinçten havalara uçtu. Ama artık bize malzeme sağlayamıyacakmış. Güney bölgesine gidiyormuş.

— Yazık! Tam da sağlam bir silah ambarı bulmuştuk!

— Ama daha elimizde malzeme var.

— Yapacaklarımızın yanında elimizdekiler ne ki? Yine başladığımız yere dönüyoruz.

— Konserve kutusundan el bombalarına... yüzde doksan potasium klorür, yüzde on parafin...

— Hiç olmazsa, elimizde biraz plastik olaydı...

ON DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

— Drei hundert eins! Dritter Stock!(1)

— Drei hundert eins! Dritter Stock!

Bu korkunç ses Fresnes hapisanesinin taş duvarlarında yankılanıyor, demir parmaklıklara çarpıyordu.

Üçüncü katın sahanlığında, hidrosefal kafalı kısa boylu subay birden iskemlesinden fırladı. Karşılıklı dizilmiş hücrelerin kapısı önünde, bir aşağı bir yukarı yürümeye koyuldu. Alman malı çizmeleri taş zemin üzerinde çınlıyordu.

— Drei hundert eins! diye yineledi elinde küçük bir kâğıt parçası tutan Feldwebel.

— Jawohl!(2) diye uludu arkadaşları arasında Quasimoda diye çağrılan.

Kilit içinde dönen anahtar sesleri.

---

(1) Üç yüz bir! Üçüncü kata!

(2) Tamam!

— Raus! (1)

Çarpan bir kapı.

Dışarı süzülen bitkin bir gölge.

Merdivende ayak sesleri.

— Schnell! Schnell! (2)

Sabırsızlanan teğmenin bağrışları.

— Jawohl! Jawohl!

— Numaran? diye sordu Feldwebel önünde hareketsiz duran tutukluya.

— Üç yüz bir.

— Nöbetçiyi izle!

Quasimonda tutuklunun kelepçelerini çözdü, çıkış belgesini imzaladı.

Bir asker kapıyı açtı, eli tetikte, silahıyla öne geçmesini işaret etti.

Karanlık bir koridorda yürüyorlardı şimdi. Bir kapının önünde durdular.

Başka bir kilidin içinde dönen başka bir anahtar.

İçeride dört subayın bulunduğu küçük bir odaya girdiler.

İçlerinden biri, odanın en uzak köşesini göstererek:

— Yüzünü duvara dön! dedi tutukluya.

Tutuklu karşı koymadan istenileni yerine getirdi.

— Ist das Raymond! (3) diye alayla uludu almanca bir ses. Ardından bir kahkaha patladı.

— Pis domuzlar! diye aklından geçirdi Raymond, dişlerini sıkarak. Yanımda küçücük bir el bombası olaydı, görürdünüz gününüzü siz.

---

(1) Dışarı!

(2) Çabuk! Çabuk!

(3) Kapana kısıldın işte, Raymond!

Çok değişmişti Raymond. Zayıflamış, sararmış, gözleri içine çökmüştü. Günlerdir traş olmamıştı. Değişmeyen tek yeri, bakışlarıydı. Giysileri, kemikleri dışarı fırlamış gövdesinden aşağı düşüyordu. Fransız polisince tutuklanışının üzerinden aşağı yukarı bir ay geçmişti. Karakolda, Valmy grubundaki arkadaşlarının hemen hemen tümünü görmüştü. Robert'i, Michel'i, Gégène'i, Victor'u, hastaneden, on dört aylık bebeğinin yanından çekip aldıkları güzel Rose-Marie'yi ve daha başkalarını. Tümünün birden ele geçmesi tek bir nedenle açıklanabilirdi. İçlerinden biri konuşmuştu. Korkak Armand hepsini ele vermişti.

On beş gün karakolda kalmışlardı.

Daha sonra, sorgu ve dayakla geçen on gün.

Fransız polisleri bu on günü ağzı kulaklarında geçirmişlerdi. Yaptıkları işle çok övünüyorlardı. Tutukluları daha sonra Almanlara teslim etmişlerdi. Fresnes hapishanesinin kapıları üstlerine kapanmıştı böylece. Armand da aralarındaydı. Zayıflığın ödüllendirilmediği açıktı.

Uzun uzun düşünmek için Raymond'un hücrede bol zamanı olmuştu. Öz eleştiri yapmıştı bol bol. Yüreği rahattı. Ama şu anda yapabileceği hiç bir şey yoktu. Sıradan bir savaş tutuklusuydu yalnızca.

— Bileklerini uzat! diye buyurdu bir asker.

Bakışları kin dolu, döndü.

Bileklerine kelepçeyi geçirdiler.

— Bizi izle!

Dört askerin arasında, başı dik, koridora çıktı.

— Böylece sonum geldi işte, diye düşünüyordu.

Girişte toplanmış kadınlar, elleri kelepçeli adamın geçişini üzüntülü gözlerle izlediler.

Avluda, merdivenlerin başında, küçük bir araba bekliyordu. Askerlerden ikisi öne bindi. Öteki ikisi Raymond'u arkaya oturtarak, iki yanına yerleştiler.

Araba hareket etti, demir parmaklıklı kapıdan sokağa çıktı.

İki sert el Raymond'un kollarına yapışmıştı.

Araba, hapishanenin yüksek dış duvarları önünden süzüldü, bir kaç keskin dönüşten sonra son hızla Paris ana yoluna çıktı.

Yaşamın ta kendisiydi burası. Otobüsler, kaldırımlarda oynayan çocuklar, yayalar... Gelip geçenlerden hiç biri küçük otomobile dikkat bile etmiyordu. Hem niye dikkat edeceklerdi ki?..

Fontenay-aux-Roses, Cachan, Arcueil... Ağaçlar tüm yapraklarını dökmüştü. Montrouge saat kulesi...

Raymond yüreği daralarak, yalnızca bir kaç yüz metre uzağındaki Marcelle'i düşündü. Ev adresini bilmedikleri için, Marcelle'i tutuklayamamışlardı. Oysa Raymond, evinin yakınlarından geçtiklerini çok iyi biliyordu. Belki de karısı şu anda sokaktaydı. Kalabalığın arasında görebilirdi belki de onu. Gözlerini gelip geçenlere dikti. Ama araba hızlanmıştı. Orléans kapısına varmışlardı.

Paris, Orléans meydanı. Paris, Alésia kilisesi. Parise, Maine bulvarı. Gaité caddesi ve biraz ileride, Sèvres sokağının köşesinde karısıyla son kez buluştukları kahve.

— Ah, özgürlük! diye düşündü. Şu kalabalığın içinde olmayı nasıl da isterdim!

Araba yola devam ediyordu hâlâ.

Yanlarından küçük bir kamyonet geliyordu. Kasasında, mavi gömlekli iki işçi vardı. Raymond hafifçe bileklerini kaldırdı. Adamlar, kelepçeyi görmüşlerdi. Bakışları, Raymond'un gözlerini buldu. Tutuklunun bakışları tuhaf bir parıltıyla, sevgiyle, aşkla parıldıyordu.

Işıklara aldırmadan ilerliyordu araba.

Bir sarsıntı, gıcırdayan frenler. Yan sokaklardan birinden çıkan bir otobüsün altına girmekten son anda kurtulmuşlardı.

— Bir kaza olsa, diye umutla aklından geçirdi Raymond. Kargaşalık içinde belki kaçabilirim.

Ivalides meydanına çıkmışlardı. Alexandre köprüsü, Rond-Point kavşağı, Saint-Philippe-du-Roule alanı

Yüksek bir yapının önünde durdular.

Soluk soluğa merdivenin sonuna varan Raymond:

— Brackford oteli, kat beş, diye beyninin bir köşesine yazdı.

— Çevrene bakıp durma, dedi yanındaki Almanlardan biri. Buradan kaçan olmadı şimdiye dek.

Büyük bir odaya soktular onu ve bir sıraya, iki nöbetçinin arasına oturttular.

Dört asker selâm verdiler, topuklarını birbirine vurdular ve kapıyı arkalarından çekerek dışarı çıktılar.

Raymond çevreyi gözden geçirdi. Duvarları kireç boyalı, alabildiğine geniş bir odaydı burası. Demir parmaklıklı iki penceresi iç avluya bakıyordu. Duvarların

birine büyük bir Avrupa haritası asılmıştı. Odanın ortasında, dosyalarla yüklü bir masa vardı. Masada oturan Gestapo kumandanı yeni gelenle ilgilenmeden bir çeşit taslak çiziyordu. Yanındaki alçak masada, bir yüzbaşı daktiloyla yazı yazıyordu. Koridordan, nöbetçilerin ayak sesleri duyuluyordu.

— Raymond adındaki tutuklu sizsiniz değil mi? dedi kumandan, başını işinden kaldırarak.

Fransızcası kusursuzdu.

— Boşuna kimliğinizi gizlemeye çalışmayın. İşte, dosyanız, işte resimleriniz, işte sorgunuzun tutanakları ve işte Fransız polisinin hakkınızda edindiği bilgi. Sainte-Assise sabotajını düzenleyenlerdenmişsiniz. Hatta harekâtı siz yönetmişsiniz, değil mi?

— Evet.

— Kutlarım.

Adamın saygılı ses tonu Raymond'u şaşırtmıştı. Gözlerinin içine baktı.

— Sizi sorguya çekecek değiliz. Hakkınızda her şeyi biliyoruz zaten. Küçük bir formalite gereği burada bulunuyorsunuz. Karnınız aç mı?

— Fazla sayılmaz.

— Şimdi size yiyecek getirtirim.

Kumandan, yüzbaşıya almanca bir şeyler söyledi. Kısa bir süre sonra, elinde tepsiyle bir asker girdi içeri. Kumandanının bir el işaretiyle dumanı tüten yahni tabağını tutuklunun önüne koydu. Sonra Raymond'un kelepçelerini çözdü.

— Dilediğinizce yiyin dedi kumandan. Bununla doymazsanız söyleyin, daha getirtirim.

— Ekmek var mı acaba? diye kibarca sordu Raymond.

Kumandanın buyruğu üzerine asker yeniden dışarı çıktı, bir somun ekmekle geri döndü.

— Yeter mi ki?

— Evet, sağolun.

Midesi açlıktan büzülmüş olan Raymond gözlerine inanamıyordu. Yemek yiyecekti! Ölmeden önce tadacağı son mutluluktu bu! Öteki dünyaya yollamadan önce kurbanın karnını doyuruyorlardı! Yutkunarak tabağı önüne çekti. Tam yemeğe saldıracaktı ki, birden durdu. Ne olursa olsun, bu adamların gözü önünde zavallı durumuna düşmemeliydi. Ağırdan aldı. Lokmaları yavaş yavaş çiğneyerek yemeğe koyuldu. Bir tabak dolusu yahni ve bir bütün ekmek. Tümünü yedi. Nefisti her ikisi de. Yazık ki, bir parça tuzluydu.

— Daha ister misiniz? diye sordu Alman.

Raymond duraksadı.

Verileni geri çevirmek aptallık olacaktı.

— Evet, dedi.

Bir tabak daha getirdiler. Onu da iştahla yedi. Yemek tuzlu olmasına tuzluydu ama, açlığını yatıştırmıştı. Susamıştı şimdi. Hem de çok susamıştı.

İsteğini anlamışlardı. Bir asker iki dolu sürahi getirdi. Birinde limonata, ötekinde portakal suyu vardı. Bir bardağı ağzına dek doldurdu.

Raymond elini uzattı.

Ve hiç beklenmedik bir şey oluverdi o anda.

Kumandan bardağı askerin elinden alıp masasının kenarına koydu.

— Şimdi değil, birazdan içersiniz, dedi.

Yeniden kelepçeleri taktılar, dolu bardakla sürahilerin yanına yaklaştırdılar onu.

Alman, gözlerinin önüne bir resim uzatarak:

— Bu adamı tanıyor musunuz? dedi.

Saçları alnına düşen genç bir erkeğin fotoğrafıydı bu. Tabii ki, tanıyordu.

Gözünü kırpmadan:

— Hayır, tanımıyorum, dedi.

— Emin misiniz?

— Kesinlikle.

— Boşuna inat etmeyin. Bu adamın adı Breton. Tutukladık onu.

— Olabilir ama ben bu adı duymadım bile.

— Yalan söylüyorsunuz. Onu tanıdığınızı biliyorum. Onunla son buluştuğunuz yeri ve bu buluşmada yanınızda başka kimin olduğunu öğrenmek istiyorum ben. Görüyorsunuz ya, fazla önemli bir şey değil.

— Onu tanımadığımı söyledim size.

— Karşılık vermek için acele etmeyin. Düşünün biraz. Zamanımız var nasıl olsa. Soruma karşılık vermeden önce hiç bir şey içmiyeceğinizi aklınızdan çıkarmayın.

— Susamadım zaten.

— Yakında susayacaksınız.

Kumandan iki nöbetçiye almanca emirler verdikten sonra, hiç bir şey olmamış gibi yazısının başına döndü.

Zaman ağır ağır akıyordu.

Raymond'un ağzı kurumuştu. Öylesine susamıştı ki!

Gözlerini masanın üzerindeki bardaktan bir türlü alamıyordu.

Her geçen dakika yeni bir işkence oluyordu onun için.

Günü tahta sıranın üzerinde geçirmişti Raymond.

Susuzluk denilen o korkunç istek beynini kemirip durmuştu gün boyu. Belki su içebileceğini düşünerek, tuvalete gitmek istemişti bir ara. Ama nöbetçi durumu kavramış, tuvaletin kapısını kapamasına izin vermemişti. Musluğu açtığını duyunca tüfeğini sırtına dayamıştı.

Derken akşam olmuştu. Başka bir yere götürüleceğini, belki de orada su içecek olanak bulacağını ummuştu. Ama yanılmıştı. Kumandan emirlerini verdikten sonra gitmişti. Nöbetçiler, sürahiler ve masanın üzerindeki bardak odada kalmıştı.

Elinin altındaki bardağa bakıp duruyordu Raymond.

Su!

Su dolu bir kovaya başını soktuğunu ve bir hayvan gibi içtiğini, içtiğini düşlüyordu.

İçmek! Kan, sidik ne olursa olsun içmek! Kana kana içmek!

Başı dönüyordu. Ağzının içinde dili büyümüştü, yutkunamıyor, soluk alamıyordu. Avazı çıktığınca bağırmak geliyordu içinden.

Ne yapabilirdi?

Yakınmak mı? Yalvarmak mı? Ya zayıf düştüğünü, dayanma gücünü tüketmek üzere olduğunu anlarlarsa?

Hayır. Dayanmak, olabildiğince uzun zaman dayanmak gerekiyordu.

Sonuna geldiğini hissettiği an bardağa doğru atılır, ya susuzluğunu doyurur ya da olduğu yerde öldürülürdü.

Nöbetçiler sigara içerek zaman dolduruyorlardı.

Raymond çevresinde göz gezdirdi, düşüncelerini oyalayacak, sususuzluğunu unutturacak bir şeyler arandı.

Masanın üzerinde, sürahilerin yanında, gündüzleyin kumandanın çiziştirdiği kâğıt duruyordu. Yazılanları okuyabilmek için başını dikti Raymond. Kâğıdın sol köşesine adının karalanmış olduğunu görür gibi oldu. Daha iyi görebilmek için doğruldu. Ama asker ondan önce ayağa fırlamıştı.

— Nicht trinken! (1)

Saat kaçtı ki?

Nöbetçiler değiştirilmişti.

Raymond zaman kavramını yitirmişti artık.

Açlığın ne olduğunu biliyordu. Ama susuzluk, onu daha yeni öğreniyordu. Açlık öldürürdü. Susuzluk ise çıldırtıyordu. Gözleri yuvalarından fırlamıştı. Düşünceleri karışmıştı. Karmakarışık görüntüler geçiyordu gözlerinin önünden.

Breton'la nerede buluştuklarını neden öğrenmek istiyorlardı acaba? Sainte-Assise harekâtının gecesi Châtillon kapısındaki barda görmüştü onu. Bir şişe dolusu

---

(1) İçmek yok!

içki vardı masalarında. Dilediğince içebilirdi. Evet? Almanın bunca üstelediğine göre, onlarca bir önemi vardı kuşkusuz bu buluşma yerinin. Ah, evet! Yanlarında André de vardı o gece... André? Son görüştüklerinde bira içmişlerdi birlikte. Koca bir bardak bira! Köpüklü bira! André? Ondan haberli olmadıklarına göre, André yakalanmamıştı daha demek. Kumandanın öğrenmek istediği bu olmalıydı.

— Dayanacağım, dayanacağım! diye kendi kendine mırıldandı Raymond. Dayanamadığım anda bardağa atılırım.

Birden kapı açıldı.

— Evet, nasılsınız? diye sordu kumandan. Bir şeyler içmek istiyor musunuz?

Soruyu anlamamış gibi,

— Ben mi? diye şaşkın sordu Raymond.

Kumandanın aşağılayıcı gülümseyişini farkedince ekledi:

— Yemek aralarında bir şey içmem ben.

— Nasıl isterseniz. Benim acelem yok nasıl olsa, bekleyebilirim. Gerçekten bana söyleyecek hiç bir şeyiniz yok mu?

— Hayır.

— Peki. Geceyi bu odada geçireceksiniz. İyi uykular, bayım.

Kumandan, kapıyı arkasından çekmek üzereydi ki:

— Bir dakika! diye seslendi Raymond. Size bir şey değildi aslında.

— Buyurun.

— Masanızın üzerindeki kâğıda bakmama izin verir misiniz? Üzerinde adamı okur gibi oldum.

— Yanılmamışsınız. Yakalanan arkadaşlarınızın ve eylemlerinizin listesini çıkardım.

— Bakabilir miyim?

— Tabii. Tüm yaptıklarınızı en küçük ayrıntısına dek bildiğimizi öğrenmiş olursunuz böylece. Düşüncelerinizi toplamanıza yardımcı olur belki bu.

Raymond yerinden doğruldu, kâğıdı almak için masaya yaklaştı. Ama bardağı alacağını sanan nöbetçiler bileklerine yapıştı.

— Lassen machen!(1) dedi kumandan. Ve kapıyı arkasından çekerek gitti.

Nasıl olmuştu bu? Raymond olup bitene hâlâ inanamıyordu... Fırsatın değerlendirilmesinden başka bir şey değildi aslında.

Kumandan dışarı çıktığında tam kâğıdı alacakken, bardağı almıştı. Kumandanlarının son sözlerini yanlış değerlendiren askerler tutuklanan bu davranışına ses çıkarmamışlardı.

Ve içmişti Raymond. Dolu bardağı bitirdikten sonra bir bardak bir bardak daha içmişti.

Masanın üzerindeki liste vız geliyordu şimdi ona.

Doya doya içtikten sonra, yüzünde geniş bir gülümseyiş, dönüp sırasına oturmuştu.

Askerlerden biri sigara uzattığında da:

— Hayır, kullanmıyorum, demişti gururla.

---

(1) Bırakın, alsın!

ON BEŞİNCİ BÖLÜM

Üç gün geçmişti. Dördüncü günün sabahı, yorgunluktan yavaş yavaş gücünü tükettiğini hisseden Raymond hâlâ kapatıldığı o geniş otel odasındaydı.

İlk güne oranla daha kolay dayanabiliyordu tutukluğa.

İkinci günün sabahı kumandan odaya girdiğinde, sürahilerin boşaltıldığını görünce öfkeden deliye dönmüştü. Küfürler yağdırmış, nöbetçileri tokatlamıştı. Ve Raymond gülmemek için dudaklarını ısırmıştı.

O gün ve ötekiler sorguyla geçmişti. Susuzluk denilen o korkunç belâya yeniden çatmamak için verilen tüm yemekleri geri çevirmişti Raymond. Her gece yatması için Cherce-Midi'ye götürüyorlardı onu. Üç günden beri ağzına lokma koymamıştı. Midesi kazınıyordu ama açlığa susuzluktan daha kolay dayanıldığını öğrenmişti.

Sorgular, Valmy grubunun düzenlediği eylemleri kapsıyordu. Kumandanın çiziştirdiği kâğıt bir cins şe-

ma niteliğindeydi. Yukarıdan aşağıya, tutuklananların adları yazılmıştı. Kâğıdın altına da girişilen harekâtlar sırlanmıştı. Her adın yanına, söz konusu eyleme katılıp katılmadığını belirten özel bir işaret konulmuştu.

Listede, Raymond'un grup şefi olduğu ve harekâtları onun yönettiği açıkça görülüyordu. Yazılı olanların tümünü kabul etmiş ama yeni bir şey eklememişti Raymond.

Dördüncü günün sonunda, tüm sorguyu yazı makinesinde kâğıda geçiren yüzbaşı, kumandanının önüne kalın bir dosya koydu.

Gestapo içinde de kırtasiyeciliğin bu denli yaygın olması Raymond'u şaşırtmıştı.

Odada Raymond'la kumandan yalnız kalmışlardı şimdi. Günlerdir burun buruna olduğu Almanı her yüzüyle tanımıştı Raymond. Kibar, acımasız, sevimli, kinli... Konuk olduğu salonda da, işkence odasında da davranışlarında pek değişiklik olmayan adamlardandı kumandan.

— Ben de bir zamanlar yeraltı direniş örgütündendim, dedi birdenbire kumandan. Geçen savaşta, nefret ettiğim Fransızlara karşı. Bugün, ipler bizim elimizde. Düşmanlarımıza acımadığımızı size söylememe gerek yok sanırım. Değil mi?

— Evet, sizleri iyi tanıyorum.

— Sizin gibi adamlara saygı duyarım aslında. Güzel iş becerdiniz. Sainte-Assise eyleminizden söz ediyorum. İyi hesaplanmış, dört dörtlük bir askerî harekât doğrusu. Laf aramızda, bizi epeyce korkuttunuz.

— Nereye varmak istiyor acaba? diye aklından geçirdi Raymond.

— Evet, diye konuşmasını sürdürdü kumandan. Sainte-Assise olayını öğrendiğimiz zaman, bunun bir yeraltı direniş örgütünün işi olduğunu hemen anladık. Ölümü göze alarak girişilen bir eylem olduğu açıktı. Üstelik, başarı şansınızın çok düşük olduğu bir eylem. İçinde bulunulan koşullar altında bize saldırmayı göze aldıklarına göre, partizanlarınız çılgın olmalı. Ama bizi korkutan gözü karalığınız değil, elinizde plastik bulunduğunu anlamamız oldu.

Kumandan çekmecesinden bir tomar resim çıkardı.

— Aslında bunları size göstermemem gerekir, dedi. Ama nasıl olsa fazla yaşamayacaksınız. Bu fotoğraflar konusunda asker askere konuşabiliriz. Bakın!

Raymond ilk resmi aldı. Çelik halatlardan birine bağlanmış, içi barutlu plastik topu gösteriyordu.

Kaşlarını çattı.

— Bu patlamamış, diye açıkladı Alman. Arkadaşlarınızdan biri, sanırım Armand, patlayıcı kapsülün güvenliğini açmayı unutmuş. Bunun yardımıyla, işi nasıl becerdiğinizi keşfettik. Şimdi de, kendi marifetlerinize bakın!

Resimde, bir çimento ve demir yığını görülüyordu. Raymon'la Victor'un patlayıcıyı yerleştirdikleri kulenin ayağıydı bu.

— Gerçekten iyi hesaplanmış bir iş, diye belirtti kumandan. Gün ortasında, yığınla nöbetçinin kol gezdiği bir verici istasyonuna girmek ve kulelerin dibine patlayıcı yerleştirmek her baba yiğidin harcı değildir. İyi bir asker olduğunuz tartışılmaz doğrusu.

Raymond resme yutacak gibi bakıyor, harekâtın tüm sonucunu görmek istiyordu. Ama kumandan fırsat tanımadı ona. Resimleri yeniden çekmecesine koydu.

—Askerliğinizi hangi bölükte yaptınız? diye sordu.

— Piyade.

— Fişekçi değil miydiniz?

— Hayır.

— Peki böylesine güçlü bir patlayıcı yapmayı nereden biliyorsunuz? Kimden öğrendiniz?

— Hiç kimseden. Kendi kendime keşfettim.

— Masal okumayın bana! Malzemenin Londra malı olduğu ortada.

— Bilmiyorum.

— Bakın! Siz de benim kadar iyi biliyorsunuz ki, Londralılar siz komünistleri pek sevmezler. Eğer De Gaulle'cüler başarıya ulaşırsa, onların yapacakları da bizim yaptığımızın aynı olacak. Sizi hapse tıkacaklar. Bu malzemeyi de De Gaulle'cüler yoluyla ele geçirmiş olabilirsiniz ancak. Ama nasıl? Bir yanlışlık mı oldu yoksa bir dolap mı çevirdiniz? Evet? Plastiği size kim verdi?

— Malzemenin kaynağıyla hiç ilgilenmedim.

— Kulağınızı açıp beni iyi dinleyin! Şimdiye dek size saygıdeğer bir asker gibi davrandım. Sıradan bir tutukluya davranıldığı gibi davranmak zorunda bırakmayın beni!

— Söyleyecek bir şeyim yok.

— Daha açık konuşacağım sizinle. Sainte-Assise eyleminde kullanılan malzemeyi bir evden sizin taşıdığınızı biliyoruz. Her şeyi öğrendik biz. Malzemeyi size, grubunuzla ilişkisi olan bir De Gaulle'cünün verdiğini bile. Malzemeyi aldığınız evin adresini soruyorum size yalnızca.

— Tüm bunları kimden öğrenmiş olabilirler? diye

düşündü Raymond. Ama söz konusu eylem hakkında bir çok kişinin bilgisi olduğu aklına geldi birden.

— Evet, sizi dinliyorum, diye sabırsızlandı kumandan.

— Bir şey bilmiyorum ben.

— Bilip bilmediğinizi yakında anlarız. Elimize düşenler eninde sonunda bülbül kesilir. Önüme geçin!

Dışarı çıkarken:

— Gerçek olan bir şey varsa, diye düşündü Raymond, Robert bu sorunun karşılığını benden çok daha iyi biliyordu. Aynı konuda sorguya çekildiğime göre, onun konuşmadığı kesin.

Yandaki odaya girer girmez Raymond karnına inen bir yumrukla yere yuvarlandı.

İki asker tekme tokat üzerine atıldı.

İki büklüm olmuş, erkeklik organını korumaya çalışıyordu Raymond. Dayak, aynı hızda uzun zaman devam edemezdi. Dayanmak gerekiyordu. Dayanmak...

Kaburgaları üzerinde patlayan bir çizme darbesi soluğunu kesti. İnledi.

— Adres? diye sordu kumandan bir sigara yakarak.

Acıyla soludu Raymond.

Parmağı, bir ayakkabı topuğu altında yavaş yavaş eziliyordu.

Sırtından soğuk ter süzüldü.

Bağırmayacaktı. Hayır, bağırmak istemiyordu! Tüm kanının çekildiğini, yüzünün sarardığını hissediyordu.

— Ay!

Dayanamamıştı. Daha fazla dayanamıyacaktı artık. Bağırdı, bağırdı. Bağırmak, biraz olsun rahatlatmıştı onu. Parmağının üzerindeki topuk çekildi.

— Sokağın adı ne? Adı ne sokağın?

Froidevaux, Froidevaux diyordu içinden bir ses...

— Numara?

22, 22... diye yineliyordu iç ses.

Her yönden birden üzerine tekme yağıyordu. Burnu kanıyor, kulakları uğulduyordu. Başı zonkluyor ve hep aynı iç ses kumandanın her sorusunu cevaplıyordu.

22, Froidevaux sokağı, 22, Froidevaux sokağı...

İçinde, bir yerlerinde bir şeyler çatırdadı. Dayanılmaz bir acı... Hiç bir şey duymuyordu artık. Bayılmak üzereydi.

Bir numara, bir sokak adı uçuşuyordu beyninde. Hep aynı numara, hep aynı sokak...

22, Froidevaux sokağı, 22, Froidevaux sokağı...

Bir süre sonra kendine geldi Raymond. Kanlı gözleri yuvalarından fırlamıştı. Konuştuğunu sandı bir an.

Kumandan sakin gözlerle ona baktı.

— Pek geveze değilsin anlaşılan. Ama önemi yok. Nasıl olsa küçük bir denemeydi bu.

Topallıyarak dışarı çıktı Raymond. Şakakları atıyordu. Boğazı kurumuştu. Ağzında acı bir tat vardı. Ama bir tiyatro maskesini andıran, acıdan gerilmiş yüzünde gururlu bir gülümseyiş gizliydi.

Konuşmamıştı.

ON ALTINCI BÖLÜM

— Bay Raymond Foucauld için bir paket bırakmak istiyordum.

— Raymond Foucauld'mu? Burada öyle biri yok.

— İnanın bana, bayım, burada olması gerekir.

— Karısı mısınız?

— Hayır bayım, hiç biri değil.

— Ne zaman tutuklanmıştı?

— Üç gün önce.

— Karaborsacılıktan mı?

— Hayır.

— Hırsızlık mı? Cinayet mi?

— Hayır bayım, hiç biri değil.

— Biraz bekleyin, gidip bakayım.

Marcelle, küçük bir kızın eline sıkı sıkı yapışmış yaşlı bir kadının yanına çekildi. Yığınla insan ellerinde paketler, yiyecek sepetleri bekliyorlardı. Dépot idi burası.

Dépot, Adliye sarayını çevreleyen yüksek yapı-

lardan biriydi. Nezarethane olarak kullanılıyordu. Polis karakolunun devamı gibiydi. Paris'te tutuklanan herkes, ilgili olduğu hapishaneye yollanmadan önce genellikle oradan geçiyordu. Daha sonra, erkekler Santé, kadınlar da Roquette hapishanesine gönderiliyorlardı.

İçerlerinde yatak bulunmayan, ikiye dört genişliğindeki hücrelerde altı ya da sekiz tutuklunun kaldığı Dépot, çirkinliği, pisliği ve bitleriyle ünlüydü. Dar bir avluya çıkan, karanlık bir kapıdan giriliyordu içeri. Parmaklıklı ceza evi arabaları, her gün yığınla yurtsever taşıyordu bu avluya.

Dépot'nun tam yanında, şimdi müze olarak kullanılan eski Conciergerie hapishanesi bulunuyordu. Burada da ziyaretçiler, Fransız Devrimi yıllarında burada kalan soyluların hücrelerini geziyorlardı.

Dépôt'ya gelmeden önce uzun uzun düşünmüştü Marcelle. Raymond'un ortadan kayboluşunun ertesi günü, gizlenebileceği tüm yerleri tek tek dolaşmıştı. Ama kimseyi bulamamıştı. Hatta Raymond'un çok özel durumlarda kullandığı, Clamart'da oturan yaşlı halanın evine bile bakmıştı. Tutuklandığı açıktı artık. Yoksa öldürülmüş müydü? Hayır, bu denli çabuk olamazdı. Bunu düşünmek bile istemiyordu Marcelle.

Dépôt'ya gelmesi çok sakıncalıydı kuşkusuz. Başka birini yollamalıydı. Ama kimi? Tanıdıklarının tümü polisçe aranıyordu. Öyleyse? Ne olursa olsun, kocasının durumunu öğrenmeliydi. Her şeyi göze almış, karar vermişti sonunda. Ve şimdi, gözleri nöbetçinin kaybolduğu koridora dikili bekliyordu.

Kötü birine benzemiyordu bu nöbetçi. Halden anlar bir havası vardı. Ama ya onu çağırırlar, sorguya

çekerler, kimliğini sorarlarsa? Polisleri kandırmak öyle kolay bir iş değildi. Raymond, dikkatli olması konusunda defalarca uyarmamış mıydı onu? O da tutuklanırsa, altı yaşındaki oğullarının durumu ne olurdu? Dışarı kaçmak istiyordu şimdi Marcelle.

Nöbetçi geri dönmüştü.

— Raymond Foucauld bizim burada değil, bayan.

Marcelle'in gözleri yaşla doldu.

— Nerede olabilir?

Adam omuzlarını silkti.

— Bir de yarın gelin.

Sonra, daha alçak sesle ekledi:

— Bazen bir kaç gün beklemek gerekir. Üzülmeyin, üzülmeyin. Kuzeninizin başına bir şey gelmemiştir...

Ertesi gün, daha ertesi gün yine geldi Marcelle.

— Dépôt'ya yollanmadan önce tutukluları günlerce karakolda alıkoyduklarını söylediler bana. Genellikle orada ne kadar kalırlar, bayım?

Nöbetçinin eline bir kâğıt para sıkıştırdı Marcelle.

— Karakolda bir haftadan fazla tutmazlar.

— Peki sonra nereye gönderirler?

— Duruma göre değişir.

— Nasıl?

— Hapishaneleri bir bir dolaşın.

La Santé. Yüksek binaya bir göz attı Marcelle. Büyük kapının üzerinde, «Özgürlük, Eşitlik Kardeşlik» yazılıydı.

Sağdaki dar kapıdan içeri girdi. Büyük kapı görevliler içindi.

— Raymond Foucauld, Santé'de değil, dedi başındaki kasketiyle bir denizciyi andıran genç görevli.

— Ama adi bir suçlu değil, siyasal tutuklu o.

— Bizim için hepsi bir.

— On beş gün önce tutuklandı.

— Olabilir, ama burada değil işte!

— Nerede olabilir?

— Nereden bileyim ben!

Sonra, arkadaşına dönerek yakındı görevli:

— Bunlara laf anlatmak da dünyanın en güç işi.

Bir kâğıda bir takım adlar yazan bir başka görevli, başını önündeki listeden kaldırmadan:

— Bir de gidip Almanlara bakın, dedi.

— Hangi bürolarına gideyim?

— Fresnes'e.

— Fresnes'e mi?

— Evet, Fresnes hapishanesine. Aşağı yukarı bir yıldır Almanlar Santé ile uğraşmıyorlar.

Fresnes'e üçtür geliyordu Marcelle. İlk gelişinde bir asker düzgün bir fransızcayla Raymond Foucauld'un hapishanede bulunmadığını, bir daha gelmesinin gereksiz olduğunu söylemişti. İkincisinde de aynı sözleri yinelemişlerdi. Tüm umudunu yitirmişti Macelle. Ama çıkışta kadınlar, yiyecek dolu bir çanta getirmesini, kocasının adına kapıya bırakmasını öğütlemişlerdi. Özellikle, paketlerin dağıtıldığı cuma günü gelme-

sini söylemişlerdi. Eğer çanta boş olarak ona geri verilirse, Raymond'un orada olduğunun kanıtıydı bu.

Böylelikle Marcelle bir ana özeniyle yiyecek paketini hazırlamıştı: İki baharatlı çörek, tuzlu et, reçel, şeker, büsküvit, bir kutu çukulata. Sonunda öğrenecekti. Hapishanenin girişini tıkayan uzun kuyrukta sırasının gelmesini beklerken, yüreği yerinden fırlayacakmışcasına çarpıyordu. Paketi görevlinin önüne bıraktığında soluğu kesilecek gibi oldu. Pakete bir etiket yapıştırmış, üzerine büyük harflerle yazmıştı: Raymond Foucauld, erkekler koğuşu, Fresnes hapishanesi.

Çantayı elinden alan asker:

— Niçin numarayı yazmadınız? diye sordu.

— Unutmuşum.

— Was?(1)

— Anlamadım.

Alman ağzının içinde anlaşılmaz bir kaç söz geveledi, sonra onunla daha fazla uğraşmayarak öteki paketlerle ilgilenmeye koyuldu. Çantayı almıştı. Marcelle uzaklaşan adamı gözleriyle izledi.

Bir yığın asker gidip geliyor, içeriye kucak kucak paket taşıyordu.

Onun gibi bekleyen ak saçlı bir adama:

— Çantaları geri getirmeleri ne kadar sürer? diye sordu Marcelle.

— Gününe göre değişir. Bazen hemen verirler, bazen de bir yarım gün bekletirler. Sabırlı olmak gerek burada.

---

(1) Ne?

— Elli iki gündür bekliyorum, diye aklından geçirdi Marcelle.

Birden yüreği daraldı. Alman elinde çantayla geri gelmişti. Öfkeyle başını sallayarak çantayı uzattı.

— Nichts! (1)

Marcelle, ona daha da ağırlaşmış gibi gelen çantayı kucakladı. Raymond burada yoktu!

Genç bir asker alaylı alaylı güldü!

Ağlamamak için dişlerini dudaklarına geçirdi Marcelle. Ağlamamalıydı, bu adamların önünde ağlamamalıydı.

Bu çantaya tüm sevgisini koymuştu. Bir çok şeyden kısmış, kocasına bu yiyecek paketini hazırlamıştı. Başladığı noktaya dönmüştü yine.

Fresnes'e bir kaç kez daha geldi Marcelle: Noel öncesi, yeni yılın ilk gününde ve bir başka gün daha. Her seferinde, eli boş geri dönmüştü. Gelip gittikçe dost edindiği kadınlar, yiyecek paketi yerine çamaşır çantası getirmesini öğütlediler.

Ve güneşli bir ocak sabahı çanta ona geri verildiğinde içi boştu.

Yeniden yaşama gücü kazanmıştı Marcelle.

Ama şubat ayı başlarında, çamaşırlardan birinin katları arasına üzerine bir kaç sözcük karaladığı bir bez parçası sıkıştırmayı göze aldığı gün, çanta ona yine içi dolu olarak geri verildi.

Ceza evinden çıkar çıkmaz en yakın gazete satıcı-

---

(1) Yok!

sına koştu Marcelle. Gazeteyi çılğın gibi gözden geçirdi. Almanların, ellerindeki tutukluların bir bölümünü kurşuna dizdiği konusunda bir haber yoktu.

Tüm umutlar kaybolmamıştı daha.

Romainville. Marcelle'in uğramadığı bir tek Romainville ceza evi kalmıştı. Almanya'ya gönderilmesi düşünülen tutukluların bu ceza evinde alıkonulduklarını öğrenmişti.

Gündüzlerini ceza evi, ceza evi dolaşarak geçiren genç kadın çocuğunu doyurabilmek, ekmek parası kazanmak için geceleri evinde dikiş dikiyordu.

O gün Romainville'e ilk bavulunu götürmüştü.

Kapıda soru soran askere, kendinden emin bir tavırla, Fresnes ceza evinden ağabeyisinin buraya gönderilmiş olduğunu söyledi.

— Gut,(1) dedi Alman ve çantayı aldı.

— Bekleyeyim mi?

— Yarın gelin.

Çıkışta, esmer genç bir kadın yaklaştı yanına.

— İçeri girmenize izin verdiler mi? diye sordu.

— Hayır, Kapıya bir paket bıraktım yalnızca.

— Tutuklu olan ailenizden biri mi?

Marcelle, kadının hüzün dolu iri kara gözlerine, yanındaki iki küçük çocuğa baktı.

— Kocam, dedi sonra.

— Benimki de tutuklu.

— Ne zamandan beri?

---

(1) Iyi.

— Dört aydır.

— Nerede?

— Hiç bilmiyorum. Buraya baş vurmamı söylediler ama burada da hiç bir soruma karşılık alamadım.

— Aynı durumdayız. Benim gibi yapın siz de. Kocanızın adına kapıya bir paket bırakın.

Genç kadın hıçkırarak ağlamaya başladı.

— Uzaklaşalım buradan, dedi Marcelle.

Kadını, koluna girerek sürükledi.

— Kocanızın dört ay önce tutuklanmış olduğunu söylemiştiniz, değil mi?

— Evet.

— Hangi nedenle?

— Bilmiyorum.

— Peki ama, tutuklandığını nereden biliyorsunuz?

— Arkadaşlarından biri yazdı bana. Komacın yeraltı direniş örgütünden olduğunu, beni üzmemek için çalışmalarını benden gizlediğini söyledi. Ona siyasete bulaşmamasını defalarca söylemiştim. İki çocuğumuz var. İşte yapayalnız ortada kaldık. Oh, Tanrım! O nerede ki? Zavallı!

— Hadi, ağlamayın canım! Kaygılanmayın da. Göreceksiniz, kocalarımızı bulacağız.

Raymond'un Romainville'de olduğu kesindi. Marcelle'e bıraktığı çantayı geri verdiklerinde içi boştu.

İlkbaharda yeşeren doğayla birlikte, genç kadının içinde yeni umut tomurcukları filizlenmeye başladı, Almanlar Stalingrad önlerinde geriliyorlardı.

Bir gün çantada kirli çamaşır buldu Marcelle. Es-

ki gömleği yüzüne bastırdı. Kirli, bitlerle kaplı yakasının ve kol ağızlarının içine bir şeyler karalamıştı: «Cesaret. Her şey yolunda, ben de. Kucaklarım...»

Ama nisanın birinde Romainville'e gittiğinde korkunç bir karşılık bekliyordu onu.

— Yok. Burada yok. Gitti.

Ceza evinden sapsarı bir yüzle çıktı Marcelle. Almanların bazı tutukluları kurşuna dizdiği söylentisi dolaşıyordu ortada.

Ne yapacaktı? Raymond'un öldürülüp öldürülmediğini nasıl öğrenecekti? Mezarlıkları tek tek dolaşmaktan başka çıkar yol yoktu.

Ve bir bir dolaştı mezarlıkları: Montrouge, Thiais, Bagneux, Colombes. Kurşuna dizilenlerin genellikle Ivry mezarlığına gömüldüklerini öğrendi. Oraya gitti. Yeni kazılmış mezarlar vardı burada. Ortak bir mezarı andıran büyükçe bir tümseğe rastladı. Sevilen insanın belki de bu taze toprağın altında olduğunu düşünmek çılgına çeviriyordu insanı.

Tüm gücünü toplayarak bekçinin odasına yöneldi Marcelle.

— Bana gerçeği söyleyin, inanın, güçlü olacağım. Kocam Raymond Foucauld buraya mı gömüldü?

— Bu konuda size bir şey söyleyemeyiz, Bayan.

— Bir yurtseverdi o. Sizler için, hepimiz için döğüştü. Ve Almanlar onu kurşuna dizdiler.

— Bilmem ben.

— Başınıza bir iş açacak değilim. Siz de Fransızsınız. Olup bitene kayıtsız kalamazsınız.

— Kocanızın adı elimdeki listede yok.

— Burada değil mi yani? Açık konuşun benimle.

— Daha fazla bir şey bilmiyorum ben. Size söyleyebileceğim tek şey, son on beş gün içinde buraya kimsenin gömülmediği.

On beş gün önce Raymond daha Romainville'deydi. Başka mezarlıklara gitti Marcelle.

*

İçeri girdiğinde:

— Sonunda gelebildin! diye çoşkuyla karşıladı teyzesi Marcelle'i. Sana nasıl haber ileteceğimi bilemedim. Bir mektubun var. Sekiz gün önce geldi...

— Raymond'dan mı yoksa!

— Evet, Raymond'dan. Mektubu açtığım için bağışla beni. Daha fazla bekleyemedim.

Marcelle, bir defter kâğıdına karalanmış mektubu bir solukta okudu.

«Sevgilim: Bizi Almanya'ya götürüyorlar. Tanıdığın tüm arkadaşlar benimle ve hepsi iyi. Kendini üzme. Gelecek ilkbaharda, kırlara Fulya çiçeği toplamaya gideceğiz. Oğluma iyi bak. Sizi seviyorum, ikinizi de öperim. Zafer bizimdir. Cesaret.»

Ağlaması mı yoksa gülmesi mi gerektiğini kestiremeyen Marcelle:

— Bu mektubu kim getirdi? diye sordu.

— Genç bir kadın. Adresini de bıraktı.

— Raymond! Raymond'um benim! diye Marcelle sevinç çığlığı attı. Yaşıyor! Onu buldum!

— Neden Fulya çiçekleri toplamaktan söz ediyor?

— Şakalaşıyor benimle. Üç yıldır her ilkbaharda

kırlara çiçek toplamaya gitmeyi kararlaştırırız ve her seferinde bizi engelleyecek bir şeyler çıkar.

Göz yaşları arasında gülümsedi Marcelle.

— Ah, sizsiniz! dedi Marcelle, kapıyı açan genç kadının Romainville'de tanıştığı kadın olduğunu görünce. Size teşekkür etmeye geldim.

— Ne güzel bir sürpriz! Sizi görmeyi öyle istiyordum ki! Kocamın nerede olduğunu öğrendim.

— Bende, sizin sayenizde.

— Nasıl olur?

— Bugünlerde Clamart'a bir mektup getirmediniz mi?

— Evet.

— Banaydı mektup.

— Öyle mi! Sevindim.

— Mektup nasıl elinize geçti?

— Üzerinde benim adresim bulunan bir zarf bir ceza evi arabasından sokağa atılmış. Yoldan geçen biri de bulup bana getirmiş. Zarfın içinden iki mektup çıktı. Biri sizinkiymiş işte.

— Öyleyse kocalarımız birlikte, dedi Marcelle. Almanya'ya götürmüşler onları.

— Evet, biliyorum. Kurtuldular sayılır.

ON YEDİNCİ BÖLÜM

— Er is tot! Raus!

Raymond Foucauld ve Robert, arkadaşlarının cansız gövdesini her iki ucundan tutarak kaldırdılar.

— Schnell, schnell! (1) diye söylendi Blockfriseur. (2)

Yüz elli adam koyunlar gibi yaşıyordu burada.

Mauthausen'deki 16 numaralı Blok'un(3) sabah saatlariydi. Şaklayan tokatlar, toplanan ot minderler, havada uçuşan toz, oradan oraya koşuşturmalar, yere yuvarlananlar, inleyenler ve insan sürüsünün ortasında, elinde vınlayan kamçısıyla kıllı göğüslü dev bir adam. Bağrışlar, ulumalar ve son günlerini yaşayan

---

(1) Çabuk, çabuk!

(2) Bütün hücrelerin temizliğinden sorumlu kişi. Block şefi ve Block sekreterliğinden sonra en önemli görevdi bu. Bu iş genellikle cellatlara verilirdi.

(3) 16 ya 8 metre boyutlarında, 100 ile 300, hatta daha fazla adamın bir arada kaldığı yapı.

iki üç zavallının kanını donduran Block şefinin korkunç kahkahaları.

Robert ve Raymond kalabalığın arasından güçlükle ilerlediler.

Michel geceleyin ölmüştü. Bir gün önce, çalışma sırasında bayılmıştı. Kapo'lardan(1) biri tekmeyle ayıltmıştı onu. Akşam, Kommando dönüşünde, iki kolundan tutarak sürüklemeleri gerekmişti. Block'ta da tek bir lokma bile koymamıştı ağzına. Raymond ve arkadaşlarının Mauthausen'e geldikleri bir buçuk aydan beri, altmış kişilik Fransız kafilesinden ölen onuncu kişiydi Michel.

Mauthausen'de ölmek için fazla bir şey gerekmiyordu. Açlıktan karnı sırtına yapışmış adamları tüketmek için bir kaç hafta yetiyordu. Mikroplu bir bardak su, gövdenin can alıcı bir noktasına inen sert bir tekme, çalışma sırasında harcanan aşırı güç, yağmurlu bir gün, bir anlık şaşkınlık... Ölüm herkesin yambaşındaydı. Eğer olduğun yerde kıvrılıp kalmazsan, ertesi sabah, güneşli bir günde sessizce yaşama gözlerini kapayıveriyordun. En güç olan, ilk günlerdi. Üç aylık alışma devresi. Bu devrenin sonunda hâlâ ayakta kalabilmenin yaşama şansı vardı daha. Ölüme hüküm giymişlerin ölümle savaşma, ölüme karşı durma devresiydi bu.

Raymond ve Robert, Michel'in cansız gövdesini Block'un yıkanma için ayrılmış bölümüne bıraktılar. Islak çimento üzerinde, çırılçıplak iki ceset daha vardı.

---

(1) Aynı Kommando'dan olanları çalıştırmakla görevli bir tutuklu.

Michel'in çizgili iç donunun ipini bıçağıyla kesen Blockfriseur;

— Ausziehen! [1] diye buyurdu.

Donu yavaşça aşağı çektiler. Ölünün kalçaları birer avuç kalmıştı. Gömleğini çıkarırlarken başı tok bir gürültüyle çimentoya çarptı.

Yere bir şey yuvarlanmıştı. Michel'in bir gün önce yiyemediği kuru ekmek dilimiydi bu. Raymond aceleyle ekmeği aldı, gizledi.

Cesetin karnı iyice çukurlaşmış, bel kemiğine yapışmıştı. Kaburga kemikleri, saydamlaşmış ak derisinin altından fırlıyordu. Kılları traşlanmıştı. İki çocuk doğurtmuştu bu iskelet.

— Wasser! [2] dedi Blockfriseur.

İstenileni sezinleyen Robert, ölünün göğsüne iki avcuyla biraz su serpti. Ve Raymond arkadaşlarının kirli çamaşırlarını bir sandığa atarken Alman, mürekkepli bir kalemle bir numara yazıyordu: 25.511.

Bitmişti.

O sabah Raymond'la Robert yıkanacak zaman bulamamışlardı. Hızla soyunup giyindiler ve kara bir sıvının dağıtıldığı karavana kuyruğunda sıralarını aldılar. Kahve kuyruğuydu bu.

Raymond gömleğinin içinden ekmek dilimini çıkardı.

— Bir parçasını Gégène ve Victor'a ayıralım, dedi Robert.

Otuz çift aç göz dikilmişti üzerlerine.

Dışarda, ölülerin yakıldığı fırından kırmızı bir

---

(1) Soyun onu.
(2) Su!

alev yükseliyordu. Yanmış et kokusu kaplamıştı ortalığı.

— Alles Krematorium!(1) diye bağırdı bir Kapo.

Bir kaç gün önce, on bir kişilik bir Fransız ekibi Berthel'in Kommando'suna gönderilmişti. Raymond ve arkadaşları da vardı ekipte. Uzun yüzlü, uzun burunlu Armand da.

Berthel'in Kommando'su, Mauthausen kampının en ünlü Kommando'larından biriydi. Elle kaya toplanırdı burada.

Küçük grupları, yüksekçe bir kayanın ardında yerini aldığında;

— Gözümüzü korkutacağını sanıyor cellât herif! diye söylendi Gégène. Göreceksiniz aslanlarım, kurtulacağız!

— Gevezelik etmeyelim, dedi Raymond. Adamın gözleri üzerimizde. Daha ilk günden dikkatini çekmeyelim. Hep bizimle uğraşır sonra.

Ve Fransızlar, ikişer ikişer Trage'ı(2) taşımaya koyuldular.

Armand hep biraz uzaklarında kalıyordu. Valmy grubunun eski üyeleri, Romainville'den beri onu karantinaya almışlardı. Kimse konuşmuyordu onunla.

---

(1) Hepiniz fırını boylayacaksınız!

(2) Büyük kayaların taşınmasında kullanılan, bir çeşit tahta sedye.

Grubun yakalanmasına neden olan oydu. İçlerinde Michel de vardı o zamanlar. Şimdi ise, Michel yoktu artık.

Saçları traşlanmış adamlar, alev alev yanan kızgın güneşin altında çıplak başla dolaşıyorlardı. Zaman zaman içlerinden birinin kemikli sırtına bir sopa iniyordu. Her yer, taştı. Yalnızca taş. Yokuş aşağı yuvarlanan taşlar. Omuzları çökerten, Trage taşıyıcılarının belini büken ağır taşlar. Vagonlara gürültüyle boşaltılan taşlar. Kırılan, yavaş yavaş duvara dönüşen taşlar. Ve gövdelerinin üst yanı çıplak, eğilen, kalkan, çekiç sallayan adamlar. Koşuşan adamlar. Bağrışanlar.

Ötekiler gibi bir gündü bu gün de.

Kapo olduğu başındaki kasketten anlaşılan bir İspanyol;

— Hey, Fransızlar! diye seslendi.

— Ne var? dedi Raymond.

— Orada tek başına duran arkadaşına söyle de, çalışsın. Dayak yiyecek yoksa.

— O benim arkadaşım değil.

— Ama o da Fransız.

— Evet ama, beni ve arkadaşları ele veren bir Fransız. Onun yüzünden buradayız biz.

— Sizi yakalatan o demek?

— Öyle.

— İyi, onunla benim uğraşmama gerek yok. Ne hali varsa görsün. İspanyol başka bir ekibe doğru uzaklaştı. Benden korkmayın ama öteki Kapo'lardan kendinizi koruyun, demekti bunun anlamı.

Mauthausen'de hiç bir şey gizli kalmazdı. Bir sa-

at geçmeden Kommando'dakilerin tümü, arkadaşlarından uzak tek başına çalışan adamın Fransız olduğunu ve öteki Fransızları ele verdiğini öğrenmişti.

Almanlardan biri durumu Berthel'e de anlattı.

Kim olursa olsun, burada hainlere uygulanan tek bir kanun vardı. Kürek hükümlülerinin zindan kanunu.

Berthel elinde kırbacıyla yaklaştı.

— Wo ist dieser Franzose?(1) diye sordu.

Armand olanların farkında değildi daha.

Berthel yardıma iki Alman çağırdı. Onlar için kurbanın şu ya da bu oluşu önemli değil, birini döve döve öldürmekti önemli olan.

Her üçü de Armand'a yaklaştı.

— Ona ne yapacaklar? diye sordu Raymond İspanyol'a.

— İşinize bakın siz!

Almanlardan ikisi bir kaya yığınının ardına geçmişti.

— Kom her! Kom her!(2)

Armand başını kaldırdı.

Suratında patlayan bir yumruk ve karın boşluğuna inen bir tekme üç metre uzağa fırlattı onu.

İnliyerek doğruldu ve fırlatılan iri bir taş başını sıyırarak geçti.

— Los! Los!(3)

---

(1) O Fransız kim?

(2) Gel buraya! Gel buraya!

(3) Hadi, hadi!

Cellâtlar iki sopa kapmışlar, tüm güçleriyle Armand'ın sırtına indiriyorlardı. Tekmeleyerek bayıra doğru itiyorlardı onu.

— Los!

Yokuşun başı yasak bölgeydi. Dikenli telin hemen önündeki nöbet yerinde bekleyen bir S.S. kurşunlarını boşaltmak üzere makineli tüfeğini sürünerek yaklaşan tutukluya dikmişti. Onun için tekdüze yaşamını renklendirecek eğlenceli bir olaydı bu.

Dikenli teli tutan kazıklar, topraktan otuz santimetre yüksekliğindeydi. Yumuşak bir eğimle uzanan yokuş ise beş metre yüksekliğindeydi.

Başı kanayan Armand büyük bir kayaya sıkı sıkı yapışmıştı. İlerlememek için direniyordu.

— Geh! Geh!(1)

Almanlardan biri bacaklarını çekiştirirken, bir öteki tekmeler yağdırıyordu.

— Hayır! Hayır! diye uluyordu Armand.

Ceketi parçalanmıştı.

Debelenirken sırt üstü düştü. Göğsüne bir sopa indi. Soluğu kesilmişti.

Kapo Berthel üzerine atıldı, boynundan çekerek ayağa kalkmaya zorladı.

— So, mein lieber, Komm mit mir.(2)

Yumrukluyor, yapıştığı taştan koparmaya çalışıyordu onu.

Armand gücünü tüketmek üzereydi. Dizleri üzerinde

---

(1) Yürü, yürü!

(2) İşte böyle dostum, benimle gel.

hafifçe doğruldu. Yüzü acıdan kırışmıştı. Burnundan sümük ve kan akıyordu.

— Schnell! Schnell!

Sırtına inen coplardan korunmaya çalışarak, çılgın gibi koşmaya başladı Armand. Büyük bir daire çizdikten sonra adımları yavaşladı. Yokuşun alt başında durdu yeniden. Her yanı kan içindeydi. Son bir çabayla yumruklarını sıkarak cellâtların üzerine atıldı. Ama yumrukları havayı döğdü yalnızca.

— Yürekliymiş doğrusu, dedi Gégène. Karakolda da burada dayandığı gibi dayansaydı, burada olmayacaktık şimdi.

Berthel bir kazma kapmıştı.

— Genug!(1) diye bağırdı Robert.

Kapo durakladı.

— Söyle ona bu kadar yeter, dedi Raymond İspanyol'a.

— Das ist genug?(2) diye sordu Berthel dönerek.

— Ya, ya!(3) dedi Fransızlar.

Berthel Armand'ı son bir kez daha tekmeledikten sonra uzaklaştı.

Armand elleri üzerinde doğrulmaya çalışırken:

— Öldürülmesini neden istemediniz? diye sordu yaşlı bir Alman tutuklu.

— Hain de olsa, bir vatandaşımızın öldürülmesine göz yumamazdık, diye karşılık verdi Raymond. İnsanlığımızı yitirmedik.

---

(1) Yeter!

(2) Yeter mi diyorsunuz?

(3) Evet, evet!

Biraz uzaklarında Berthel İspanyol'la hızlı hızlı tartışıyordu.

Bir süre sonra:

— Sana ne söyledi? diye sordu Robert, İspanyol'a.

— Fransızların tümünün korkak olduğunu söyledi. Korkaklara acımazlarmış.

Daha alçak bir sesle ekledi sonra:

— Çok dikkatli olun.

ON SEKİZİNCİ BÖLÜM

Bir vagonun arkasına gizlenmişlerdi.

— Söylediklerimi iyi anladınız mı, çocuklar? dedi Raymond arkadaşlarına. Traktör görünür görünmez hepimiz ayrı ayrı tuvaletlere gideceğiz. Araba dönemece varıp Ruslar saldırıya geçtikten sonra saldıracağız biz. Hepiniz ne yapacağınızı biliyorsunuz, değil mi?

— Evet.

— Tamam öyleyse. Dağılalım şimdi ve çalışır gibi yapalım.

Raymond, Victor, Gégène ve Robert, her biri kendi yönlerinde uzaklaştı. Bir gün önce, pancar taşıyan kamyona saldırmayı kararlaştırmışlardı.

Kamyon her gün hep aynı saatte, arkasından pancar yüklü bir traktör çekerek geçiyordu taş ocağından. Kazma ve sopalarla silâhlı üç S.S. koruyordu kamyonu. Yolun kenarında çalışan Kommando'daki Ruslar kamyonu yağma etmeyi göze almışlardı. Yalnız onlara

özgü bir teknikle hep birlikte kamyona saldırıyorlar ve şaşıran S.S.'ler içlerinden bir kaçını yakalamaya çalışırken ötekiler kapabildiklerince pancar kapıyorlardı. Savaş ganimetlerini daha sonra aralarında pay ediyorlardı. Bu iş için en uygun yer, yapıların ve yüksek kayaların arkasına düşen dönemeçti. Buradan her yöne kaçılabilirdi. Rusların saldırıyı gerçekleştirdikleri yolun tam karşısı Berthel'in Kommando'larının çalışma alanıydı. Alan, dar bir kanal ve tuvaletlerle çevriliydi. Raymond ile arkadaşları buradan saldırıya geçeceklerdi.

Saat öğleden sonra dört dolaylarıydı.

— Dikkat! diye bağırdı Gégène.

Ama ötekiler ağır adımlarla tuvaletlere yönelmişlerdi bile.

Traktör uzaktan görünmüş, dönemece girmişti.

Bir kargaşalık oldu dönemeçte.

Taş ocağındaki çalışmalar hiç bir şey olmamış gibi sürüyordu.

Pis su fıçılarını gizleyen tahtaların arkasında dört adam bekliyordu. Dört Fransız. Otuz metrelik bir yol vardı önlerinde. Traktöre varmadan önce küçük bir köprüden geçmeleri gerekiyordu.

Tam karşılarında, Kapo'lardan kaçan Rusların her biri bir yana dağılmış, taş yığınları arasına gizlenmişti.

Kamyon köşeyi döndü. Yavaş yavaş ilerliyordu. S.S.'lerin sayısı arttırılmıştı. İkisi, ellerinde kazmalar, traktöre binmişlerdi. Elleri sopalı öteki ikisi ise kamyonun arkasından yürüyordu.

Rusların toplaştıklarını farkedince:

— Weg! Weg![1] diye bağrıştılar.

Tam zamanıydı.

— Hadi, dedi Raymond ve Victor'la birlikte öne geçti.

Onların görevi, gözcüleri oyalamaktı. En çevikleri olan Gégène kamyondan bir pancar alacak ve aldığını kanala fırlatacaktı. Öndekileri on metreden izliyordu. Robert en arkadan geliyordu. Traktöre ters taraftan yaklaşacak kapabildiğince pancar kapacaktı.

Ama S.S.'ler onları görmüştü. Raymond ve Victor köprüde durdular, geri dönmeye yeltendiler. Traktör on metre uzaklarındaydı. Tam o sırada, yolun karşı tarafından otuz kadar Rus saldırıya geçti. S.S.'ler onlara döndüler. Her yönden sopa, kazma darbeleri yağıyordu. Başı kan içinde bir adam koşmaya koyuldu.

Raymond'la Victor kargaşalıktan yararlanarak kamyona doğru atıldılar. Karşılarına çıkan ilk S.S.'i yana iterek yolu bir koşuda aştılar.

Traktörün üzerindeki iki S.S. soldan saldırıya geçen yeni bir Rus grubuyla uğraşıyorlardı. Kapo'lar da birer sopa kaparak Almanların yardımına koşmuşlardı.

Gégène kalabalığın arkasına geçti, kamyonun sağ yanına atıldı. Ayağıyla, kanalın çamurlu suyuna bir şeyler yuvarlayabilmişti. Yeniden köprüyü geçip, Kommando'lar arasına karışabilirdi artık.

Kapo'lar alanı kırbaçlarıyla dövüyorlardı.

---

(1) Açılın! Açılın!

Raymond tahta fıçılardan birinin üzerine, Victor'un yanına oturmuştu.

Böbreklerini sıvazlayarak:

— Kötü bir tekme yedim, dedi.

— S.S.'lerden mi?

— Hayır, Kapo'nun birinden.

— Her şeye rağmen iyi iş becerdik.

— Evet ama, bir dahaki sefere iki dakika daha geç saldırıya geçmeliyiz.

— Gégène de birşeyler alabildi mi acaba?

— Sanırım.

— Robert ne yaptı ki?

— Yakında öğreniriz. Bak, işte geliyor.

Karnının üzerindeki şişkinliğini göstererek yaklaştı Robert. Kemer yerine kullandığı ipi çözdü.

Gömleğinin içinden iki pancar çıkararak:

— Bunları alabildim, dedi.

Raymond eski bir çakıyla pancarları bölüştürdü.

— Yiyeceklerinizi ceplerinize koyun da, görmesinler.

— Ben benimkinin bir parçasını hemen yiyeceğim, dedi Victor. İçinde şeker var bunların.

Daha sonra, payına düşeni Gégène verdiklerinde:

— Sainte-Assise'yi havaya uçurduğumuz günün gecesi kadar sevinçliyim, dedi Gégène. Pancarlar da pek güzelmiş!

Mauthausen taş ocağında herkes işinin başındaydı. Öğleden sonra iki sularıydı saat. Birden canavar dü-

dükleri çalmaya başladı. Alışılagelmişin çok dışında bir şeydi bu.

Yanında çalışan yaşlı bir Avusturyalı tutukluya:

— Was ist?(1) diye sordu Robert.

— Ich weiss nicht!(2)

Kaldıraçlar yerden otuz metre yükseklikte durmuştu. Çekiç seseleri yavaşladı, sustu. S.S.'ler alanda koşuşturuyordu.

Her yönden:

— Antreten! Antreten!(3) diye Kapo bağrışları duyuluyordu.

Tutuklular işlerini bıraktılar ve kendi Kommando'larında toplandılar.

— Önemli bir şey olmalı, dedi biri. Eskilerin dediklerine göre, şimdiye dek buna benzer bir şeye rastlanmamış.

gruplar hızla sayıldıktan sonra sıraya sokuldu ve çağrı yerine doğru yöneltildi.

İki iki dizilmiş bin üç yüz adam alanda uzun bir kuyruk oluşturuyordu. Yüzler gerilmişti. Kapo'lar sessizdi. Kommandoführer(4) ile Oberkepo(5) tutukluları yüzer yüzer sayarak sıraları denetlediler. Birileri mi eksikti acaba? Koşarak iki tutuklu geldi, son yüzün içinde yerlerini aldı. Kommandoführer yeni gelenlere yaklaştı, acımasızca tokatladı. Kapo idi bunlar.

Kimse kımıldamıyor, kimseden çıt çıkmıyordu.

---

(1) Ne oluyor?
(2) Bilmiyorum.
(3) Toplanın! Toplanın!
(4) Kommando'ların tümünün denetiminden sorumlu S.S.
(5) Kapo'ların şefi.

Yüksek kayalıkların doruklarındaki S.S.'ler makineli tüfeklerini tutuklulara dikmişti. Elleri tetikteydi.

Robert içlerinden birinin bir iki kez yere eğildiğini otlar arasından bir şey aldığını farketti.

— Çilek topluyor galiba, diye mırıldandı Gégène.

Rüzgârın önünde uçuşan bir yaprak, seksen altı basamaklık büyük merdivenin üzerinde dans ediyordu.

— Ruhe! (1) diye bağırdı Oberkapo.

— Ne yapıyor o herif orada, diye yeniden mırıldandı Gégène.

Gözleri hâlâ kayanın tepesindeki S.S.'deydi.

Kommandoführer elindeki katlı kâğıdı açtı, boğazını temizledikten sonra yüksek sesle okudu:

— Fünf und zwanzig tausent fünf hundert zwei und fünfzig! (2)

— Allahın belâsı, bu benim numaram, dedi Gégène.

— Öne çık!

— Hier! Schnell! (3) diye uludu Oberkapo.

Gégène sıradan çıktı, koşarak gösterilen yere gitti.

— Fünf und zwanzig tauzent fünf hundert...(4)

Gégène söylenenleri dinlemiyordu artık. Raymond'un da yanına geldiğini farkedince sevinmişti.

Numaralama devam ediyordu. Birbiri ardından adamlar sıradan ayrılıyor, beşer beşer toplandıkları küçük grupta yerlerini alıyorlardı. Tümü de Fransızdı bunların. Onuncu numara Robert'inkiydi. On dör-

---

(1) Susun!

(2) Yirmi beş bin beş yüz elli iki!

(3) Buraya, çabuk!

(4) Yirmi beş bin beş yüz!

düncü de Victor'un, Aşağı yukarı otuz numara okunmuştu. Ayırma işlemi bitince Kommandoführer listeyi bir kez daha okudu. Oberkapo, çizgili gömlekler üzerine dikilmiş numaraları denetledi. Taş ocağındaki Fransızların tümü bir aradaydı.

Grup, elleri tüfekli S.S.'lerle çevrildi.

— Fertig! Arbeits kommando!(1) diye bağırdı Oberkapo numarası okunmayanlara.

Ve canavar düdükleri yeniden çaldı. Ötekiler işlerinin başına dönerken, küçük grubu merdivenlere doğru yönelttiler.

Raymond'un sağında yürüyen soluk yüzlü yaşlı bir adam:

— Bizi nereye götürüyorlar ki? diye sordu titrek bir sesle.

— Başka bir kampa yollayacaklar herhalde.

— Emin misin?

— Fırını boylamayalım da!

— Öyle mi dersin?

— Ben nereden bilebilirim?

— Almanların biri bunun hiç de iyiye işaret olmadığını söyledi.

— Yakında anlarız.

— Hay Allah! dedi Gégène. Tam da karnımız pancarlarla doymaya başlamıştı.

— Özetleyelim bakalım: National Köprüsü, Tolbiac, Bercy, Austerlitz, Tournelle Köprüsü.

---

(1) Tamam! Kommando'lar, işe!

— Sully-Morland köprüsünü unuttun.

— Tamam, eksik olan oydu işte. Şimdi tam sayıyı tutturmuş olmalıyız.

— Hayır, bulmamız gereken bir tane daha var.

— Alma köprüsü söylenmiş miydi?

— Doğru, onu unuttuk. En önemlilerden biri oysa.

— Yeni baştan alalım. National.

— Bir.

— Tolbiac.

— İki.

— Saymaya gerek yok, çocuklar. Hepsi tamam. Paris'te otuz bir köprü var ve tümü söylendi. Başka bir şey oynayalım.

— Örneğin, ne?

— Parkları ve meydan bahçelerini sayalım.

— Ben başlıyorum. Luxemburg.

— Tuileries.

— Montsouris.

— Monceau Parkı.

— Saint-Jacques meydanı.

— Orada park yok ki.

— Güvercinler var ama...

— Chaumont tepeleri.

— Kırmızı Tepe.

Taş ocağından alınan Fransızlar 16 numaralı Block' un avlusuna götürülmüşlerdi. Robert'in çevresine toplanmışlar, küçük zekâ oyunları oynayarak zaman geçiriyorlardı. 376 metro istasyonu saymışlar, Seine nehrindeki köprüleri sıralamışlar, şimdi ise Paris parklarında dolaşıyorlardı.

— Cluny parkı.

— Cluny bulvarı.

— İkisi aynı şey.

— Hayır, dostum. Park St-Germain'e bakıyor. Bulvar ise Abbaye'in arkasına düşüyor.

Zaman ilerliyordu.

Sıra ona geldiğinde:

— Yetti artık, dedi Victor. Bizi buraya niye topladılar ki?

— Boş ver, dedi Gégène. Eğleniyoruz işte. Burada oturmak taş ocağında çalışmaktan iyidir.

— Evet ama, oyun oynayalım diye bizi burada toplamadılar herhalde. Söylendiğine göre, öteki Fransızları da başka Block'larda toplamışlar.

Gégène omuz silkti.

— Sainte-Assise maceramız aklında mı, Raymond?

— Sorar mısın?

— Geçen yıl tam bu zamanlardaydı.

— Doğru.

— Ya Rex işini hatırlıyor musunuz?

— Eylül ayındaydı.

— Ya Bedford otelini bombalamamız?

— O daha önceydi.

— Almanların eline pek boş yere düşmemişiz anlaşılan. Ne günlerdi onlar!

— Gerçekten öyle, diye başını salladı Victor. Ne güzel günlerdi!

Dört arkadaş baş başa vermişlerdi.

— Mektuplarımız yerlerini bulduysa çok şaşarım, dedi Robert.

— Ben benimkini Michel'in zarfının içine koymuştum, dedi Raymond. Karısının adresi vardı üzerinde.

Mektubu ceza evi arabasından fırlattığımız zaman birinin onu yerden aldığını gördüm.

— Mektubumun anneme ulaşmış olmasını öyle istiyorum ki, dedi Gégène.

— Bir yıl oldu bile.

— O kadar oldu mu?

— Tabii ya! Buraya geldiğimizde, en fazla iki ay kalırız diyorduk. Baksanıza yaz geçti, yeniden güz geldi.

— Daha ne kadar sürer ki? diye sordu bir başka Fransız.

— Fazla sürmeyeceğini umalım.

— Ruslar Kharkov'u almışlar, Dniepr'e yaklaşıyorlarmış, dedi Robert.

— Tam olarak, daha ne kadar bekleyeceğiz acaba?

— Kesin bir şey söylemek olanaksız.

— Yıl sonunda bu iş biter mi, dersin? Noel'de Fransa'da olmak isterdim.

— Belki olursun.

— Ne olursa olsun, ilkbaharda ülkemizde olmalıyız, dedi Raymond.

— Neden ki?

— Karıma, onu kıra Fulya çiçeği toplamaya götüreceğime söz verdim.

O zamana dek ne oyunlara ne de konuşmalara katılmış olan biri ilk kez söze karıştı:

— İlkbaharı göremiyeceğimizden korkarım.

— Niçin?

— Bizi durup dururken taş ocağından buraya getirdiler. Block şefi birer tas da çorba dağıttı. Geldiğimizden beri de kimse buraya uğramadı. Pek dostça dav-

randılar bize. Bu denli iyi olmaları, size bir şey demiyor mu?

— Nereye varmak istiyorsun?

— Kuşkusuz, kurşuna dizecekler bizi.

Bir sessizlik çökmüştü ortalığa.

— Şimdi ne oynuyoruz? dedi birden Raymond.

Bir süre bekledi, kimseden karşılık gelmeyince ekledi:

— Bize bir şeyler anlat, Robert.

— Size askerlikle ilgili bir masal anlatayım, çocuklarım... dedi Robert, r'leri yuvarlayarak.

Kimse gülmeyince Gégène atıldı:

— Ne oluyorsunuz? Hepinizin suratından düşen bin parça! Size kıyak bir fıkra anlatayım da neşeniz yerine gelsin!

Raymond gülümsiyerek başını kaldırdı.

Herkes kulak kesilmişti.

— Canavar düdükleri, çocuklar! Ne oluyor ki?

— Toplanma düdüğü bu. İşte, Kommando'lar da işten dönüyorlar. Ama ne o? Scheiber(1) de geliyor.

— Los, los! diye bağırıyordu Schreiber. Antretten für Appel. Morgen Arbeit.(2)

Fransızlar boy sırasına girdiler ve taş ocağından dönen tutuklulara karıştılar. Onları hâlâ yaşıyor görmek, dönenleri şaşırtmıştı.

— Bizde de amma şans varmış! dedi Gégène. Bugün

---

(1) Block sekreteri.

(2) Hepiniz toplanın. Çalışma yarın olacak.

hem çorba içtik hem de iyi güldük. Üstelik başımıza hiç bir şey gelmedi.

Bir süre önce kurşuna dizilmekten söz eden tutuklu, şimdi ayak parmakları üzerinde yükselmiş, iki genç Rus'un mutfaktan getirdikleri ekmek sepetine bakıyordu.

— Hey, dostum! dedi Raymond adamın kolunu dürterek. Sana, bu ilkbaharda kendi kırlarımızda çiçek toplayacağımızı söylemiştim!

ON DOKUZUNCU BÖLÜM

— Paçayı iyi kurtardık doğrusu!

— Biz de gün boyu gülüp durmuştuk o gün!

— Gerçekten bizi kurşuna dizmek için toplanmışlarmış meğer!

— Peki ne olmuş sonra?

— Berlin'den emir gelmiş, kurşuna dizilmemiz ertelenmiş.

— Nasıl öğrendiniz bunu?

—Emir, kamp kâğıtları arasından çıktı.

— Yazık, bir yığın Fransız kaldı kampta.

— Öyle, aşağı yukarı onda birimiz kurtulduk.

Mauthausen taş ocağında çalışan Fransızların toplandığı günün üzerinden on yedi ay geçmişti. Büyük Alman'yanın kalesi Berlin'in doğu yakasında zafer bayrakları.dalgalanıyordu şimdi. Nazi kamplarından arta kalan bir avuç insan anavatanlarına dönüyorlardı. 1944 yılı başlarında arkadaşlarından yrıln Rymond, sınırda Robert'le aynı kafileye düşmüştü.

— Victor ne oldu?
— Hastalarla birlikte geliyor.
— Gégène?
— Geçen baharda öldü. Sonuna dek direndi ama çok zayıf düşmüştü, günün birinde tükeniverdi.
— Ya Armand?
— Bak, o postu kurtardı.

Piocher'e borçlu olduğumuz
sıkıntılar vatanı...(1)

— İşte, kent varoşlarına geldik, çocuklar! Varoşlara geldik!

Kentim, kentim benim...
— İşte, Noisy-le-Sec! Toparlanalım, silkinelim artık!
Günün birinde ağaçlar çiçek açacak
vatanım özgürlüğe kavuşacak
Ve ben diyeceğim ki o zaman:
Sen benimsin artık.

Tutukluları taşıyan trenden şarkı, türkü sesleri yükseliyordu.
İlk vagonlarda hastalar saman balyaları üzerine yatırılmışlardı.
— Paname!

İşte, toprağımız özgür artık
Yeniden yaşayabilir ve sevebiliriz!

Doğu garı. Tren yavaşladı, durdu. Peronda subaylar, askerler, hastabakıcılar bekliyordu. Birden kulakla-

(1) Sürgün kamplarında denizcilerin bestelediği şarkı.

rı sağır edici bir müzik duyuldu. Demiryolu memurları, kasketleri ellerinde, tek sıra olmuş, gelenleri karşılamaya hazırlanmışlardı.

Haydi yürüyelim, aynı vatanın çocukları...

Çizgili giysili adamlar trenden indiler. Kemikleri fırlamış yüzlerde gözler korkunç derecede büyük görünüyordu.

Bir hastabakıcı inenlerden birini kucakladı, bebekmişcesine kollarında taşıdı. Otuz kilodan daha azdı bu adam.

— Acele etmeyin! Yavaş, yavaş!

— Buradan, arkadaşlar!

Raymond ve Robert vagonun boşalmasını denetliyorlardı.

— Burada bir paket var.

Yaşlı bir adamı andıran bastonlu, genç bir tutuklu:

—Benim o, dedi.

— Ne var içinde?

— Konserve.

— Al onları yanına, ihtiyacın olabilir.

— Oh, boş ver.

— Almalısın onu, dostum. Taşımana yardım ederiz biz.

Çevreye birikmiş askerler, kasılmış yüzlerle izliyorlardı onları.

— Peronu izleyin dedi bir subay. Çıkışta arabalar bekliyor sizi.

Kafile, iki yana dizilmiş genç askerler arasında ilerledi. Bir kısmı ağlıyordu.

— Bunların tümü bizim için mi? diye sordu Raymond Robert'e.

— Kuşkusuz.

Dışarıda, parmaklıkların önünde, gözleri kızarmış yüzlerce insan bekleşiyordu. Gelenleri görebilmek için itişiyorlardı. Görevliler kalabalığı tatlılıkla yatıştırmaya çalışıyordu. Trenden inenlere her şey olağanüstü geliyordu.

— Yaşasın Fransa! diye bağırdı kalabalığın arasından biri.

Tutuklular başları dik yürüyorlardı.

— Zavallı yavrucaklar! Zavallı yavrucaklar! diye hıçkırıyordu yaşlı bir kadın.

Parisliler tanıdık bir yüz görmek umuduyla kalabalığı dikkatli gözlerle tarıyorlardı. Ötekiler ise yeni bir dünyaya gelmişlercesine şaşkındılar.

— Anne!

Tutuklulardan biri koltuğunun altındaki paketi fırlatarak öne atılmıştı. Parmaklıkları tırmandı, ak saçlı bir kadına doğru koştu.

Raymond'un yanında yürüyenlerden biri:

— Ne tuhaf, herkes ağlıyor! dedi.

— Pierre Portal? İçinizde Pierre Portal'ı tanıyan var mı? diye sordu bir kadın.

— Jacques Trebot? Lucien Marchal?..

Birbiri ardından adlar sıralanıyordu.

Kaldırımda bir adam Robert'in bileğine yapışmış, bir resim gösteriyordu.

— Bu benim oğlum. Onun nerede olduğunu biliyor musunuz?

Sokakta, T.C.R.P.'nin otobüsleri bekliyordu.

Bir kadın Raymond'a küçük bir çiçek demeti uzatarak:

— Alın, bu sizin, dedi.

Tutuklular arabalara dağıldılar.

— İçinizden, ailesi, gidecek yeri olmayan var mı? diye sordu titrek bir ses.

Arkadaşlarından birini gösterdi Raymond:

— Bakın, bu arkadaşımızın babası, annesi ve iki kız kardeşi Auschwitz kampında öldü.

— Evime davet ediyorum onu.

Şoför yardımcısı herkese birer paket «Gauloise» dağıttı. Haftalık sigaralarıydı bunlar.

— Hey, çocuklar! Bizi Lutétia oteline götürüyorlarmış!

— Vay canına! Gestapo'nun iniydi orası yahu!

Raymond ve Robert'in de içinde bulunduğu otobüste herkes coşkusunu kendi biçimince ortaya döküyordu. Türküler. Bağrışlar. Alkışlar.

— Bir ihtiyarın elime zorla beş frank sıkıştırdığını gördünüz mü? dedi içlerinden biri.

— Bana da zorla bir kutu süt verdiler.

— Seine! İşte, Seine nehri!

— PARİS! Paris'imiz!

— Paris! diye hıçkırdı boğuk bir ses.

— Hey, bakın! Pointu Kalesi! Tanıdın mı onu?

— Bir de soruyor!

Otobüs St-Germain bulvarında ilerliyordu.

— Şu barı görüyor musun? dedi Raymond Robert'e. İşte, Gégène'le ilk kez orada buluşmuştuk.

Yayalar, geçen otobüse el sallıyorlardı...

Lutétia otelinin önü ana baba günüydü.

Robert henüz otobüsten inmişti ki, genç bir kadın koluna yapıştı.

— Michel Lourier?

— Michel, kim?

— Lourier.

— Hayır, bayan. Bizimle birlikte değil. Hangi kamptandı?

— Bilmiyorum.

— Paul Levy? diye sordu bir başkası. Mauthausen' deydi.

Robert, S.S.'lerin taş ocağının tepesinden aşağı fırlattıkları genç yahudiyi anımsadı. Çocuk sivri kayalar üzerinde parçalanmıştı. Levy idi adı.

— Hayır, bayan, dedi. Sözünü ettiğiniz kimseyi tanımıyorum.

Raymond'un çevresinde de başka bir grup toplanmıştı.

— Öldüğünden emin misiniz? diye soruyordu genç bir kız.

—Ne yazık ki, öyle.

—Ölüsünü ya da mezarını gördünüz mü?

— Hayır ama...

— Yanılıyor olmalısınız. Kardeşim demir gibi sağlamdı. Sportmen bir gençti. Basit bir soğuk algınlığından ölmüş olamaz. Kuşkusuz, hastalığın üstesinden gelmiştir.

— Çok zayıftı. Tükenmişti. Hastalığa yenildi işte.

— Ama tutuklanışı daha henüz on ay olmuştu. Bu kadar kısa bir zamanda gücünü yitirmiş olamaz.

Genç kız bir başka gruba doğru uzaklaştı.

— Bana inanmak istemiyor, dedi Raymond Robert'e.

— Kimi soruyordu?

— Genç bir metro görevlisini. Bir gün iş dönüşü bayılmış, sonra da komaya girmişti çocuk. Revire götürmeden, doğru fırına götürdüler onu.

— Kız kardeşine anlattın mı bunları?

— Hayır. Kardeşinin diri diri yakıldığını nasıl söyleyebilirdim ona?

Elleri fotoğraflı bir yığın kadın çevrelerini sarıvermişti yine.

— Lütfen, şu resme bakın!.. diye bağrışıyorlardı.

Lutétia otelinin salonlarında tam bir kargaşa hüküm sürüyordu. Formaliteler, formaliteler, formaliteler...

— Buranın kamptan hiç farkı yok! dedi alaylı bir ses.

Genç bir subay, masasından:

— Susun, lütfen! diye bağırdı. Hiç bir şey duyulmuyor!

Sevimli genç bir kadın:

— Benimle birlikte gelin, dedi. Bu arada paketleri dağıtalım.

— Hayır, hayır küçük hamm! diye söze karıştı subay, başını kaldırarak. Yerlerinden ayrılmasınlar. Önce bu masadan geçmeleri gerek.

Kadın, erkek, asker, sivil her yaştan görevli bir dizi masanın arkasında oturuyordu. Birinden ötekine gidiliyordu. Fişler. Giysiler. Paketler. Sorular. Ve her şey için imza, mühür...

— Muayene odasına uğramayı unutmayın! Orada... Hayır, hayır! Şimdi değil, sonra. Önce bana geleceksiniz...

Önüne boş bir fiş çekerek:

—Ev adresiniz diye sordu bir yarbay Raymond'a.

— Bilmiyorum.

— Nasıl bilmiyorsunuz?

— Nasıl bilebilirim ki? İllegal çalışıyordum ben. Tutuklanışımdan sonra karım başka bir yere taşınmıştır kuşkusuz.

— İllegal çalışıyordunuz demek. Yakalanmadan önce ne yapıyordunuz siz?

— Yeraltı direniş örgütündendim.

— Hangi hücreden?

— Ne demek istiyorsunuz?

— Hangi hücreye bağlı olduğunuzu soruyorum.

— Herhangi bir hücreye bağlı değildim.

— Ama gizli bir örgüttendiniz. değil mi?

— Evet.

— Hangisi?

— F.T.P.

— Yani?

— Fransız Gönüllü ve Partizan Örgütü. Bu kadarı yeterli mi?

— Şefiniz kimdi?

— Sizi ilgilendirmez bu!

— Biraz daha saygılı olun, lütfen! Nerede dövüştünüz?

— Fransa'da.

— Ne gibi eylemler yaptınız?

— Ya siz? Siz ne yaptınız?

— Bayım! dedi subay sertçe. Ben General De Gaulle'le birlikte çarpıştım. Benimle, böyle saygısızca konuşmanıza izin veremem...

— Ben de! dedi Raymond sesini yükselterek. Özgürlük, eşitlik için savaştım ben!

Yüzü sararmıştı.

Subayın yanında oturan sivil söze karıştı:

— Tamam, tamam! Tartışmayı kesin artık. Bir sonraki gelsin.

— Raymond Faucauld?

— Evet? Daha ne var?

— Şu masaya geçin siz!

— Pek yakışıklısın!

Raymond, giysi odasmda bir takım elbiseyi deneyen Robert'e bakarak bir kahkaha attı.

Sırtındaki bol, kareli ceket Robert'in dizlerine iniyordu.

— Biliyorum, ördeğe benzedim. Ama kalanların en iyisi bu galiba. Ötekilerin içine girmiyorum!

— Başka bir şeyiniz yok mu? diye sordu Raymond görevliye.

— Ne yazık ki hayır, bayım. Tümü bunun gibi. Amerika'dan geldi bunlar.

— Ama hiç biri giyilecek gibi değil bunların.

— Bizim suçumuz değil bu.

— Biliyorum, dostum, biliyorum.

— Aslında sizlere, tam üstünüze göre şık giysiler

vermeliydik. Ama elimizden bir şey gelmez ki. Büyüklerimiz bunları uygun buldu. Bakanın gönderdiği giysilerin hiç biri işe yaramaz.

— Belli.

— Üstelik elimizdekiler herkese de yetmiyecek.

— Boş ver! Üzme canını sen! Biz çok daha kötülerini gördük.

— Birkaç gün sonra Artois sokağındaki Merkez'e gel. Belki senin için bir şeyler yapabilirim.

— Sağol. Almamız gereken başka bir şey var mı?

— İç çamaşırlarınızı aldınız mı?

— Evet.

— Diş fırçalarınızla sabun?

— Hayır.

— Biraz bekleyin de bir arkadaş çağırayım, size yardım etsin. Oradan oraya gitmek sizi canınızdan bezdirmiş olmalı.

— Gerçekten öyle. Sağolasın, arkadaşım.

— Tamam, ben bunu alıyorum, dedi Robert. Ceketi işe yarar.

Pantalon paçaları ayak bileklerinin bir karış yukarısında kalan gri bir takım elbisede karar kılmıştı.

— Evet, bak bu tam sana göre, diye gülümsedi Raymond.

Koridorda:

—Söylesene arkadaşım, sorgu masasından geçtin mi sen? diye sordu bir tutuklu Raymond'a.

— Evet.

— Bu adamlar neler saçmalıyor öyle? Benim fişe saçma sapan bir şeyler yazdılar. «Kimlik denetimi için komserliğe baş vurulması.»

— Benimkine de öyle yazdılar.

— Dikkatli davranmanın gerekliliğine inanıyorum ama, biraz fazla ileri gitmiyorlar mı? Nereye varmak istiyorlar ki?

— Bilmiyorum ama bir şeyler tahmin ediyorum.

Konuşulanlara kulak kabartmış olan bir kadın:

— D.G.E.R.'den bunlar, dedi. Buralarda fazla konuşmayın.

— Haklısınız, dedi Robert. Dışarı çıkalım.

Raspail bulvarına çıktıklarında iki arkadaşın çevresi yeniden sarılıverdi.

— André Forges?

— Nereden?

— Bagneux.

— Mesleği nedir?

— Tayfa.

— Yaşıyor o, bayan. Bizden sonraki kafilede.

— Oh! Sağolun, bayım! Çok sağolun!

Biraz uzağındaki bir grubun içinden tanıdık bir kadın sesi çarptı Raymond'un kulağına.

— Raymond Faucauld'un sizlerle birlikte olduğunu söylediler. Nerede bulabilirim onu?

Raymond hızla döndü.

— Yol verin de geçeyim! diye bir çığlık attı genç kadın.

Hıçkıra hıçkıra ağlıyordu.

— Marcelle!

Marcelle göz yaşları arasından gülerek kocasının boynuna atıldı.

— Nereden geldin? Seni görmedim.

— Eh, biraz değiştik. Beni tanıyamadın herhalde.

— Evet, çok değişmişsin. Ama sensin işte. Sen!

— Çocuğumuz nasıl? Annem?

— Roger büyüdü, koca adam oldu. Görünce tanıyamıyacaksın onu. Annenin de, babanın da sağlığı yerinde.

— Ya ablam?

— O da iyi. Herkes seni bekliyor.

— Kardeşim döndü mü?

— Hayır, daha değil. Romainville'deki Michel hakkında bir bilgin var mı?

— Ne yazık ki, onu bir daha göremiyeceğiz.

Marcelle donup kalmıştı.

— Dün karısıyla birlikteydim. Bugün yarın kocasını bekliyordu. Zavallıcık! Ona nasıl söyleyeceğim?

— Ben konuşurum onunla.

Çevrelerinde kadınlar ağlaşıyordu.

— Sonunda yanımdasın, yanımdasın işte! diye yineleyip duruyordu Marcelle.

Genç kadın mutluluktan korkuyor gibiydi.

— Biraz burada bekle, dedi Raymond. Bir koşu otele gideyim. Yapılacak bir iki iş daha var.

Marcelle kocasına sıkı sıkı sarılmıştı.

— Hayır, gitme! Bundan sonra bol zamanın var nasıl olsa. Başka bir gün işlerini tamamlarsın.

— Haklısın, aceleye gerek yok. Şimdi ne yapıyoruz?

— Gel gidelim. Yorgun olmalısın. Karnın da açtır. Paketini bana ver.

— Arkadaşlara bir hoşçakal demeden gidemem. Bekle beni, şimdi geliyorum.

Raymond gruplar arasında dolaştı, kucaklaştı.

Sonra Robert'e yaklaştı.

— Ne yapacaksın sen?

— Ben de arkadaşlarla vedalaşacağım.

— Sonra?

— Karıma telefon edip, gelip beni almasını söyleyeceğim. Telgrafımı almamış olmalı.

— Şimdi benimle gel öyleyse.

— Nereye?

— Eve, dostum, eve!

— Bundan daha iyi yer seçemezdin doğrusu! dedi Raymond Marcelle'e Cezaevinin tam karşısı.

Lutétia otelinin hemen yakınında, Cherche-Midi sokağının köşesindeki küçük bir kahvenin terasında oturuyorlardı. Robert telefon etmek için içeri girmişti.

— Gidip Robert'e bir bakayım, dedi Raymond ayağa kalkarak.

Robert kulaklığa sıkı sıkı yapışmış bağırıp duruyordu:

— Evet... evet, benim... Nasıl?.. Tamam... Ne zaman?.. Bu akşam seni Lyon garında bekliyorum. Oldu...

Kulaklığı yerine astıktan sonra Raymond'a döndü:

— Onu bulamamaktan korkuyordum. Almanlar onu yakalamış olabilirlerdi. Epeyce kaygılandım.

— Ben de.

Müşteriler iki adama dostlukla bakıyorlardı.

— Alman köpekleri mi sizi bu hale soktu dedi biri.

— Ne? Ah, evet saçlar! dedi Raymond elini traşlı başından geçirerek. Bu ne ki? Yalnızca bununla kalmış olsalardı keşke!

— Çok mu çalıştırıyorlardı sizi?

— Eh, biraz.

— Ne içeceksiniz? diye sordu Marcelle, döndüklerinde.

— Sen ne istersen.

—Garson! Üç meyva suyu.

— Biliyor musunuz? dedi Robert otururken. Karım belediye danışmanıdır.

— Bu sizi şaşırtıyor mu? diye sordu Marcelle.

— Hem evet, hem hayır.

— Sizin yokluğunuzda, karılarınızın boş oturduğunu mu sanıyorsunuz?

— Çok şey değişmiş bu ülkede. Gördüğüm ilk Fransız subay, bir kadındı. Konuştuğum ilk resmî hizmet görevlisi de, karım. Biz burada yokken, neler oldu anlatsana.

— Daha sonra konuşuruz bunları. Şimdi ikinizin de dinlenmeye ihtiyacı var.

— Camm kiraz yemek istiyor, dedi Raymond.

— Yersin.

Garson ısmarlanılanları getirdi.

— Borcumuz nedir? diye sordu Robert.

Ama Marcelle daha çabuk davranmış, çantasından çıkardığı kâğıt parayı garsona uzatmıştı.

— Hesabınız ödendi, bayan, dedi garson. Müşterilerden biri ödedi.

YİRMİNCİ BÖLÜM

— Zaman ne çabuk geçiyor!
— Ülkeye döneli iki yıl oldu.
— Daha fazla, aralıktayız.

Robert Paris'ten geçerken, karısıyla birlikte eski dostu Raymond'a uğramıştı. Raymond'un, Issy-les-Mounieaux'daki küçük dairesindelerdi şimdi. Hava kararmıştı.

— Yemeğe kalıyorsunuz, değil mi? diye sordu Marcelle.

Ve iki kadın alışveriş yapmak üzere dışarı çıkmaya hazırlandılar.

— İçki şişesini nereye koydun? diye seslendi Raymond arkalarından.

— Bufede. Ama kalıp kalmadığını bilmiyorum.

— Onları beklerken biz de bunu içeriz, dedi Raymond, masanın üzerine hemen hemen boşalmış bir Cinzano şişesi koyarken. Kusura bakma.

Yandaki odadan bir bebek ağlaması duyuldu.

Raymond içeri geçti, kolları arasında sevimli bir küçük kızla geri döndü.

— Bu da senin mi?

— Evet, on dört aylık.

— Adı ne?

— Rose-Marie. Valmy grubundaki arkadaşımızın anısına koydum. Zavallıcık, esir kampında öldü.

— Pek şirin bir şey! Oğlun nasıl?

— Yaramız mı yaramaz! On üçüne bastı. Birazdan görürsün. Sokakta, arkadaşlarıyla oynuyor.

— Ah, çocuklar! Çocuğu olunca insan hiç ölmez.

— Çocuk yapmak için ne bekliyorsunuz siz?

— Madeleine'in çocuğu olmuyor.

Robert Rose-Marie'yi kucağına aldı. Ama kız ağlamaya başladı.

— Hadi hadi, canım! dedi babası. Amcana gülsene.

Küçük kız istenileni ikiletmedi.

Robert konuşmasını sürdürdü:

—Birini evlat edinmek istedik. Savaş Yetimleri Bürosuna baş vurduk. Ellerinde yalnızca üç çocuk vardı. Kardeş oldukları için üçünü birden almak gerekiyordu. O denli büyük bir yükün altına girmeyi göze alamadık. Üç çocuğu beslemeye bütçemiz elvermezdi. Ama şimdi pişmanız.

— Ne kazanıyorsun?

— Ayda on bin.

— Karın çalışıyor mu?

— Evet. Ama yine de elimize geçen yetmiyor. Fiyat artışlarını da hesaba katarsan, savaştan önce kazandığımızın yarısını kazanıyoruz bugün.

— Savaş primini aldın mı?

— Daha değil. Eğer De Gaulle'cülerden olmuş olsaydım, para çoktan elime geçmişti. Ama biz F.T.P.' cileri hep en sona atıyorlar.

— Benim işlerim daha yolunda gitti. Bir yolunu bulup parayı aldım.

Kısa bir sessizlikten sonra:

— Biliyor musun? dedi Robert. Bugün, karakoldan Fresnes ceza evine gönderilişimizin beşinci yıldönümü.

— Gerçekten öyle. Sainte-Assise hikâyesinin hemen ardından tutuklanmıştık.

— Bugünlerde Sainte-Assise'in pek sık sözü ediliyor.

— Nerede?

— Gazetelerde.

— Evet, «Önce Fransa» gazetesinde bir makale okumuştum bu konuda.

— Yalnız o kadar mı, kitaplarda da söz ediliyor Sainte-Assise'ten.

— Kim söz ediyor?

— Rémy.

— Kimmiş bu adam?

— Albay Rémy'nin adını duymadın mı hiç?

— Hayır.

— Eski De Gaulle'cülerden adam.

— Şimdi ne yapıyor?

— Savaş anılarını yazıyor.

— Sainte-Assise konusunda ne söylüyor?

— O işin blöf olduğunu ileri sürüyor.

— Neden? Sainte-Assise sabotajı onların da işine yaramadı mı sanki?

Robert cebinden bir gazete çıkardı, okudu:

«F.T.P.'cilerin Creusot elektrik santralı ve Sainte-Assise olaylarıyla övünmeleri boşunadır. Çünkü her iki sabotaj da ilkinde başarıya ulaşmamıştır. Onların başladıkları işi bizler tamamladık ve sonuçlandırdık. Sabotajlar Londra'dan düzenlendi, arkadaşlarımız Mary ve Goujon tarafından gerçekleştirildi.»

— Şu yazıyı bana ver.

— Al. Bak şurada...

— Allahın belâsı! diye Raymond öfkeyle gazeteyi masaya fırlattı. Bu herif de kendini bir şey sanıyor!

Yemek sona ermişti.

— Kahve ister misiniz? diye sordu Marcelle.

Dolaptan, önemli günler için saklanmış rom şişesini çıkarırken:

— Tabii! dedi Raymond. Her kahve içişimizde, zavallı Michel'i anımsıyorum.

— Üç aşamalı kahve içme yönteminden mi söz ediyorsun? Kampta anlatmıştın bize.

— Evet. Corbeil'de yemek yediğimiz gün, bu yöntemi Michel öğretmişti bize. Sainte-Assise eylemini gerçekleştirdiğimiz gündü. Gelen hesabı Gégène çok yüksek bulmuştu. Beş kişi için sekiz yüz frank. Bugün bu parayla basit bir öğlen yemeği yiyemezsin.

— Arkadaşlardan haber alıyor musun? Ne yapıyorlar?

— Victor eski mesleğini sürdürüyor. Yine marangozluk yapıyor. Arada bir görüşüyoruz onunla.

— Ya Armand?

— Ah! O yolunu buldu. İyi bir işi olduğunu duydum. Ayda, kırk elli bin frank kazanıyormuş. Tabii, onu aramadım.

— Polisten dostları olmalı.

— Olabilir. Michel, Gégène ve grubumuzdaki bir yığın arkadaş onun yüzünden Mauthausen'de kaldı.

— André ne yapıyor? Savaştan sonra ona yarbay rütbesi verdiklerini duydum.

— Öyleydi ama, daha sonra askerlikten çıkardılar onu.

— Ya Breton nasıl? Parti'deki arkadaş.

— Öldü.

Bir köşede gevezelik eden kadınlar sustular. Robert, düşünceli, bir sigara yaktı.

— Kahveni iç, dedi Marcelle. Soğuyacak.

— Haklısın, dedi Raymond.

Gözleri uzaklardaydı. Neden sonra karısına döndü:

— Seni kıra, çiçek toplamaya ne zaman götüreyim?

— Ah! Biliyorsun, tüm pazarlarımız dolu.

— Haklısın, hiç boş günümüz yok. Humanité gazetesinin satılması gerek.

Robert söze karıştı:

Parti, ölesiye çalışmamızı istemiyor ki bizden. Biz de insanız, bizim de yaşamaya hakkımız var.

— Ben yaşıyorum.

— Amacımız, dinlenmemizi engellemez ki. Kendine biraz zaman ayırmalısın.

— Daha ilerde kendimize zaman ayırırız.

— Öyle mi, dersin? Her geçen gün daha fazla çalışmamız gerekiyor.

— Ne yapalım, son soluğumuza dek çarpışmak için yaratılmışız biz.

— Evet ama, çarpışmak için güç toplamak gerek.

— Ne yapmamı istiyorsun?

— Yalnızca yeni tohumlar ekmekle yetinmemelisin, önüne çıkan yaşam çiçeklerini toplamayı bilmelisin.

— Robert haklı, dedi Marcelle. Ötekiler gibi insanız biz de. Biz de zaman zaman eğlenmeliyiz.

— Ah, işi büyütmeyelim! Yakınmaya hakkın yok senin.

— Yakınmıyorum ki. Yalnız, biz de arada bir başkaları gibi kıra gidebiliriz diyorum.

— Peki, peki! Dediğiniz gibi olsun. Sainte-Assise'e gitmeyi düşünüyordum zaten, bir taşla iki kuş vururuz. Yakında, hep birlikte Sainte-Assise'e gideriz.

— Eğlenceli olacak!

— Evet, diye konuşmasını sürdürdü Raymond. Açığa çıkarmak istediğim bir şey var.

— Nedir? diye sordu Robert.

— Rémy'nin anlattığı masal canımı sıktı.

— Elle tutulur bir yanı yok o işin.

— Öyle. Sainte-Assise'e gitmeden önce, bize malzeme sağlayan senin de Gaulle'cüyü bul. Belki de, bu işi karıştıran odur.

— Kolay. Adamın telefon numarası var bende. Ararım onu. Ama kanımca, bu işte onun parmağı yoktur.

— Ee, nasılsın bakalım?

— Hep bildiğim gibi.

— Koca Robert! Seni gördüğüme sevindim. Gel, bir içki içelim.

Robert, 1942 yazında André ile tanıştırdığı adama karşı, yıllardan sonra nasıl bir tutum takınacağını kestiremiyordu. Öteki ise, kendinden emin görünüyordu.

Bir barda, karşılıklı oturuyorlardı.

— Fotoğrafçılık yapıyorum, dedi adam. Sanat fotoğrafları çekiyorum. Birazdan stüdiomu gösteririm sana.

Robert arkadaşlarının giysilerini gözden geçirdi. Yakasında bir dizi şerit vardı.

— Kutlarım.

— Teşekkür. Seni süslemediler mi? Direniş hareketlerine katılanlara verilen madalyadan bile almamışsın. Tanrı bilir, savaşa katıldığın resmen onaylanmamıştır bile!

— Öyle, bekliyorum.

— Bu beni şaşırtmadı. Öyle aptalca hareket ediyorsunuz ki sizler. Hükümeet bir dilekçe yaz, sana yardımcı olmaya çalışırım.

— Sağol.

— Bir şey değil. Hakkın olanı almalısın. Arkadaşların ne yapıyor?

— Şu günlerde biraz canları sıkıldı.

— Neden ki?

— Froidevaux sokağı işi aklında mı?

— Evet, size plastik sağlamıştım.

— Doğru. Sonra Londra'ya bilgi vermiştin değil mi?

— Tabii ki. Malzemeyi nasıl kullanacağınız konusunda rapor vermiştim. Yanılmıyorsam, o malzemeyle Sainte-Assise eylemini düzenlemiştiniz.

— Başka bir şey söylemedin mi onlara?

— Hayır.

— Ama bugün Rémy o harekâtın Londra tarafından düzenlendiğini ileri sürüyor.

— Oh! Biliyorsun, o daha başka şeyler de ileri sürdü.

— Sen bu konuda ne düşünüyorsun?

— Arkadaşlarının canlarının sıkılmasını anlıyorum. Ama elimden bir şey gelmez. Bu olayda benim hiç suçum yok. Size karşı her zaman dürüst davranmışımdır ben. Bana güvenebilirsin.

— Öğrenmek istediğim buydu.

— Yüzünü asma öyle. Seninle açık konuşacağım. Direniş hareketlerine katılanların tümü, politik inançları ne olursa olsun, arkadaşımdır benim. Anladın değil mi?

— Böyle düşündüğüne sevindim.

— Garson! Hesap.

Robert cüzdanını çıkarmıştı ama öteki izin vermedi:

— Hayır, hayır! Benim konuğumsun.

Bardan çıktılar.

— Beni nereye götürüyorsun? diye sordu Robert.

— Stüdioya. İşçilerimden birini tanıştıracağım sana. O da senin gibi bir bolşevik.

— Ya sen nesin?

— Senin kadar ileride olmadığımı biliyorsun. Ama bir kargaşalık olsa, işgâl yıllarında olduğu gibi aynı yanda oluruz yine.

— Emin misin? O zamandan beri, taraf değiştiren çok oldu.

— Politika yapmak istemiyorum.

— Bir zamanlar seçim listesinde adını görmüştüm.

— Sosyalistler öylesine üstelediler ki, onları kıramadım. Yaptıklarım pek hoşuna gitmedi galiba.

Robert omuz silkti.

— Politik düşüncen seni ilgilendirir.

— Savaşta aynı taraftan değil miydik? Yine savaş olsa, yine aynı taraftan oluruz. Bu sana yetmiyor mu?

— Sen savaşın bittiğinden söz ediyorsun, ama öyle değil.

— Ne yapmak gerek şimdi?

— İyi Fransızlar aralarında anlaşmalı, birleşmeli.

YİRMİ BİRİNCİ BÖLÜM

— Fulya çiçekleri!

— Görüyorsun ya, sözümü tuttum.

Kahkahalar birbirine karıştı.

Marcelle ve Raymond, Sainte-Assise'e çıkan yolda yürüyorlardı. Roger önlerinde koşturuyordu. Birkaç metre arkalarından Robert ile Madeleine izliyordu onları. Küçük Rose-Marie Robert'in omuzlarındaydı. Aralık ayında kararlaştırılmış olmakla birlikte, bu gezinin gerçekleşmesi martı bulmuştu. Her seferinde geziyi engelleyecek bir şeyler çıkmıştı. Ya yağmur yağmıştı ya da boş zaman bulamamışlardı.

Güzel bir ilkbahar günüydü. Saat on bire doğru Paris-Melun treni küçük grubu Cesson garında bırakmıştı. Öylesine, gelişigüzel yürümeye koyulmuşlardı. Verici istasyonuna çıkan yolu bulmak pek kolay değildi. Altı yıl geçmişti aradan. Raymond çevreyi tanımakta güçlük çekiyordu. Önlerine dikenli telden bir çit çıkmıştı. Yaşlı bir meşe ağacında, bölgenin askerî böl-

ge olduğunu ve girişin yasaklandığını bildiren eski bir levha asılıydı. Seine-Port doğrultusunda uzanan yola sapmışlardı. Saint-Leu kasabasından geçip, verici istasyonunu kuzeyden güneye bölen yolda ilerliyorlardı şimdi.

Ağaçların dibinde çan çiçeklerinin tomurcuklanmaya başladığını dönemece birkaç metre kala ferketmişti Marcelle.

— Sözümü tuttum, seni Fulya çiçeği toplamaya getirdim işte! diye neşeyle yineleyip duruyordu Raymond.

— Yalancı sen de! Buraya gelirken çiçeklerin açmış olabileceğini hiç birimiz düşünmemiştik.

— Oho! Burada öyle çok çiçek var ki! diye bir çığlık attı Roger. Bakın!

Raymond'la Marcelle durdular.

Yolun her iki yanında, Sainte-Assise korusu çiçeğe bürünmüştü.

Oğlunun uzattığı demeti alırken:

— Ne kadar güzel! diye gülmsedi Marcelle.

— Burada kalalım mı? diye önerdi Madeleine.

— Oldu.

— Hayır, hayır! diye karşı koydu Raymond. Daha ileri gidelim.

— Ben, bayanların tarafını tutuyorum, dedi Robert. Yiyeceklerle birlikte onlar burada kalsınlar. Çiçek toplarlar. Biz de bu arada seninle gider kulelere bir göz atarız.

— Ya biz? Biz de kuleleri görmek istiyoruz, dedi Marcelle.

— Yemekten sonra hep birlikte bir kez daha gideriz.

— Haklısın, dedi Raymond. Önce, kulelere çıkan yolu bulalım biz. Kadınları boş yere yormayalım. Çocuğu al, Marcelle!

— Ah, biz zavallı kadınlar! Beklemek hep bize düşer!

— Kızdın mı yoksa?

— Hayır, sevgilim, hayır. Hadi, gidin.

Raymond'la Robert eşyaları ağacın altına taşıdıktan sonra, Roger ile birlikte yola koyuldular.

Kucağında küçük Rose-Marie ile kalakalan Marcelle arkalarından seslendi:

— Roger! Sen buraya gel!

— Hayır!

— Gel diyorum sana!

— Onlarla gitmek istiyorum ben!

— Hayır! Bizim işimiz var, kardeşine sen göz kulak olacaksın!

Çocuk duraksadı.

— Hadi, annenin sözünü dinle, dedi Raymond.

— Ama kuleleri görmek istiyordum ben!

— Birazdan götürürüm seni, söz. Şimdi bizi rahat bırak.

Raymond'la Robert yolu izlemişler, bir süre sonra da verici istasyonuna çıkmışlardı. Sağlarında, iki kilometre uzunluğundaki alanda iki dizi kule uzanıyordu. Sollarında ise, yalnızca iki kule vardı.

— Tuhaf, dedi Raymond. Tanıyamadım bunları. Sanırım, öteki taraftan saldırmıştık biz.

Sağ tarafı göstererek:

— Oradan mı? diye sordu Robert.

— Galiba.

— Seine-Port yönüne düşüyor orası.

— Öyleyse, oradan.

— Olabilir. Bu yakada dört kule olmalıydı. Baksana, yalnızca iki tane kalmış.

— Bir dakika, yönümüz nedir?

— Yüzümüz güneye dönük.

— Doğu, sola düşüyor demek... Evet, tamam. Benim kule, güney doğudaki dizinin en sonuncusuydu.

— Orada yok. Ondan bir önceki de.

— Tuhaf! İkinciye el sürmemiştik ki biz.

— Gidip yakından bakalım.

İki adam yüksek çalılar arasında ilerledi.

— Buraları çok değişmiş, dedi Raymond. O zamanlar bu alan temizlenmişti.

Yol belli değildi. Orada burada küçük ağaçlar boy vermişti.

İki arkadaş ilk kule ayağına vardılar.

— Çok daha alçak olduğu kalmış aklımda, dedi Raymond başını kaşıyarak.

Yola devam mı ettiler.

— Daha ileriye gitmeye gerek yok. Bak, bu Armand'ın kulesiydi. Gel, öteki tarafa geçelim. Benimkinden geriye ne kaldığını görmek istiyorum.

Dar bir keçi yolunu izlediler.

Bir çimento yığınını göstererek:

— Bu olmalı, dedi Robert.

— Hayır. Bağlantı noktalarından biriydi bu. İşte, benimki!

Çalılıklar arasından bir demir yığını yükseliyordu. Hemen yakınlarda da yıkılmış bir gözcü kulesi vardı.

Soluklarını tutarak yaklaştılar.

— İşte! İşte! diye yineleyip duruyordu Raymond.

Beton ayağın üzerinde tek bir demir parçası bile kalmamıştı. Kulenin demir iskeleti boylu boyunca yerde uzanıyordu. İşçiler, dağılan parçaları toplamış olmalıydılar. Ormanın içinde yitip giden iskeletin yanı sıra yürüdüler. Demirler arasında otlar bitmişti. Kulenin bitiminde büyük bir ağaç yükseliyordu. Burada yalnızca doğa hüküm sürüyordu şimdi. Orman yenilenmişti.

Raymond ve Robert konuşmadan geri döndüler.

Dönüşte, kulenin iskeletini adımlamış olan Robert:

— Tam iki yüz elli metre, dedi.

Raymond dikkatle demir parçalarını gözden geçiriyordu.

— Bunları arıyordum işte, dedi.

Delik deşik olmuş demir parçalarını gösteriyordu.

— Patlamanın izleri mi bunlar?

— Evet. Beni düşündüren bir şey var.

— Nedir?

— Gestapo'nun gösterdiği fotoğrafta, kule böyle yerde değildi.

— Ama şimdi yerde.

— Herhalde yavaş yavaş çöktü. Tuhaf, gözcünün bulunduğu verici kulesi ortalarda görünmüyor.

— Yakınına gidelim.

Yolu izlediler ve çok geçmeden karşılarına, ikinci kulenin bulunması gereken yerde, bir taş ve demir yığını çıktı.

— Buna patlayıcı yerleştirmemiştik biz, dedi Raymond.

— Belki de bombalandı.

— Olamaz. Alanda bombardıman izleri yok. Çevrene baksana, her yer dümdüz.

— Peki, ne oldu dersin? Bu işi başkaları mı becerdi acaba?

— Bilmem ama bu işin iki kez denenmesi teknik olarak olanaksızdı.

— Öyle ise?

Raymond karşılık vermedi. Gözlerini kısmış çevreyi inceliyordu. Robert kaygılı gibiydi.

Yeniden yola çıktılar.

Önlerinden bir bisikletli geçti.

— Özür dilerim, bayım! diye arkasından seslendi Raymond.

Adam durdu.

—Bu yöreden misiniz siz?

— Evet, Boissise'denim.

— Bize yardımcı olabilir misiniz acaba?

— Yapabileceğim bir şeyse, seve seve.

— Şu en uçtaki kulenin nasıl yıkıldığını biliyor musunuz?

— En sondaki mi?

— Evet.

— Bir Alman uçağı çarptı ona.

— Emin misiniz?

— Evet. Kaza günü bahçemdeydim.

— Hangi yıldı?

— 1943 sanırım... Evet, aylardan aralıktı. Bahçede sarımsak ekiyordum. Galiba sisli bir gündü.

— Teşekkürler. Ya öteki kule?

— Yolun kenarındakini mi soruyorsunuz?

— Evet.

— 1945 Noel'i dolaylarında bir Fransız uçağı havaya uçurdu onu.

— Ne oldu?
— Nasıl, ne oldu?
— Kuleyi gördünüz mü?
— Evet.
— Tümüyle yıkılmış mı?
— Evet. Bir Alman uçağı istemeden işini bitirmiş.
— Anlatsana.
— Sonra. Şimdi yemek yiyelim.

Marcelle ve Madeleine otlar üzerine bir örtü yaydılar, sofrayı hazırladılar. Biraz ötelerinde bir öbek Fulya çiçeği vardı.

— Bunların tümünü götürecek değiliz herhalde? dedi Robert.

— Niye olmasın? Evi çiçekle donatmak istiyorum.

Madeleine de Marcelle'i destekledi.

— Ben de. Yemekten sonra yine toplayacağız. Kulelerin orada da var mı?

— İstediğinizden çok.

— Ben oturuyorum, dedi Raymond yere çökerek. Siz nasılsınız bilmem ama, benim açlıktan karnım zil çalıyor. Küçüğe sütünü verdin mi, Marcelle?

— Evet. Birazdan yine bir şeyler yediririm.
— Roger nerede?
— Koşuşturuyor.
— Hey Tanrım! Bu yumurcak da bir saniye bile yerinde durmuyor. Roger! Buraya gel!

Korunun içinden Roger'in sesi geldi:

— Çiçek topluyorum, şimdi gelemem!

Bir çeyrek dakika sonra çocuk göründüğünde, Marcelle kaşlarını çattı.

— Koca adam oldun, biraz uslansan artık! Ekmeğini al ve oraya otur.

— Çiçeklerimi ne yapayım?

— Ötekilerin yanına koy.

Erkekler ceketlerini çıkarmışlardı. Kadınlar kâğıtlar üzerinde oturuyorlardı. Neşeyle geçiyordu yemek. Raymond bir başka kır yemeğini anımsadı. Saint-Germain-en-Laye korusunda, Sainte-Assise harekâtını tasarladıkları kır yemeği.

— İşte, dedi, bu öykü bir kır yemeğiyle başladı ve bir kır yemeğiyle sona eriyor. Bizsiz de bitebilirdi.

Bir an sustu, sonra ekledi:

— Yaşam akıp gidiyor.

— İçkini iç, dedi Marcelle. Bardağını bekliyorum.

— Haklısın, al.

Robert'e döndü:

— Şu senin orduya ilişkin masallarından birini anlatsana.

— Oldu. Günlerden bir gün...

Yeniden neşelenmişlerdi.

Birden Madeleine:

— Şu adam bizi buradan kovalamaya mı geliyor ki? dedi.

— Hangi adam?

— Baksana, korudan bir adam çıktı. Görevlilerden biri belki.

— Niye bizi kovsun?

— Belki hâlâ yasak bölgedir burası. Çevrede dikenli teller vardı.

— Eskiden kalmıştır.

Yabancı yaklaşmıştı.

— Afiyet olsun, bayanlar baylar!

— Teşekkürler.

— Burada piknik yapmak yasak değil, değil mi? diye sordu Madeleine.

— Hayır, bayan. Aslında içeri girilmemesi gerek ama, herkes buralarda dolaşıyor. Nasıl olsa şimdi hiç bir tehlike yok.

— Eskiden var mıydı?

— Evet. Her taraf mayın doluydu, ama şimdi temizlendi.

— Ne mayını? diye sordu Raymond.

— Almanlar yerleştirmişti. Verici istasyonunun çevresinden kırk bine yakın mayın çıktı.

— Pek sıkı tedbir almışlarmış!

— Öyle. Oradan geçen yolu bile mayınlamışlardı.

— İstasyonun içinden geçeni mi?

— Evet. İki yönden de mayınlanmıştı orası. Hem Saint-Leu tarafı, hem de Boissise tarafı. Bugün bile izleri görülüyor.

— Ne zamana dek mayınlı kaldı burası?

— Savaşın sonuna kadar.

— Savaşın başından sonuna kadar demek?

— Oh, hayır! 42'nin sonu 43'ün başlarında mayınladılar burasını.

— Demek öyle! diye mırıldandı Raymond.

Sonra yüksek sesle ekledi:

— Peki ama, neden gerek duydular buna?

— Sabotaj olayından sonra.

— Hangi sabotaj olayı?

— Bu konuda kesin bir şey öğrenilemedi. Ama o patlamadan sonra, verici istasyonda güvenlik tedbirleri arttırıldı. Görevliler bile izin kâğıdıyla içeri girebiliyorlardı ancak. Almanlar toprağı karış karış mayınladılar ve savaşın sonuna dek gece gündüz nöbet tuttular.

Raymond'un yüzü aydınlanmıştı, Robert'in kolunu dürttü.

— Görüyorsun ya, dedi, ikinci bir sabotaj olayından söz edilemez bile.

Robert karşılık vermedi. Neşeyle içki şişesini kapmış, yabancıya bir bardak uzatıyordu.

— Bizimle birlikte bir bardak beyaz şarap içersiniz, değil mi?

— Oh! Sizce bir sakıncası yoksa...

— Bizi mutlu kılarsın, dostum!

Kule kalıntıları arasında dolaşıyorlardı.

Gün alabildiğine güzeldi.

Yorulmak bilmeyen Raymond, alanı bir aşağı bir yukarı adımlıyordu.

— Bak, sınır ordaydı, dedi Robert'e. Bisikletleri biraz daha uzağa, korunun içine bırakmıştık. Gégène ve Armand, öteki dizideki kuleyi havaya uçurmak için şu yandan dolanmışlardı. Victor'la ben de buradan.

— Baba, söylesene, dedi Roger. Alman sana baktığında, sen tam olarak neredeydin?

— Alman bana baktığında mı?

— Evet. Hani üzerinize ateş edecek sanmışsınız?

— Tamam. Dur bakayım... Galiba şuradaydık.

Raymond kolunu sağa doğru uzatmıştı. Birden donup kaldı. Yanaklarından yaşlar süzülüyordu.

— Çektiklerimiz boşuna değildi, ölenler boş yere ölmedi, dedi Robert'e.

Parmağıyla işaret ettiği yerde Rose-Marie duruyordu. Çiçekler arasından capcanlı gülümsüyordu küçük kız...

(Aralık 1947 - Mayıs 1948)

O BİR MİLİTANDI
tran dinh van 2. basım 10.—

DEVRİMİN YOLU
gorki - anh duc - howard fast 12.50

KÖYLÜLER
balzac 25.—

ÇOCUKLUĞUM
gorki 20.—

EKMEĞİMİ KAZANIRKEN
gorki 20.—

BENİM ÜNİVERSİTELERİM
gorki 15.—

AYDINLIKÇI ŞAİR AYDINLIKÇI YAZAR
nâzım hikmet 20.—

DÜNYAYI SARSAN ON GÜN
john reed 20.—

HALKIN İÇİNDE
gorki 20.—

KÖPRÜ
traven 20.—

DARAĞACINDAN NOTLAR
julius fuçik 4. basım 12.50

HALK AVCISI
jack london 15.—

SORGU
henri alleg 15.—

AY VADİSİ
jack london 40.—

İNSANLARIMIZ
gorki 25.—

ZAFER BİZİMDİR
jean laffitte 20.—

ÖZGÜRLÜK SAVAŞÇISI
YURTTAŞ TOM PAİNE
howard fast 25.—

Alman faşizmi Fransa'yı çiğnerken iktidarı oluşturan güçler, yani yenik generaller, açgözlü işadamları, ve süprüntü politikacılar ya Almanlarla işbirliğine girmiş, ya da ülkeden kaçmışlardı. Ama zaferden sonra madalyalar kuşanan,nutuklar atan ve sömürü tezgahının başına geçen gene onlar oldu. Oysa Alman çizmelerinin sokakları kirletmeye başladığı ilk an, Fransız Komünist Partisi, ülkenin ve savaşın sorumluluğunu üstlenerek yeraltı cephesini açmasaydı zafer günleri pek uzakta kalabilirdi. Jean Laffitte, Partisinin öncülüğünde sürdürülen bu halk savaşının bir kahramanıdır. Savaştan sonra binlercesi ya Fransız İhanet Hükümeti, ya da Almanlar tarafından öldürülmüş olan arkadaşlarının yarattığı destanın üzerine resmi tarihler sünger çekerken, Jean Laffitte, onların romanlarını yazarak gerçek tarihi, geleceği yaratacak olan tarihi sergiliyor. "ZAFER BİZİMDİR", zaferi kazanan gerçek gücün, son zaferide kazanacak olan halkın romanı.

20 lira